

**महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
१९९४**

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF
MAHARASHTRA STATE
1994**

Σ 2315sn
K0-
240156

अर्थ व सांख्यिकी संचालक
महाराष्ट्र शासन, मुंबई
यांचेकडून सदिच्छेसह

With compliments from
The Director of Economics and Statistics
Government of Maharashtra, Bombay

प्रस्तावना

“महाराष्ट्राची साहित्यिकी” ह्या पुस्तिकेचा हा अंक १९९४ या संवर्ष वर्षासाठी तयार करण्यात आला अतून या मासिकेतील तो चौविसावा अंक आहे. महाराष्ट्र राज्या-संबंधी विविध सामाजिक आणि आर्थिक विषयांवरील उपलब्ध असलेली अद्ययावत आकडेवारी थोडक्यात सादर करणे हा या पुस्तिकेचा मुख्य उद्देश आहे.

२. या प्रकाशनात मुद्रातीव्र तऱ्यात महाराष्ट्र राज्य व भारत यांची तुलनात्मक आर्थिक स्थिती मांडण्याच्या उद्देशाने भारताचीही माहिती देण्यात आली आहे व शोषकांच्या तऱ्यांत राज्याच्या आर्थिक प्रगतीबाबत काही निवडक निर्देशकांचे कल समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

३. जनगणनाविषयक आकडेवारी देताना १९९१ च्या जनगणनेवर आधारित उपलब्ध माहितीचा अंतर्भाव या पुस्तिकेत करण्यात आला आहे.

४. अद्ययावत माहिती देण्याच्या प्रयत्नात काही ठिकाणी अस्थायी आकडेवारी देण्यात आली आहे.

५. ही पुस्तिका तयार करण्याच्या कामी राज्य व भारत सरकारची विविध खाती तसेच निरसरकारी संस्था यांचे जे सहकार्य मिळाले, त्याबद्दल आभारी आहे.

६. महाराष्ट्राच्या माहितीकरिता ही पुस्तिका संवर्ष म्हणून उपयुक्त होईल अशी आशा आहे.

ब. मा. मुजूमदार,
अर्थ व साहित्यिकी संचालक,
मुंबई.

मुंबई :
दिनांक ८ मे १९९५.

This issue of "Handbook of Basic Statistics of Maharashtra" for the year 1994 is the thirty-fourth in the series. The main object of this booklet is to present up-to-date statistical data on various socio-economic aspects of State economy in a concise form.

2. For comparison of the State economy of with that of India, the relevant data for India have also been simultaneously depicted in the tables prior to the main tables. Data on trends in some selected indicators are presented at the end of this booklet to throw light on the growth aspects of the State economy.

3. Available information relating to the population census 1991 has been included in this booklet.

4. In attempting to give up-to-date information, provisional figures have sometimes been presented, in respect of some items.

5. The co-operation extended by different departments of the State Government, Central Government and autonomous Organisations in bringing out this publication is gratefully acknowledged.

6. The booklete, it is hoped, will be useful as a ready reference to information on Maharashtra. .

V. B. Mujumdar,
Director of Economics and Statistics,
Bombay.

Bombay :

Dated 8th May 1995.

शुद्धिपत्र
महाराष्ट्राची संक्षिप्त साख्यिका
1994

पृष्ठ क्रमांक	बाब	तक्ता क्रमांक स्तंभ क्रमांक	चूक	वाचावे
26	बाब -3	तक्ता - 2.11 स्तंभ - 7	52 47	52.49
89	बाब - स्तंभ शीर्षक	तक्ता - 12.2 , स्तंभ - 4	1994	1993
145	बाब -10, All Items	तक्ता - 22.2, स्तंभ - 11	294	293
157	बाब - 4, रत्नागिरी	तक्ता - 23.5 , स्तंभ - 3	3	33

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
HANDBOOK OF BASIC STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE
 1994

वर्ष 34]

अनुक्रमणिका/CONTENTS

[Vol. XXXIV

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
प्रस्तावना		Preface
दृष्टिक्षेपान्त महाराष्ट्र—		Maharashtra State at a glance—
(I) सामान्य माहिती	.. 1	General information.
(II) भारताशी तुलना	.. 2	Comparison with India.
1 हवामान		Climate
1.1. निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तपमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस.	10	Maximum and minimum temperature rainy days and annual rainfall at selected centres.
2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		Area and Population
2.1. पुरुष, स्त्रियां व कुटुंबे याची जिल्हावार संख्या	12	Males, females and households in each district.
2.2. जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या	.. 14	Rural and urban population in each district
2.3. जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता	16	Area and density of each district.
2.4. जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)	17	Percentage of literacy in each district.
2.5. १९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवर्षीय बदलउत्तार.	18	Decadal variation in population since 1901.
2.6. शहरांच्या लोकसंख्या—गटानुसार नागरी लोकसंख्या.	19	Urban population by size-class of towns.
2.7. वस्ती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण.	20	Classification of inhabited villages according to population.
2.8. एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/गहरे सधुळे.	21	Cities Urban Agglomerations (UAs) with population of 1,00,000 or above.
2.9. काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण	24	Classification of workers and non-workers.
2.10. काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे कार्य प्रकारानुसार वर्गीकरण.	25	Classification of persons not at work by type of activity.
2.11. अनुसूचित जाती आणि जमाती याची लोकसंख्या.	26	Population of scheduled castes and scheduled tribes
2.12. प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या.	28	Disabled population in Maharashtra State by type of disability.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
2.13. वयोगटानुसार लोकसंख्या	.. 29	Population according to age groups.
2.14. धर्मानुसार लोकसंख्या	.. 30	Population by religion.
2.15. १९०१ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या.	31	Annual estimates of population up to 2001.
2.16. स्थलांतरणाच्या कारणांनुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष.	32	Migrants by sex and reason for Migration.
2.17. पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणांनुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष.	33	Migrants by sex and place of last residence.
2.18. प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची संख्या.	37	Households and household population by languages mainly spoken.
3. शेती		<i>Agriculture</i>
3.1. जमिनीचा वापर 38	Land utilisation.
3.2. जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र.	39	Districtwise break-up of cultivable area and cultivated area.
3.3. प्रमुख पिकाबाबतील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन.	41	Area and outturn of principal crops.
3.4. जिल्हावार प्रमुख पिकाबाबतील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन.	42	Area and outturn of principal crops in each district.
3.5. प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक	.. 46	Index numbers of production of principal crops.
3.6. मृदसंवर्धन, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनाबाबतील प्रगती	48	Progress under soil conservation and land development.
3.7. रासायनिक खतांचे वाटप 49	Distribution of chemical fertilisers.
3.8. शेतीची अवजारे 50	Agricultural implements.
3.9. शेती पंपाना बीजपुरवटा 51	Agricultural pumps energised.
3.10. महाराष्ट्रातील एकूण बहिन धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र.	52	Number, area and average size of operational holdings in Maharashtra.
3.11. राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या.	53	Number of Irrigation projects completed in State sector.
3.12. निमित्त सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	54	Irrigation potential created and actual irrigated area.
3.13. शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प	55	Government hydro projects commissioned.
4. पशुसंवर्धन		<i>Animal Husbandry</i>
4.1. पशुसंख्येची 56	Livestock population.
4.2. जिल्हावार पशुसंख्या 58	Livestock population in each district

विवरण	पृष्ठ Page	Subject
4.3. पशुसंवर्धनासंबधीची सक्तीर्ण माहिती ..	60	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.
4.4. शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळां- माफत झालेले दुग्धाचे संकलन व वितरण.	62	Collection and distribution of milk by dairies in Government and Co-operative sectors.
4.5. दुग्धजन्य वदार्थांची उत्पादने व दुग्ध शीतकरण केंद्रे.	63	Milk products and milk chilling centres
5. मत्स्यव्यवसाय		<i>Fisheries</i>
5.1. विविध खारवण आकारात झालेली माशाची आवक, खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे	64	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed.
5.2. मत्स्यव्यवसायासंबधीची सक्तीर्ण माहिती	65	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
5.3. मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	67	Varietywise marine fish production.
5.4. मत्स्योत्पादनाची विल्हेवाट (सागरी व भूजळ)	69	Disposition of fish catch (Marine and Inland).
6. वने		<i>Forests</i>
6.1. वनव्याप्त क्षेत्राचे वर्गीकरण ..	70	Classification of forest area.
6.2. मुख्य आणि गौण वनोत्पादन ..	71	Production of major and minor forest product.
7. उद्योग आणि खानकाम		<i>Industry and Mining</i>
7.1. चालू कारखान्याचे कामगारांच्या सख्येनुसार वर्गीकरण.	72	Distribution of working factories according to working strength.
7.2. कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी याचे उद्योगाच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण.	73	Factories with average daily employment classified according to major groups of industries.
7.3. चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची जिल्हावार संख्या.	75	Working factories and average daily employment in each district.
7.4. महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी.	76	Productive capital, output and value added by manufacture in Maharashtra State.
7.5. कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी ..	78	Average percentage of absenteeism in the cotton textile industry.
7.6. औद्योगिक विवाद ..	79	Industrial disputes.
7.7. कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)	80	Working of cotton textile industry (mill sector).
7.8. खनिज उत्पादन ..	81	Mineral production.
7.9. औद्योगिक उत्पादन ..	82	Industrial production.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
8. वीज		<i>Electricity</i>
8.1. विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर.	83	Installed capacity, generation and consumption of electricity.
8.2. विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व खेडी	84	Towns and villages electrified.
9. संयुक्त भांडवली संस्था		<i>Joint Stock Companies</i>
9.1 ३१ मार्च १९९४ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था	85	Number of joint stock companies as on 31st March 1994.
10 बँका		<i>Banks</i>
10.1. बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणाची व बँक कार्यालयाची जिऱ्हावार संख्या	86	Number of places having banking offices and number of banking offices in each district.
11. सहकार		<i>Co-operation</i>
11.1 संस्था, सभागटाची संख्या, खेळत भांडवल, रकम दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल.	87	Societies, membership, working capital, advances and turnover.
12. परिवहन व दळणवळण		<i>Transport and Communications</i>
12.1. रस्त्याची लांबी	88	Road length.
12.2 पृष्ठभागांनुसार रस्त्याचे वर्गीकरण	89	Road length according to types of surface
12.3. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूक विषयक आकडेवारी.	90	Operational statistics of Maharashtra State Road Transport Corporation.
12.4. वापरात असलेली मोटार वाहने	91	Motor vehicles in operation.
12.5 महाराष्ट्रातील परिवहनाची व इतर वाहने	92	Transport and non-transport vehicles in Maharashtra State
12.6 व्यावसायिक व विंगर व्यावसायिक वाहन चालकांचे परवाने.	93	Professional and non-professional driving licences.
12.7. रेल्वेमार्गाची लांबी	94	Railway route length
12.8. महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये याची संख्या.	95	Number of post offices and telegraph offices in Maharashtra State
13. जहाज वाहतूक		<i>Shipping</i>
13.1. मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	96	Number and tonnage of vessels entered in Bombay Port.
13.2. मुंबई बंदरामध्ये गोदघा आणि बंदरे येथून हलविलेला माल.	97	Cargo handled at the docks and bunders in Bombay Port.
13.3. महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल.	98	Cargo (imports and exports) handled at the selected minor ports of Maharashtra State.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
13.4. महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवासी वाहतूक.	99	Passenger traffic at the minor ports of Maharashtra State.
14. देशांतर्गत व्यापार		<i>Inland Trade</i>
14.1. महाराष्ट्राचा देशातील इतर भागांशी व्यापार.	100	Inland Trade of Maharashtra.
15. शिक्षण		<i>Education</i>
15.1. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार सत्यांचे व विद्यापीठांचे वर्गीकरण.	102	Institutions and enrolment by type of education.
15.2. जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण	105	Primary and secondary education in each district.
15.3. महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची संख्या व प्रशिक्षणाची संख्या मंजूर जाणाऱ्या	107	Number of Government and Non-Government industrial training institutions and seats sanctioned in Maharashtra.
15.4. महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या बंदिम परीक्षांचे निकाल	108	Results of the final examinations of Government and non-Government industrial training institutes in Maharashtra.
15.5. महाराष्ट्र राज्यातील शिकार उमेदवारांची वर्गीवारी.	109	Classification of apprentice trainees in Maharashtra.
15.6. महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या	110	Secondary and higher secondary technical schools and students in Maharashtra State.
15.7. महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यातील प्रवेशक्षमता.	111	Technical and vocational institutes according to type of syllabus in Maharashtra and their intake capacity
15.8. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकवणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यातील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता.	113	Number of Government and non-Government institutions teaching certificate course and their intake capacity in Maharashtra.
16. जीवनविययक आकडेवारी		<i>Vital Statistics</i>
16.1. निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंब नियोजन करणाऱ्यांची जिल्हावार संख्या.	114	Districtwise number of persons using various family planning methods.
16.2. महाराष्ट्राचे नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व बालमृत्यू दर	116	Birth, Death and Infant mortality rates by Sample registration system in Maharashtra
16.3. महाराष्ट्र राज्यातील उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा.	117	Medical facilities available in Maharashtra State.
17. पोलीस आणि गुन्हे		<i>Police and Crimes</i>
17.1. पोलीस स्थाने आणि पोलीसांची संख्या	118	Police stations and police force.

क्रिय	पृष्ठ PAGE	Subject
17.2. दंडियन पिनल कोडद्वारे झालेले दंडलयात गुन्हे (गुन्हाचे प्रयत्न घडून).	119	Cognizable offences (including attempts under Indian Penal Code).
18. कारागृहे		<i>Prisons</i>
18.1. कारागृहांचे व कैद्यांची संख्या	.. 120	Number of prisons and convicts.
19. घरवाघणो		<i>Housing</i>
19.1. घरांची वापरानुसार केलेली वर्गीवारी	.. 121	Classification] of houses according to use.
19.2. वापरानुसार खोल्यांच्या सभ्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण.	123	Distribution of households according to rooms occupied.
19.3. घरांचे छपर व भिंतो यासाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण.	124	Distribution of households by predominant material used for roof and wall of house.
19.4. बेघर व सध्यात रहाणारे लोक	.. 128	Houseless and institutional population.
19.5. खोल्यांच्या सभ्येनुसार कुटुंबांची संख्या	.. 130	Households by number of rooms occupied.
20. स्थानिक संस्था		<i>Local Bodies</i>
20.1. ग्रामपंचायतीची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च.	132	Coverage, self-raised income and expenditure of Village Panchayats.
20.2. नगरपरिषदा व महानगरपालिका घडण.	यांची 133	Constitution of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.3. नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका उत्पन्न व खर्च.	यांचे 135	Income and expenditure of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.4. जिन्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च	. 137	Income and expenditure of Zilla Parishads.
20.5. प्रकारानुसार स्थानिक संस्थांची संख्या	.. 139	Local Bodies by types.
21. सार्वत्रिक निवडणुका		<i>General Elections</i>
21.1. सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल	.. 140	Results of general elections.
21.2. उमेदवारांचे पक्ष पाठिंब्यानुसार वर्गीकरण	.. 141	Candidates according to party affiliations.
22. किमती निर्देशांक		<i>Price Indices</i>
22.1. सर्वत्रि भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	142	All India wholesale price Index numbers (New Series)
22.2. कामगाराकरिता घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	144	Consumer price Index numbers for working class (New Series).
22.3. महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनसाध्यक वस्तूंच्या घाऊक किमतीचा निर्देशांक.	146	Consumer price Index numbers for selected essential items for Rural Maharashtra.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
22.4. महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील जीवना- बसक वस्तूच्या घाहूक किमतीचा निर्देशांक.	147	Consumer price Index numbers for selected essential items for urban Maharashtra.
22.5. नागरी अतिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता घाहूक किमतीचे निर्देशांक.	148	Consumer price Index numbers for urban non-manual employees.
22.6. महाराष्ट्रातील शेतमजुराकरिता घाहूक किमतीचे निर्देशांक.	149	Consumer price Index numbers for agricultural labourers in Maharashtra.
23. रोजगार		<i>Employment</i>
23.1. औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	150	Industrial classification of persons at work other than cultivators.
23.2. विंगरगती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण.	151	Occupational classification of persons at work other than cultivators.
23.3. सेवाधोषनेसबधीची माहिती।	.. 152	Employment exchange statistics.
23.4A. राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी	.. 153	State Government and semi Govern- ment employees.
23.4B. क्षेत्रीय व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी.	155	Class and Social groupwise State Government and semi Government employees.
23.5. सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार	.. 157	Employment in public sector.
23.6. दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली सोदलेल्या संस्थांतील रोजगार.	158	Employment under Shops and commercial Establishments Act.
23.7. रोजगार हमी योजनेखाली महाराष्ट्र राज्यात घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व स्विकरील खर्च.	159	Categorywise number of works and expenditure incurred thereon under the employment guarantee scheme in Maharashtra State.
24. छापखाने व प्रकाशने		<i>Presses and Publications</i>
24.1. छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके नियतकालिके.	बाणि 160	Printing presses, newspapers, books and periodicals.
25. वार्षिक योजना		<i>Annual Plans</i>
25.1. महाराष्ट्राची सातवी व आठवी पंचवार्षिक योजना.	161	Seventh and Eighth Five-Year Plan of Maharashtra.
26. राज्य वित्त		<i>State Finance</i>
26.1. राज्याची महमुली जमा	.. 163	Revenue receipts of the State.
26.2. महमुली लेखाबरील खर्च	.. 169	Expenditure on revenue account.
26.3. राज्याच्या अर्थमंकल्याचे पृथ करण	.. 180	Analysis of State Government Budget.

विषय	पृष्ठ Page	Subject
२७. राज्य उत्पन्न		<i>State Income</i>
२७.१. चालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न	१८२	State income at current and constant prices.
२८. सफीष		<i>Miscellaneous</i>
२८.१. नियन्त्रित बाजारपेठा	१८३	Regulated markets.
२८.२.०. महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती	१८८	Life Insurance in Maharashtra.
२८.२.०.०. महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम.	१८९	Gross direct Premium written in Maharashtra.
२८.३. पर्यटन विभागाचे मान्यता दिलेल्या हॉटेलाची महाराष्ट्रातील संख्या.	१९०	Number of hotels in Maharashtra approved by the tourism department.
२८.४. हवाईमार्गे मूवईस उत्तरगारे परदेशी पर्यटक	१९१	Foreign tourists disembarking at Bombay by air
२८.५. महाराष्ट्र राज्यातील कच्च्या (क्रुड) तेलाचे उत्पादन.	१९२	Production of crude oil in Maharashtra State.
२८.६. महाराष्ट्र राज्यातील नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर.	१९३	Reserves, gross production and utilisation of natural gas in Maharashtra State.
२८.७. इन्वीमृत पेट्रोलियम वायूचे महाराष्ट्रातील घरगुती ग्राहक.	१९४	LPG domestic customers in Maharashtra.
२९. निवडक निर्देशांकांचा क्रम		<i>Trends in selected indicators</i>
२९.१. शेती	१९५	Agriculture.
२९.२. पशुधन व कुक्कुट	२००	Livestock and poultry.
२९.३. उद्योग आणि खानकास	२०१	Industry and mining.
२९.४. वीज	२०४	Electricity.
२९.५. सहकार	२०६	Co-operation.
२९.६. परिवहन आणि दळणवळण	२०८	Transport and communications.
२९.७. शिक्षण	२१०	Education.
२९.८. अखिल भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	२१२	All India wholesale price Index numbers (New Series).
२९.९. कामगाराकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	२१३	Consumer price Index numbers for working class (New Series).
२९.१०. राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)	२१६	State Income (Revised Series).

दृष्टिकोपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE
(1) सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	भौगोलिक स्थान—		Location—
	उत्तर अक्षांश	16.4 to 22.1	North latitude (degrees).
	पूर्व रेखांश	72.6 to 80.9	East longitude (degrees)
2	विभाग,	6	Number of Divisions.
3	जिल्हे	31	Number of Districts.
4	तालुके	325	Number of Talukas.
5	शहरे व शहर सकुले†	336	Number of City and town units/UAs.†
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे (अनुक्रमांक ५ मध्ये दर्शविलेल्या शहरांपैकी).†	33	Number of cities having population more than one lakh (out of towns against Serial No. 5).†
7	खेडी--		Number of Villages
	वस्ती असलेली	40,412	Inhabited.
	वस्ती नमलेली	2,613	Un-inhabited.
8	क्षेत्रफळ (चौ. किलोमीटर)††	3,07,713	Area (in Square Kilometres)
9	किनाऱ्याची लांबी (किलोमीटर) ..	720	Length of the Coast-Line (Kilometres).

टीप-(१) अनुक्रमांक ८ ह्या बाबीची माहिती सन्द्भर जनरल, भारत सरकार, यांच्या-नुसार आहे

Information against item 8 is according to Surveyor General, India.

(२) †१९९१ जनगणनेवर आधारित.

†1991 Population Census.

(३) शहर सकुल=ह्यात एखादे शहर व त्याच्या आसपासचा नागरी विभाग किंवा दोन किंवा अधिक जवळजवळ असलेली शहरे व त्यांना लागून असलेला आसपासचा नागरी विभाग अशा प्रकारचा संपूर्ण नागरी टापू ह्याचा समावेश आहे.

UA = Urban agglomeration is a continuous urban spread constituting a town and the adjoining urban outgrowth or two or more physically continuous towns together with the continuous well recognised urban outgrowth, if any, of such towns.

(II) भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण -	महाराष्ट्र Maha- rashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maha- rashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
	लोकसंख्या (१९९१ ची जनगणना)						POPULATION (1991 Census)
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	.. हजारांत	48,396	6,28,692*	7.7	Thousand	(a) Rural population.
	(आ) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येची शेकडा प्रमाण	.. शेकडेवारी ..	61.31	74.29	..	Percentage	(b) Percentage of rural popula- tion to total population.
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	.. हजारांत ..	30,542	2,17,611*	14.0	Thousand	(a) Urban population.
	(आ) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येची शेकडा प्रमाण	.. शेकडेवारी ..	38.69	25.71	..	Percentage	(b) Percentage of urban popula- tion to total population.
1.3	(अ) एकूण कुटुंबांची संख्या	.. हजारांत ..	15,344	1,52,009	10.1	Thousand	(a) Number of households
	(१) ग्रामीण	9,259	11,591	8.3	Do.	(i) Rural.
	(२) नागरी	6,085	40,418	15.1	Do.	(ii) Urban.
1.4	(अ) एकूण लोकसंख्या	78,937	8,46,703*	9.3	Do.	(a) Total population
	(१) पुरुष	40,826	4,39,230*	9.3	Do.	(i) Males.
	(२) स्त्रिया	38,112	4,07,072*	9.4	Do.	(ii) Females.
1.5	(अ) अनुसूचित जाती व जमाती यांची लोकसंख्या.	16,076	2,05,982†	7.8	Do.	(a) Population of scheduled castes and scheduled tribes
	(आ) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येची शेकडा प्रमाण	20.4	24.6†	..	Percentage	(b) Percentage of above popula- tion to total population.

1.6	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे, हजारात	..	31,006	2,85,932††	10 8	Thousand	(a) Total main workers.
	(भा) एकूण मुख्यतः काम करणाऱ्यांचे शेकडेवारी एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण.		39.3	34.0	..	Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population
1.7	(अ) सीमातिक काम करणारे .. हजारात	..	2,904	28,199††	10.3	Thousand	(a) Marginal workers.
	(भा) सीमातिक काम करणाऱ्यांचे शेकडेवारी एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण.		3.7	3.4	..	Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population.
1.8	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारात	..	45,011	5,24,437††	8.6	Thousand	(a) Total non-workers.
	(भा) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण शेकडेवारी लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण.		57.0	62.4	..	Percentage	(b) Percentage of total non workers to total population
1.9	लोकसंख्येची घनता	दर चौरस किलो-मीटरमागे लोकसंख्या	257	267††	..	Persons per sq. km. Density of population.
1.10	साक्षरतेचे प्रमाण						Literacy percentage—
	(१) पुरुष	शेकडेवारी	76.56	64.13††	..	Percentage (i) Males
	(२) स्त्रिया	शेकडेवारी	52.32	39.29††	..	Do. (ii) Females
	(३) एकूण	शेकडेवारी	64.87	52.21††	..	Do. (iii) Persons
1.11	स्त्री-पुरुष प्रमाण	..	दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.	934	927†	..	Females per 1,000 males Sex ratio.
1.12	१९८१-९१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडा वाढ.		शेकडेवारी	25.73	23.85	..	Percentage Percentage growth of population during 1981-91.

* जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची व जम्मू व काश्मीरची अदाजित लोकसंख्या इरान व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील वेढ्यादेशीर व्याप्त केलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून

Includes projected population of Assam and Jammu and Kashmir where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

†† जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir. † आसाम, जम्मू व काश्मीर वगळून/Excludes Assam, Jammu and Kashmir.

(II) भारतशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
शेती							AGRICULTURE
* प्रमुख पिकाव्हालील क्षेत्र (१९८९-९०, १९९०-९१ व १९९१-९२ या वर्षांची सरासरी).							Area under principal crops (Average for years 1989-90, 1990-91 and 1991-92)
2.1	तांदूळ	हजार हेक्टर	1,558	42,501	3.7	Thou-hect. Rice
2.2	गहू	"	781	23,644	3.3	Do. .. Wheat
2.3	ज्वारी	"	6,081	13,852	43.9	Do. .. Jowar
2.4	बाजरी	"	1,917	10,468	18.3	Do. .. Bajri
2.5	एकूण तुणधान्ये	"	10,772	1,01,953	10.6	Do. .. All cereals
2.6	एकूण कडधान्ये	"	3,185	23,540	13.5	Do. .. All pulses
2.7	एकूण जलधान्ये	"	13,956	1,25,493	11.1	Do. .. All foodgrains
2.8	भुरग्या	"	826	8,668	9.5	Do. .. Groundnut
2.9	रुस	"	427	3,656	11.7	Do. .. Sugarcane
2.10	कापूस]	"	2,697	7,599	35.5	Do. .. Cotton
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८९-९०, १९९०-९१ व १९९१-९२ या वर्षांची सरासरी).							Outturn of principal crops (Average for years 1989-90, 1989-90 and 1990-91)
2.11	तांदूळ	हजार टन	2,244	94,181	3.0	Thousand Rice tonnes.
2.12	गहू	"	817	53,558	1.5	Do. .. Wheat
2.13	ज्वारी	"	5,324	10,893	48.9	Do. .. Jowar
2.14	बाजरी	"	1,072	6,069	17.7	Do. .. Bajri
2.15	एकूण तुणधान्ये	"	9,894	1,19,166	8.2	Do. .. All cereals
2.16	एकूण कडधान्ये	"	1,370	13,046	10.5	Do. .. All pulses
2.17	एकूण जलधान्ये	"	11,264	1,71,933	6.6	Do. .. All foodgrains

2.18	घुईमूग	904	8,094	11.2	Do.	..	Groundnut
2.19	ऊस (ऊसांत)	36,870	2,40,203	15.3	Do.	..	Sugarcane (cane)
2.20	कापूस (रुईमल्ले)	297	1,033	28.8	Do.	..	Cotton (lint)
3 पशुसंवर्धन										
पशुसंवर्धन, १९८७										
ANIMAL HUSBANDRY										
Livestock Census, 1987										
3.1	एकूण पशुसंवर्धन	हजारों	34,255	4,46,300	7.7	Thousand numbers.	..	Total livestock
3.2	एकूण गार्ह-बैल	"	16,983	1,99,700	8.5	Do.	..	Total cattle
3.3	गार्ह-बैल—	Cattle—
	(१) तीन वर्षांवरील बैल	"	6,531	72,200	9.0	Do.	..	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील गार्ह	"	5,096	33,400	15.3	Do.	..	(ii) Females over 3 years
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	"	4,755	76,000	6.3	Do.	..	Total buffaloes
3.5	म्हशी-रेडे—	Buffaloes—
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	"	356	7,500	4.7	Do.	..	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी	"	2,816	39,100	7.2	Do.	..	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	"	12,068	1,55,900	7.7	Do.	..	Total sheep and goats
3.7	एकूण घोडे व शिंगरे	"	43	1,800	2.4	Do.	..	Total horses and ponies
3.8	इतर पशुसंवर्धन	"	12,474	1,68,800	7.4	Do.	..	Other livestock
3.9	कोवड्या, नवके वतीरे	"	24,839	2,75,300	9.0	Do.	..	Total poultry
3.10	ट्रॅक्टर	"	35	738	4.7	Do.	..	Tractors
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेले इजिने व पंप	"	743	16,184	4.6	Do.	..	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप (३१ मार्च १९९२)	"	1,701	9,365	18.2	Do.	..	Electric pumps for irrigation (31st March 1992)
4 जंगले (१९९०-९१)										
FORESTS (1990-91)										
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र	चौ कि.	63,798	6,79,850	9.4	Sq. km.	..	Total forest area

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5	उद्योग आणि खानकाय						INDUSTRY AND MINING
5 1	कारखाने*						*Factories—
	(अ) चालू कारखाने (१९९०) ...	सख्या	.. 23,410	2,05,028	11.4	Number	(a) Working factories (1990)
	(आ) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९९०)	हजारात	.. 1,163	8,431	13.8	Thousand numbers.	(b) Average daily number of workers (1990).
5 2	वार्षिक उद्योगाची पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (१९९०-९१)*						Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census parts) (1990-91)—
	(अ) उत्पादक भांडवल	कोटी रुपये	.. 30.366	1,76,168	17.2	Crore Rs.	(a) Productive capital
	(आ) रोजगारीवर असलेल्या लोकांची सख्या	हजारात	.. 1,278	8,279	15.4	Thousand numbers.	(b) Number of person employed.
	(इ) एकूण उत्पादन	कोटी रुपये	.. 61,975	2,70,564	22.9	Crore Rs.	(c) Gross output (ex-factory value).
	(ई) उत्पादन मूल्यवृद्धी	"	.. 12,254	51,515	23.8	Do.	(d) Value added by manufacture.
5 3	(अ) चालू असलेल्या सुतीकापड गिरण्या (मार्च १९९४).	सख्या	.. 128	1,043	12.3	Number	(a) Working cotton textile mills (March 1994).
	(आ) या गिरण्यांनील कामगारांची सरासरी (मार्च १९९४)	हजारात	.. 178	829	21.5	Thousand numbers	(b) Average number of workers employed in cotton textile mills (March 1994).
	(इ) सुताचे सरासरी मासिक उत्पादन (मार्च १९९४)	हजार कि ग्रॅम	.. 26,671	1,72,265	15.5	Thousand Kg.	(c) Average monthly production of yarn (March 1994).
	(ई) कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन (मार्च १९९४).	हजार मीटर	.. 74,518	1,65,811	44.9	Thousand metres	(d) Average monthly production of cloth (March 1994).
5 4	खानकाय (१९९३).						MINING (1993)
	(अ) कोळसा (उत्पादन)	'००० टन	.. 20,335	2,45,270	8.3	'000 Tonnes	(a) Coal (Quantity)
	(मूल्य)	कोटी रुपये.	.. 777	9,508	8.2	Crore Rs.	(Value)

(अ) - कच्चे कोयला (उत्पादन)	००० टन	43	56,705	0 1	'000 Tonnes (b) Iron ore (Quantity)
(ब) कच्चे कोयले (मूल्य)	कोटी रुपये	@	796	0 0	Crore Rs. (Value)
(इ) कच्चे मँगनीज (उत्पादन)	००० टन	308	1,655	18 6	'000 Tonnes (c) Manganese ore (Quantity)
(ई) कच्चे मँगनीजे (मूल्य)	कोटी रुपये	35	139	25 2	Crore Rs. (Value)
(ई) बॉक्साइट (उत्पादन)	००० टन	597	5,223	11 4	'000 Tonnes (d) Bauxite (Quantity)
(ई) बॉक्साइट (मूल्य)	कोटी रुपये	4	71	5 6	Crore Rs. (Value)

6 विद्युत

6.1 विजेचे उत्पादन (१९९३-९४)	दशलक्ष कि वॅ तास	42,236	3,24,163	13 0	Million kwh Electricity generated (1993-94)
6.2 विजेचा वापर (१९९३-९४)	कि वॅ तास	36,995	2,38,109	15 5	Do. ,, Electricity consumed (1993-94)
6.3 (अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज	कि वॅ तास	15,824	94,493	16 7	Do. ,, (a) Industrial consumption
(आ) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण	शेकडेबारी	42 8	39 7	..	Percentage (b) Percentage of industrial consumption to total consumption.

ELECTRICITY

7 संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका

7.1 संयुक्त भांडवली कंपन्या (३१ मार्च १९९२ रोजी)	संख्या	62,024	2,75,664	22.5	Number Companies at work (as on 31st March 1992).
7.2 त्यांचे भरपा केलेले भांडवल	कोटी रुपये	11,174	90,962	12 9	Crore Rs. Their paid-up capital
7.3 बँक कार्यालये, वर्गीकृत वाणिज्यिक (३१ मार्च १९९३ रोजी)	संख्या	5,669	61,235	9.3	Number Banking offices, scheduled commercial (as on 31st March 1993).
7.4 दर लाख लोकसंख्येची बँक कार्यालयांचे प्रमाण	..	7.2	7.2	..	Do. ,, Banking officers per lakh of population.
7.5 बँक कार्यालय असलेल्या गावरांची व गावांची संख्या (वर्गीकृत वाणिज्यिक) (मार्च १९९३)	..	2,750	37,724	7.3	Do. ,, Places having banking offices (Scheduled commercial) (March 1993)

JOINT STOCK COMPANIES AND BANKS

CO-OPERATION

8 सहकार (१९९०-९१)	(1990-91)
8.1 सहकारी संस्था	संख्या	1,04,610	3,08,080	34 0	Number Co-operatives Societies
8.2 सभासदांची संख्या	काळात	269	1,557	13 3	Lakh Membership numbers

*अस्थायी/Provisional. @ ५०० रुपयांपेक्षा कमी आहेत/Less than 500 Rs.

(II) भारतशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—concl'd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
8.3	सर्व सहकारी सस्थाचे क्षेत्रे भाडवत ..	कोटी रुपये	24,177	71,672	33.7	Creore Rs.	Working capital of all co-operative societies.
8.4	कृषि पनसंस्थानी दिलेले कर्ज (१९८४-८५)	कोटी रुपये ..	250	1,742	14.0	Do. ..	Advances by agricultural credit societies. (1984-85)
9. परिवहन आणि बळणवळण				TRANSPORT AND COMMUNICATIONS			
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च १९९३ रोजी)	किलो मीटर ..	5,455	62,486	8.7	Kilometres	(a) Total railway length (as on 31st March 1993).
	(आ) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे क्षेत्रफळाशी प्रमाण (दर १०० चौरस किलो मीटरमागे) (३१ मार्च १९९३ रोजी)	किलो मीटर ..	1.8	1.9	..	Do. ..	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1993).
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्याची लांबी (३१ मार्च १९९१ रोजी).	किलो मीटर ..	78	66	..	Do	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1991).
9.3	(अ) १०० चौरस किलो मीटर क्षेत्रफळामागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९९१ रोजी).	संख्या ..	879	648	..	Number	(a) Motor vehicles per 100sq Kms. of area (as on 31st March 1991).
	(आ) दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९९१ रोजी).	संख्या ..	3,425	2,541	..	Do ..	(b) Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March 1991)
10. राज्य उत्पन्न (१९९३-९४)				STATE INCOME (1993-94)			
10.1	(अ) चालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये ..	91,208**	6,15,273***	14.8	Creore Rs.	(a) Income at current prices
	(आ) चालू किमतीनुसार दर बोई उत्पन्न.	रुपये ..	10,984	6,929	..	Rs.	(b) Per capita income at current prices.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary.

***सोम अंदाज/Quick estimates.

1. हवामान/CLIMATE
संख्या क्रमांक/TABLE No. 1.1.

1. हवामान/CLIMATE

तपता कर्मांक/TABLE No. 1.1.

निवडक केंद्रांतील कमाल आणि किमान तपमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस

MAXIMUM AND MINIMUM TEMPERATURE, RAINY DAYS AND ANNUAL RAINFALL AT-SELECTED CENTRES
1992

(तपमान सेल्सियस डिग्रीमध्ये, पाऊस मिलिमीटरमध्ये/Temperature in degrees celcius and Rainfall in mm.)

संक्रमांक Serial No.	केंद्रे	तपमान/Temperature		पाऊस/Rainfall		नेहमीचा पाऊस Normal Rainfall	Centres
		कमाल Maximum (Highest)	किमान Minimum (Lowest)	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कोलाबा (बृहन्मुंबई)	34.5	18.6	N.A.	N.A.	1,805	Colaba (Greater Bombay)
2	सांतारुस (बृहन्मुंबई)	34.3	16.9	N.A.	N.A.	2,812	Santacruz (Greater Bombay)
3	दहाणू (ठाणे)	34.2	16.3	58	1,892.7	1,759	Dahanu (Thane)
4	भोरा (रायगड)	39.0	15.3	77	4,142.2	N.A.	Bhura (Raigad)
5	मलिबाग (रायगड)	33.4	16.9	58	1,880.3	1,960	Alibag (Raigad)
6	रत्नागिरी	34.1	18.2	83	3,290.8	2,617	Ratnagiri
7	देवगड (सिंधुदुर्ग)	N.A.	N.A.	75	2,482.4	2,246	Devgad (Sindhudurg)
8	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	N.A.	N.A.	87	2,579.0	N.A.	Vengurla (Sindhudurg)
9	हर्णा (रत्नागिरी)	32.7	22.0	74	2,215.3	2,472	Harna (Ratnagiri)
10	नाशिक	N.A.	N.A.	46	580.0	697	Nashik
11	ओसर (नाशिक)	38.5	8.9	40	478.7	633	Ozar (Nashik)
12	मालेगाव कॅम्प	N.A.	6.6	32	723.8	N.A.	Malegaon Camp
13	नंदुरबार (धुळे)	33.7	17.2	36	652.8	643	Nandurbar (Dhule)
14	जळगाव	42.9	11.2	37	778.2	787	Jalgaon
15	अहमदनगर	38.1	9.8	30	588.0	622	Ahmadnagar
16	पुणे	37.6	9.6	48	640.7	661	Pune
17	बारामती (पुणे)	39.3	9.7	27	354.6	465	Baramati (Pune)

18	छोहगाव (पुणे)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	684	Lohgaon (Pune)
19	वानोरी (ए.ए.एम.सी.)	38.8	11.8	N.A.	N.A.	640	Wanore (A.F.M.C.)
20	महाबळेश्वर (सातारा)	32.5	13.2	92	4,985.4	6,226	Mahabaleshwar (Satara)
21	सांगली	39.4	12.5	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
22	सोलापूर	41.0	14.9	37	475.0	678	Solapur
23	जेऊर (सोलापूर)	40.7	7.7	20	422.0	596	Jeur (Solapur)
24	सातारा	38.0	10.2	52	778.1	N.A.	Satara
25	कोल्हापूर	37.5	14.2	N.A.	N.A.	1,070	Kolhapur
26	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	31	805.0	726	Aurangabad
27	उस्मानाबाद	40.4	13.2	33	423.3	N.A.	Osmanabad
28	चिखळठाणा (औरंगाबाद)	40.3	10.0	N.A.	N.A.	-692	Chikhalthana (Aurangabad)
29	परभणी	42.5	15.1	41	937.8	854	Parbhani
30	बीड	40.9	13.0	30	693.6	786	Beed
31	नांदेड	42.8	11.8	42	1,008.4	901	Nanded
32	बुलढाणा	41.7	7.1	41	850.6	857	Buldana
33	अकोला विमानतळ	46.2	7.5	N.A.	N.A.	N.A.	Akola Airport
34	अकोला शहर	45.0	7.4	42	781.9	801	Akola City
35	अमरावती	45.2	8.0	41	926.3	876	Amravati
36	यवतमाळ	44.4	8.4	43	960.6	1,096	Yavatmal
37	पुसद (यवतमाळ)	45.6	5.6	45	1,406.0	875	Pusad (Yavatmal)
38	वर्धा	46.2	9.9	45	986.9	N.A.	Wardha
39	नागपूर विमानतळ	45.3	7.1	47	873.1	N.A.	Nagpur Airport
40	नागपूर शहर	43.6	8.9	39	981.6	1,242	Nagpur City
41	गोंदिया (भंडारा)	45.5	8.4	48	1,037.6	1,471	Gondia (Bhandara)
42	चंद्रपूर	46.0	8.1	N.A.	N.A.	1,267	Chandrapur
43	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	44.6	2.6	51	1610.0	N.A.	Brahmapuri (Chandrapur)
44	सिरोंचा (गडचिरोली)	45.2	5.0	53	1,324.4	1,439	Sironcha (Gadchiroli)

N. A. = उपलब्ध नाही / Not available.

कसालील नावे, केंद्रे ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या पिरक्याची आहेत.

The names in brackets indicate the district where the centre is located.

बाधार—(१) विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, मुंबई व नागपूर

Source—(1) Regional Meteorological Department, Bombay and Nagpur.

(२) कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(2) Director of Agriculture, Government of Maharashtra,

Pune.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 2.1.

पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या/MALES, FEMALES AND HOUSEHOLDS IN EACH DISTRICT

1991

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	कुटुंबे Households (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	स्त्री-पुरुष प्रमाण* Sex ratio* (No.) (7)	जिल्हा District (2)
1	बृहन्मुंबई ..	2,051	5,460	4,466	9,926	818	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1,097	2,793	2,456	5,249	879	Thane
3	रायगड ..	373	908	915	1,825	1,010	Raigad
4	रत्नागिरी ..	324	700	844	1,544	1,205	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	176	389	443	832	1,137	Sindhudurg
6	नाशिक ..	700	1,985	1,866	3,851	940	Nashik
7	धुळे ..	458	1,295	1,240	2,536	958	Dhule
8	जळगाव ..	597	1,643	1,545	3,188	940	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	627	1,731	1,642	3,373	949	Ahmadnagar
10	पुणे ..	1,079	2,861	2,671	5,533	933	Pune
11	सातारा ..	466	1,208	1,243	2,451	1,029	Satara
12	सांगली ..	423	1,129	1,081	2,210	958	Sangli
13	सोलापूर ..	579	1,671	1,561	3,231	931	Solapur
14	कोल्हापूर ..	568	1,525	1,465	2,990	961	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	425	1,152	1,062	2,214	922	Aurangabad
16	जालना ..	258	697	668	1,364	958	Jalna

17	परभणी	..	380	1,084	1,033	2,117	953	Parbhani
18	बीड	..	367	937	885	1,822	944	Beed
19	नांदेड	..	407	1,198	1,132	2,330	945	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	233	659	617	1,276	937	Osmanabad
21	लातूर	..	284	863	813	1,677	942	Latur
22	बुलढाणा	..	353	966	920	1,886	953	Buldana
23	अकोला	..	420	1,142	1,072	2,214	939	Akola
24	अमरावती	..	427	1,136	1,064	2,200	936	Amravati
25	यवतमाळ	..	413	1,064	1,013	2,077	951	Yavatmal
26	वर्धा	..	220	550	517	1,067	939	Wardha
27	नागपूर	..	655	1,710	1,577	3,287	922	Nagpur
28	भंडारा	..	434	1,060	1,047	2,108	988	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	388	910	862	1,772	948	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	163	398	389	787	976	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	15,344	40,826	38,112	78,937	934	Maharashtra State
	@भारत	..	1,52,009	4,39,230	4,07,072	3,46,303	927	@India

टीप.—(१) आकडे सक्षिप्तात लिहित्यामुळे वेरजा काही ठिकाणी जुळणार नाहीत.

(२) *बर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.

(३) @ जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे जम्मू व काश्मीरमधील प्रदेशातील लोकसंख्या नगळून.

(४) पहिली जनगणना १८७२ मध्ये घेण्यात आली.

* आधार — (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(ii) *Females per 1,000 males.

(iii) @ Excludes population of areas in Jammu and Kashmir where census could not be taken.

(iv) First census was taken in 1872

Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra, Bombay.

(2) Registrar General and Census Commissioner, Govt. of India, New Delhi.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 2.2.

जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या/RURAL AND URBAN POPULATION IN EACH DISTRICT
1991

(हजारात/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Population			नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येची शकडा प्रमाण Percentage of urban population to total population	दशवर्षीय वाढीचे प्रमाण Decennial growth rate 1981-91 (%)			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	9,926	9,926	100.00	..	20 21	20 21	Greater Bombay
2	ठाणे	1,856	3,393	5,249	64 64	1 20	127 67	55 95	Thane
3	रायगड	1,496	329	1,825	18 02	16.79	54 24	22 08	Raigad
4	रत्नागरी	1,406	138	1,544	8.93	11 26	14 68	11 58	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	769	63	832	7.57	5 10	24 89	6 38	Sindhudurg
6	नाशिक	2,482	1,369	3,851	35 54	20 13	47 13	28 50	Nashik
7	धुळे	2,016	520	2,536	20.50	21.81	29.77	23 37	Dhule
8	जळगाव	2,313	875	3,188	27 44	17.90	32 65	21 60	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,839	533	3,373	15.80	19.85	51 57	23 96	Ahmadnagar
10	पुणे	2,726	2,807	5,533	50 73	23.74	41.92	32 34	Pune
11	सातारा	2,136	316	2,451	12.89	20.11	18 74	19.93	Satara
12	सांगली	1,707	502	2,210	22.72	17.76	27.39	19 83	Sangli
13	सोलापूर	2,302	929	3,231	28 75	26 06	21 03	24.57	Solapur

14	कोल्हापूर	..	2,203	787	2,990	26.32	19.29	26.26	21.05	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	1,489	725	2,214	32.74	24.65	83.67	39.33	Aurangabad
16	जालना	..	1,134	231	1,364	16.93	30.03	44.44	32.26	Jalna
17	परभणी	..	1,640	47	2,117	22.53	24.51	45.80	28.74	Parbhani
18	बीड	..	1,495	327	1,822	17.94	20.09	42.15	28.70	Beed
19	नांदेड	..	1,824	506	2,330	21.71	28.11	54.06	32.97	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1,082	194	1,276	15.20	19.88	48.67	23.52	Osmanabad
21	लातूर	..	1,335	342	1,677	20.39	23.31	60.32	29.41	Latur
22	बुलढाणा	..	1,498	388	1,886	20.57	21.43	39.10	24.70	Buldana
23	अकोला	..	1,580	634	2,214	28.63	14.91	39.48	21.02	Akola
24	अमरावती	..	1,483	717	2,200	32.59	12.35	33.88	18.65	Amravati
25	यवतमाळ	..	1,720	357	2,077	17.18	16.37	36.15	-19.36	Yavatmal
26	वर्धा	..	784	285	1,067	26.71	12.51	22.46	13.00	Wardha
27	नागपूर	..	1,256	2,031	3,287	61.78	11.79	38.04	26.69	Nagpur
28	भंडारा	..	1,832	276	2,108	13.09	14.40	14.86	14.46	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1,275	497	1,772	28.04	8.73	101.47	24.84	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	718	69	787	8.76	15.34	341.31	23.27	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	48,396	30,542	78,937	38.69	18.30	38.66	25.73	Maharashtra State
	भारत	..	6,28,692	2,17,611	8,46,303	25.71	19.71	36.19	23.85	India†

टीप — (१) आकडे सविप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा चुकदार नाहीत. *Note.—(1) Details may not add up to the totals due to rounding*

(२) † जनगणना वेळेस अल्प नसल्यामुळे जम्मू व काश्मीरमधील प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

(ii) † Excludes population of areas in Jammu and Kashmir where census could not be taken.

साधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई. (२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.— (1) Director of Census Operations, Maharashtra, (2) Registrar General and Census Commissioner, Government of India, New Delhi.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No 2.3.

जिल्हावार क्षेत्रफल आणि लोकसंख्येची घनता/AREA AND DENSITY OF EACH DISTRICT 1991

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	क्षेत्रफल (चौ किलोमीटर) Area in sq kilometres (3)	घनता (प्रत्येक चौ किलोमीटरमाग लोकसंख्या)/Density (No. of persons per sq kilometres) (4)	District (2)
1	बृहन्मवई	603	16,461	Greater Bombay
2	ठाणे	9,558	549	Thane
3	रायगड	7,152	255	Raigad
4	रत्नागिरी	8,208	188	Ratnaguri
5	सिंधुदुर्ग	5,207	160	Sindhudurg
6	नाशिक	15,530	248	Nashik
7	धुळे	13,150	193	Dhule
8	जळगाव	11,765	271	Jalgaon
9	अहमदनगर	17,048	198	Ahmadnagar
10	पुणे	15,643	354	Pune
11	सातारा	10,480	234	Satara
12	सांगली	8,572	258	Sangli
13	सोलापूर	14,895	217	Solapur
14	कोल्हापूर	7,685	389	Kolhapur
15	औरंगाबाद	10,107	219	Aurangabad
16	जायना	7,718	177	Jaina
17	परभणी	11,041	192	Parbhani
18	बीड	10,693	170	Beed
19	नांदेड	10,528	221	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,569	169	Osmanabad
21	लातूर	7,157	234	Latur
22	बुलडाणा	9,661	195	Buldana
23	अकोला	10,574	209	Akola
24	अमरावती	12,210	180	Amravati
25	यवतमाळ	13,582	153	Yavatmal
26	वार्धा	6,309	169	Wardha
27	नागपूर	9,892	332	Nagpur
28	भंडारा	9,321	226	Bhandara
29	चंद्रपूर	11,443	155	Chandrapur
30	गडचिरोली	14,412	55	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,07,713	257	Maharashtra State
	भारत	32,87,263	267	India*

टीप.—(१) बाकडे मात्सायी आहेत.

Note.—(1) Figures are provisional.

(२) * जम्मू व काश्मीर वगळून. (2) *Excluding Jammu and Kashmir.

साधार—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र Source—(1) Director of Census Operations, Maharashtra.

(२) महानिबंधक व घनता आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंस्था/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4.

जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)

PERCENTAGE OF LITERACY IN EACH DISTRICT

1991

अनुक्रमांक	जिल्हा	साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)/Literacy percentage			District
Serial No.	(2)	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	(2)
(1)		(3)	(4)	(5)	
1	महानुवई	87.87	75.80	82.50	Greater Bombay
2	ठाणे	77.56	60.28	69.54	Thane
3	रायगड	75.94	52.20	63.95	Raigad
4	रत्नागिरी	76.64	51.61	62.70	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	86.23	66.87	75.81	Sindhudurg
6	नाशिक	73.98	49.89	62.33	Nashik
7	धुळे	63.13	38.78	51.22	Dhule
8	जळगाव	77.46	50.34	64.30	Jalgaon
9	अहमदनगर	75.30	45.99	61.03	Ahmadnagar
10	पुणे	81.56	59.77	71.05	Pune
11	सातारा	80.61	53.35	66.67	Satara
12	संगली	74.83	49.94	62.61	Sangli
13	सोलापूर	70.08	41.73	56.39	Solapur
14	कोल्हापूर	80.33	53.08	66.94	Kolhapur
15	औरंगाबाद	72.93	39.64	56.98	Aurangabad
16	जालना	64.43	27.30	46.25	Jalna
17	परभणी	64.90	29.41	47.58	Parbhani
18	बीड	66.34	32.34	49.82	Beed
19	नांदेड	64.38	30.96	48.17	Nanded
20	उस्मानाबाद	63.39	39.16	54.27	Osmanabad
21	लातूर	70.47	39.74	55.57	Latur
22	बुलढाणा	76.53	46.13	61.69	Buldana
23	अकोला	77.63	53.28	65.83	Akola
24	अमरावती	78.40	61.13	70.06	Amravati
25	यवतमाळ	70.45	44.81	57.96	Yavatmal
26	वर्धा	78.33	61.02	69.95	Wardha
27	नागपूर	81.79	64.74	73.64	Nagpur
28	भंडारा	78.82	50.44	64.69	Bhandara
29	चंद्रपूर	71.30	46.81	59.41	Chandrapur
30	गडचिरोली	56.56	28.87	42.89	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य-१९९१	76.56	52.32	64.87	Maharashtra State—1991
	महाराष्ट्र राज्य-१९८१	69.65	41.01	55.83	Maharashtra State—1981
	भारत†	१९९१ 64.13	39.29	52.21	India† .. 1991

टीप.—† जम्मू व काश्मीर वगळून.

Note.—† Excluding Jammu and Kashmir

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—(1) Director of Census operations, Maharashtra.

(२) महानिबंधक व जनगणना आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5.

१९०१ पासून लोकसंख्येतील दशद्वर्षीय चढउतार
DECADAL VARIATION IN POPULATION SINCE 1901

दशक Decade						दशद्वर्षीय लोकसंख्येतील चढउतार (टक्केवारी) Percentage decadal variation in population
(1)						(2)
1901-11	+10.74
1911-21	-2.91
1921-31	+14.91
1931-41	+11.99
1941-51	+19.27
1951-61	+23.60
1961-71	+27.45
1971-81	+24.54
1981-91	+25.73

बांधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra, Bombay.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2 6.

शहराच्या लोकसंख्या:—गटानुसार नागरी लोकसंख्या
 URBAN POPULATION BY SIZE—CLASS OF TOWNS
 1991

क्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	एकूण नगरे व शहर सकुले Number of towns and UAs.	लोकसंख्या Population	एकूण शहरी लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage to total urban population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 5,000 हून कमी	11	33,359	0.1
2	5,000—9,999	46	3,13,553	1.0
3	10,000—19,999	102	12,60,542	4.1
4	20,000—49,999	114	31,69,555	10.4
5	50,000—99,999	30	19,77,802	6.5
6	1,00,000 आणि याहून अधिक and above	33	2,37,41,541	77.9
एकूण/Total		336	3,04,96,352	100.0

UA=Urban Agglomeration.

आधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक / TABLE No. 2.7.

वस्ती असलेल्या वड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण
CLASSIFICATION OF INHABITED VILLAGES ACCORDING TO POPULATION

1991

अनु- क्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	वस्ती असलेली एकूण वड्या Number of inhabited villages	ग्रामीण लोकसंख्या Rural Population	एकूण ग्रामीण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage to total rural population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 200 वेळा कमी	3,461	3,51,860	0.7
2	200—499	8,242	29,39,745	6.1
3	500—999	12,408	90,27,749	18.7
4	1,000—1,999	10,632	1,47,91,551	30.5
5	2,000—4,999	4,715	1,36,38,230	28.2
6	5,000—9,999	762	50,19,545	10.4
7	10,000 आणि त्याहून अधिक and above	192	26,26,921	5.4
एकूण/Total		46,412	4,83,95,601	100.0

साधर.-- संवाङ्ग, जनगणना, महाराष्ट्र

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8.

एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले

CITIES / URBAN AGGLOMERATIONS (UAs) WITH POPULATION OF 1,00,000
OR ABOVE
1991

क्र.सं./Serial No.	शहर/शहरे संकुलाचे नाव	लोकसंख्या (हजारत)	लोकसंख्या (in thousand)	शहर/शहरे संकुलाचे नाव
(1)	(2)	(3)	(3)	(4)
१	बृहन्मुंबई शहर संकुल	12,572	12,572	1. Greater Bombay Urban Agglomeration.
	(अ) बृहन्मुंबई (म. न. पा.)	9,910	9,910	(a) Greater Bombay (M. Corpn.)
	ठाणे जिल्हात अंतर्भूत असलेले	2,662	2,662	Constituent in Thane District
	(ब) कल्याण (म. न. पा.)	1,014	1,014	(a) Kalyan (M. Corpn.)
	(आ) ठाणे (म. न. पा.)	797	797	(b) Thane (M. Corpn.)
	(इ) उल्हासनगर (म. न. पा.)	369	369	(c) Ulhasnagar (M.)
	(ई) नवी मुंबई (ठाणे) (गणना शहर)	307	307	(d) New Bombay (Thane) (C.T.)
	(उ) मीरा भायंदर (म. न. पा.)	175	175	(e) Mira Bhayandar (M.)
२	पुणे शहर संकुल	2,485	2,485	2. Pune Urban Agglomeration
	(अ) पुणे (म. न. पा.)	1,560	1,560	(a) Pune (M. Corpn.)
	(आ) पी. सी. एम. सी. (म. न. पा.)	516	516	(b) P.C.M.C. (M. Corpn.)
	(इ) पुणे (कटक मंडळ)	82	82	(c) Pune (Condonment)
	(ई) खडकी (कटक मंडळ)	78	78	(d) Kurkee (Condonment)
	(उ) देहू रोड (कटक मंडळ)	41	41	(e) Dehu Road (Condonment.)
	(ऊ) हडपसर (गणना शहर)	39	39	(f) Hadapsar (C.T.)
	(ए) वडगाव शेरी (गणना शहर)	32	32	(g) Vadgaon Sheri (C.T.)
	(ऐ) धनकवाडी (गणना शहर)	28	28	(h) Dhankawadi (C.T.)
	(ओ) खडकवासळा (गणना शहर)	18	18	(i) Khadkwasla (C.T.)
	(औ) वारिया (गणना शहर)	18	18	(j) Warie (C.T.)
	(क) खारडी (गणना शहर)	12	12	(k) Kharadi (C.T.)
	(ख) कलास (गणना शहर)	11	11	(l) Kalas (C.T.)
	(ग) किवाळे (गणना शहर)	10	10	(m) Kivale (C.T.)
	(घ) लोहगाव (गणना शहर)	10	10	(n) Lohgaon (C.T.)
	(च) वडगाव बीके (गणना शहर)	10	10	(o) Vadgaon B K. (C.T.)
	(छ) शिवाने (गणना शहर)	9	9	(p) Shivane (C.T.)
	(ज) कोपके (गणना शहर)	7	7	(q) Kopkhe (C.T.)
	(झ) देहू (गणना शहर)	5	5	(r) Dehu (C.T.)
३	नागपूर शहर संकुल	1,661	1,661	3. Nagpur Urban Agglomeration
	(अ) नागपूर (म. न. पा.)	1,622	1,622	(a) Nagpur (M. Corpn.)
	(आ) वाडी (गणना शहर)	22	22	(b) Wadi (C.T.)
	(इ) दिगडोड (गणना शहर)	17	17	(c) Digdon (C.T.)

लक्षणा क्रमांक/TABLE No. 2.8.—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
४	नाशिक शहर संकुल (अ) नाशिक (म. न. पा.) (आ) देवळाली कटक मंडळ (इ) भागूर (न. प.) (ई) एकलहारे (गणना शहर)	722 647 51 12 12	4 Nashik Urban Agglomeration (a) Nashik (M. Corpn.) (b) Deolali (Contonment) (c) Bhagur (M.) (d) Eklahare (C.T.)
५	सोलापूर शहर संकुल (अ) सोलापूर (म. न. पा.) (आ) माजरेवाडी (अतिवृद्धी) (इ) सोलापूर (ग्रामीण) (अतिवृद्धी) (ई) नेहरुनगर (अतिवृद्धी)	621 604 10 5 2	5 Solapur Urban Agglomeration (a) Solapur (M. Corpn.) (b) Majrewadi (O.G.) (c) Solapur (Rural) (O.G.) (d) Nehrunagar (O.G.)
६	औरंगाबाद शहर संकुल (अ) औरंगाबाद (म. न. पा.) (आ) औरंगाबाद कटक मंडळ	592 573 19	6. Aurangabad Urban Agglomeration. (a) Aurangabad (M. Corpn.) (b) Aurangabad (Contonment)
७	अमरावती (म. न. पा.)	434	7 Amravati (M. Corpn.)
८	कोल्हापूर शहर संकुल (अ) कोल्हापूर (म. न. पा.) (आ) गांधीनगर (गणना शहर)	417 405 12	8 Kolhapur Urban Agglomeration (a) Kolhapur (M. Corpn.) (b) Gandhinagar (C.T.)
९	भिवंडी शहर संकुल (अ) भिवंडी (न. प.) (आ) पोती (गणना शहर)	392 379 13	9. Bhiwandi Urban Agglomeration (a) Bhiwandi (M.) (b) Khoni (C.T.)
१०	सांगली शहर संकुल (अ) सांगली (म. न. पा.) (आ) कुपवाड (अतिवृद्धी) (इ) मिरज (न. प.) (ई) वानलेवाडी (अतिवृद्धी) (उ) माधवनगर (गणना शहर)	364 193 33 122 4 12	10. Sangli Urban Agglomeration (a) Sangli (M. Corpn.) (b) Kupwad (O.G.) (c) Miraj (M.) (d) Vanlewadi (O.G.) (e) Madhavnagar (C.T.)
११	मालेगाव (न. प.)	342	11. Malegaon (M.)
१२	अकोला (न. प.)	328	12. Akola (M.)
१३	नांदेड शहर संकुल (अ) नांदेड (न. प.) (आ) वाघल (न. प.)	309 275 34	13 Nanded Urban Agglomeration (a) Nanded (M.) (b) Waghala (M.)
१४	धुळे (न. प.)	278	14. Dhule (M.)
१५	जळगाव (न. प.)	242	15. Jalgaon (M.)

तबतत कततत/TABLE No. 2.8 —contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
१६	इचलकरजी शहर संकुल	236	16. Ichalkaranji Urban Agglomeration.
	(अ) इचलकरजी (न.प.)	215	(a) Ichalkaranji (M)
	(आ) कबनूर (गणना शहर)	21	(b) Kabnur (C.T.)
१७	चंद्रपूर (न.प.)	226	17. Chandrapur (M.)
१८	अहमदनगर शहर संकुल	222	18. Ahmadnagar Urban Agglomeration
	(अ) अहमदनगर (न.प.)	181	(a) Ahmadnagar (M)
	(आ) अहमदनगर कटक मंडळ	41	(b) Ahmadnagar (Cont.)
१९	लातूर (न.प.)	197	19. Latur (M)
२०	परभणी (न.प.)	190	20. Parbhani (M)
२१	जालना (न.प.)	175	21. Jalna (M)
२२	भुसावळ शहर संकुल	160	22. Bhusawal Urban Agglomeration.
	(अ) भुसावळ (न.प.)	145	(a) Bhusawal (M)
	(आ) कांद्री (गणना शहर)	15	(b) Kandri (C.T.)
२३	कामठी शहर संकुल	132	23. Kamptee Urban Agglomeration
	(अ) कामठी (न.प.)	79	(a) Kamptee (M)
	(आ) कन्हान पिपरी (गणना शहर)	19	(b) Kanhan Pipri (C.T.)
	(इ) टेकाड (गणना शहर)	18	(c) Tekad (C.T.)
	(ई) कामठी कटक मंडळ	12	(d) Kamptee (Contt.)
	(उ) कांद्री (गणना शहर)	3	(e) Kandri (C.T.)
२४	यवतमाळ शहर संकुल	122	24. Yavatmal Urban Agglomeration.
	(अ) यवतमाळ (न.प.)	109	(a) Yavatmal (M.)
	(आ) उमरसरा (गणना शहर)	13	(b) Umarsara (C.T.)
२५	बीड (न.प.)	112	25. Beed (M)
२६	गोंदिया (न.प.)	109	26. Gondiya (M.)
२७	वर्धा (न.प.)	103	27. Wardha (M)
	एकूण ..	23,742	.. Total

न.न.पा. = महानगरपालिका/M. Corp = Municipal Corporation, O.G.—अतिवृद्धी/Out Growth.

न.प. = नगरपालिका/M = Municipality, C.T.—गणना शहर/Census Town, S.T. शहर/Special Town.

टीप.—आकडे सखिप्तत लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

साधार—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2 क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.9.

काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF WORKERS AND NON-WORKERS

1991

(हजारांत/In thousand numbers)

क्रमांक Sr. No.	वर्ग (2)	महाराष्ट्र Maharashtra (3)	Item (2)
1	शेतकरी	10,172	Cultivators
2	शेतमजूर	8,313	Agricultural labourers
3	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळवागा आणि सलग्न कामे.	472	Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations or- chards and allied activities.
4	खानकाम आणि दगड खानकाम	115	Mining and quarrying.
5	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, संधारण व दुरुस्ती		Manufacturing, processing servicing and repairs—
	(अ) घरेलू उद्योग	498	(a) Household industry
	(ब) घरेलू उद्योगाबाहेर उद्योग	3,598	(b) Other than household industry.
6	बांधकाम	802	Construction.
7	व्यापार आणि वाणिज्य	2,657	Trade and commerce.
8	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण	1,160	Transport, storage and comm- unications
9	इतर/सेवा	3,219	Other Services.
	एकूण—मुख्यतः काम करणारे	31,006	Total—main workers.
	सीमांतिक कामगार	2,904	Marginal workers.
	एकूण—काम न करणारे	45,011	Total—non-workers.
	एकूण—काम करणारे आणि न करणारे	78,921	Total—workers and non- workers.

टीप—आकडे सक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

आधार.—महानिबन्धक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली व संचालक, जनगणना कार्यालय, महाराष्ट्र, मुंबई.

Source—Registrar General and Census Commissioner, Government of India, New Delhi and Director of Census Operations, Maharashtra, Bombay.

2. क्षेत्रफल भागि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2*10.

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे कार्य प्रकारानुसार वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF PERSONS NOT AT WORK BY TYPE OF ACTIVITY

गणना/Census
1981

(हजारों/hr thousand)

कार्य प्रकार (1)	ग्रामीण/Rural			नगरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (1)
	पुरुष Males (2)	स्त्रिया Females (3)	एकूण Total (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	एकूण Total (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)	एकूण Total (10)	
पूर्ण वेळ विद्यार्थी ..	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time students
घरकाम करणारे ..	131	4,196	4,327	78	4,500	4,577	209	8,695	8,904	Household duties.
अशक्य असणारे व बालके ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant.
सेवानिवृत्त, व्याकाशर, भाटघाषर उपबोधिका करणारे व स्वयं उत्पन्न असणारे	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, retirees and persons of inde- pendent means.
मिळारी, घटके इत्यादि ..	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, vagrants etc.
शिक्षा भोगणारे, मानसिक व्याध्याऱ्या व धर्मासंस्थांमध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of penal, mental and chari- table institutions.
इतर ..	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others.
एकूण ..	9,139	11,965	21,144	5,841	9,881	14,922	15,090	21,066	36,066	Total

माधर-भारताची जनगणना १९८१, भाग-३ क भागि ब (४):

Source.—Census of India 1981, Part III-A and B (iv).

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तपता क्रमांक/TABLE No. 2.11.

अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या/POPULATION OF 'S.C. AND S.T.

1991

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	अनुसूचित जाती व बौद्ध Scheduled Castes and Buddhist	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage to total population		साक्षर लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येची प्रमाण Literate population percentage to total population		District
				अनु. जाती/ S.C.	अनु. जमाती/ S.T.	अनु. जाती/ S.C.	अनु. जमाती/ S.T.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मवई	6,46,914	1,03,775	6.52	1.05	59.40	54.98	Greater Bombay
2	ठाणे	2,71,797	9,51,205	5.18	18.12	52.38	20.47	Thane
3	रायगड	50,999	2,33,953	2.79	12.82	52.47	20.68	Raigad
4	रत्नागिरी	27,385	14,847	1.77	0.96	53.17	27.63	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	42,435	3,893	5.10	0.47	59.95	51.55	Sindhudurg
6	नाशिक	3,26,755	9,31,069	8.48	24.18	49.09	22.15	Nashik
7	धुळे	1,34,359	10,36,491	5.30	40.88	45.92	18.71	Dhule
8	जळगाव	2,95,047	3,13,551	9.26	9.84	42.59	27.38	Jalgaon
9	अहमदनगर	4,18,479	2,40,141	12.41	7.12	41.93	23.35	Ahmadnagar
10	पुणे	6,31,063	2,16,336	11.41	3.91	48.20	33.85	Pune
11	सातारा	2,33,014	18,342	9.51	0.75	47.92	42.35	Satara
12	सांगली	2,77,458	10,784	12.56	0.49	44.82	44.36	Sangli
13	सोलापूर	4,97,913	48,352	15.41	1.50	37.49	38.26	Solapur
14	कोल्हापूर	3,81,029	14,789	12.75	0.49	45.24	50.85	Kolhapur

15	औरंगाबाद	3,05,246	83,502	13.79	3.77	39.52	25.41	Aurangabad
16	जालना	1,76,452	28,300	12.93	2.07	27.80	24.69	Jalna
17	परभणी	2,33,323	1,11,470	11.02	5.27	29.13	26.22	Parbhani
18	बीड	2,44,281	20,515	13.41	1.13	32.55	29.47	Beed
19	नांदेड	4,22,942	2,75,972	18.15	11.84	31.38	28.31	Nanded
20	उस्मानाबाद	2,08,609	22,463	16.34	1.76	34.60	30.46	Osmanabad
21	लातूर	3,19,568	37,527	19.06	2.24	34.15	33.56	Latur
22	बुलढाणा	2,16,687	95,389	11.49	5.06	37.94	32.51	Buldana
23	अकोला	2,64,554	1,55,695	11.95	7.03	44.82	40.97	Akola
24	अमरावती	3,84,499	3,16,448	17.48	14.38	51.09	35.63	Amravati
25	यवतवाळ	2,26,820	4,45,840	10.92	21.46	47.51	33.71	Yavatmal
26	वर्धा	1,49,975	1,66,391	14.05	15.59	58.18	46.08	Wardha
27	नागपूर	6,19,226	4,57,715	18.84	13.92	59.53	51.61	Nagpur
28	भंडारा	3,55,484	3,09,822	16.87	14.70	59.03	43.33	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,99,533	3,49,169	16.90	19.70	52.65	39.17	Chandrapur
30	गडचिरोली	95,996	3,04,535	12.20	38.70	44.02	24.36	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	87,57,842	73,18,281	11.09	9.27	45.93	29.33	Maharashtra State
	घासा*	13,82,23,277	6,77,58,380	16.48	8.08	India*

*घासान बगळून/Excluding Assam

संख्या—भारतीय जनगणना, १९९१ प्राथमिक जनगणना सारांश (अंतिम). Source.—Census of India 1991 Primary Census Abstract (Final)

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.12.

प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या
 DISABLED POPULATION IN MAHARASHTRA STATE BY TYPE OF DISABILITY
 1981*

नुक्रमक Serial No.	जिल्हा	पूर्णतः अंध Totally Blind	पूर्णतः भागळे Totally Crippled	पूर्णतः मूक Totally Dumb	एकूण (3+4+5) Total	एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage to total population	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुध्दमुबई	1,513	1,299	903	3,715	0.04	Greater Bombay
2	ठाणे	831	951	679	2,461	0.07	Thane
3	रायगड	647	642	607	1,896	0.13	Rangad
4	रत्नागिरी	809	841	842	2,492	0.12	Ratnagiri
5	नाशिक	1,973	1,332	912	4,217	0.14	Nashik
6	धुळे	1,342	851	578	2,771	0.14	Dhule
7	जालंधार	1,605	1,066	793	3,464	0.13	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,589	1,086	867	3,542	0.13	Ahmadnagar
9	पुणे	1,894	1,505	1,155	4,554	0.11	Pune
10	सातारा	967	851	901	2,719	0.13	Satara
11	सांगली	700	1,093	796	2,589	0.14	Sangli
12	सोलापूर	1,790	1,080	1,107	3,977	0.15	Solapur
13	कोल्हापूर	722	1,122	860	2,704	0.11	Kolhapur
14	औरंगाबाद	2,120	1,323	800	4,243	0.17	Aurangabad
15	परभणी	1,925	899	667	3,491	0.19	Parbhani
16	बीड	1,625	815	493	2,933	0.20	Beed
17	नांदेड	1,643	887	615	3,145	0.18	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,234	1,385	771	4,390	0.20	Osmanabad
19	बुलढाणा	1,279	707	604	2,590	0.17	Buldana
20	अकोला	1,548	839	629	3,016	0.17	Akola
21	अमरावती	1,125	825	536	2,486	0.13	Amravati
22	यवतमाळ	1,640	863	699	3,202	0.18	Yavatmal
23	वर्धा	671	392	314	1,377	0.15	Wardha
24	नाशपूर	1,117	1,015	583	2,715	0.10	Nagpur
25	भंडारा	1,406	1,261	644	3,311	0.18	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,249	1,435	708	4,392	0.21	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	36,964	26,365	19,063	82,392	0.13	Maharashtra State

*अस्थायी//Provisional

. साधन - संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13.

वयोगटानुसार लोकसंख्या/POPULATION ACCORDING TO AGE GROUPS

गणना/CENSUS

1981

(हजारत/in thousand)

एकूण/ग्रामीण/नगरी Total/Rural/Urban (1)	एकूण लोकसंख्या/Total population				संचयी टक्केवारी Cumulative percentage (6)
	वय-गट Age-group (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
एकूण/Total	0-14	12,320	11,747	24,067	38.33
	15-19	3,166	2,699	5,865	47.67
	20-24	2,860	2,652	5,512	55.45
	25-29	2,524	2,414	4,938	63.31
	30-34	2,110	2,013	4,123	69.88
	35-39	1,975	1,883	3,858	76.02
	40-49	3,273	2,959	6,232	85.95
	50-59	2,172	1,918	4,090	92.46
	60+	1,967	2,042	4,009	98.84
	*एकूण/Total		32,415	30,317	62,732
ग्रामीण/Rural	0-14	8,316	7,974	16,290	39.94
	15-19	1,951	1,696	3,647	48.88
	20-24	1,549	1,629	3,178	56.67
	25-29	1,395	1,480	2,875	63.72
	30-34	1,197	1,306	2,503	69.85
	35-39	1,182	1,258	2,440	75.84
	40-49	2,062	2,052	4,114	85.93
	50-59	1,444	1,360	2,804	92.80
	60+	1,406	1,484	2,890	99.89
	*एकूण/Total		20,527	20,263	40,790
नगरी/Urban	0-14	4,005	3,773	7,778	35.36
	15-19	1,215	1,003	2,218	45.44
	20-24	1,312	1,024	2,336	56.06
	25-29	1,129	934	2,063	65.44
	30-34	913	707	1,620	72.81
	35-39	794	625	1,419	79.26
	40-49	1,211	907	2,118	88.89
	50-59	728	358	1,286	94.74
	60+	561	558	1,119	99.83
	*एकूण/Total		11,888	10,106	21,994

*वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या माहितीचा 'एकूण' मध्ये समावेश आहे.

Figures of 'Age' not stated are included in Total.

बाधक.—सामान्य आर्थिक तक्ते भाग-३, क आणि ख (i).

Source.—General Economic Tables, Part-III, A and B(i).

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 2.14

धर्मानुसार लोकसंख्या
POPULATION BY RELIGION
1981

संख्या क्रमांक Serial No.	धर्म	लोकसंख्या Population	Religion
(1)	(2)	(3)	(2)
(1)	बौद्ध	39,46,149	Buddhist
(2)	ख्रिश्चन	7,95,464	Christian
(3)	हिंदू	5,11,09,457	Hindu
(4)	जैन	9,39,392	Jain
(5)	मुस्लिम	58,95,785	Muslim
(6)	शीख	1,07,255	Sikh
(7)	इतर धर्म	74,386	Other religion and persons
(8)	धर्म न सांगितलेले	6,283	Religion not stated
	एकूण	6,27,84,171	Total

अध्याय—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ चा प्रबंध १.

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.15.

२००१ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या

ANNUAL ESTIMATES OF POPULATION UP TO 2001

(आकडे शहरात/Figures in hundred)

वर्ष Year •(1)	भारत/India			महाराष्ट्र/Maharashtra		
	१ मार्च/ 1st March (2)	१ जुलै/ 1st July (3)	१ ऑक्टोबर/ 1st October (4)	१ मार्च/ 1st March (5)	१ जुलै/ 1st July (6)	१ ऑक्टोबर/ 1st October (7)
1981	68,51,590	69,01,330	69,38,871	6,27,841	6,32,357	6,35,765
1982	70,01,914	70,52,040	70,89,869	6,41,484	6,46,184	6,49,732
1983	71,53,283	72,03,532	72,41,450	6,55,718	6,60,500	6,64,110
1984	73,05,398	73,55,980	73,94,145	6,70,170	6,74,810	6,78,311
1985	74,57,955	75,08,392	75,46,795	6,84,188	6,88,535	6,91,813
1986	76,10,701	76,61,353	76,99,563	6,97,321	7,01,377	7,04,437
1987	77,63,377	78,13,743	78,51,732	7,09,594	7,13,337	7,16,160
1988	79,15,670	79,65,962	80,03,890	7,20,907	7,24,424	7,27,073
1989	80,67,723	81,18,169	81,56,210	7,31,536	7,35,014	7,37,628
1990	82,19,928	82,78,498	83,08,630	7,42,034	7,45,604	7,48,293
1991	83,72,494	84,22,880	84,60,863	7,52,765	7,56,387	7,59,115
1992	85,25,154	85,75,601	86,13,632	7,63,655	7,67,304	7,70,052
1993	86,77,686	87,28,163	87,66,213	7,74,689	7,78,416	7,81,224
1994	88,29,903	88,80,083	89,17,904	7,85,916	7,89,724	7,92,592
1995	89,81,587	90,31,724	90,69,510	7,97,363	8,01,226	8,04,136
1996	91,32,455	91,82,210	92,19,704	8,09,031	8,12,978	8,15,951
1997	92,82,176	93,31,191	93,68,123	8,20,895	8,24,872	8,27,868
1998	94,30,366	94,78,900	95,15,464	8,32,902	8,36,910	8,39,928
1999	95,76,577	96,24,259	96,60,176	8,44,967	8,48,948	8,51,946
2000	97,20,307	97,67,077	98,02,301	8,56,977	8,60,899	8,63,853
2001	98,60,986			8,68,766		

टीप — (१) लोकसंख्येचे अंदाज तयार करण्यासाठी भारताच्या महानिबंधकाच्या अध्यक्षतेखाली नियोजन आयोगाने नेमलेल्या तज्ज्ञ समितीच्या मार्गदर्शनाखाली १ मार्च १९८१-२००१ या काळातील वर्षवार अंदाज तयार केले आहेत.

(२) १ जुलै आणि १ ऑक्टोबर १९८१ ते २००० या काळाचे वर्षवार अंदाज तज्ज्ञ समितीने तयार केलेल्या १ मार्च १९८२-२००१ या काळाच्या वर्षवार अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—(1) The annual estimates as on 1st March 1981-2001 have been made under the guidance of the Expert Committee on population projection approved by the Planning Commission under the chairmanship of the Registrar-General, India.

(2) The annual estimates as on 1st July and 1st October 1981-2000 are based on the annual estimates as on 1st March 1982-2001 of the Expert Committee.

माघार.—भारताचे महानिबंधक याचे कार्यालय.

Source.—Office of the Registrar-General, India.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.16.

स्थलांतराच्या कारणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष
MIGRANTS BY SEX AND REASON FOR MIGRATION

जनगणना/Population Census 1981

(हजारत/In thousand)

स्थलांतराचे कारण	पुरुष, स्त्रिया, एकूण	महाराष्ट्र Maharashtra			Male, Female, Total	Reason for migration
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
1. रोजगार	पुरुष	607	2,593	3,200	M	Employment
	स्त्रिया	112	171	282	F	
	एकूण	719	2,764	3,482	T	
2. शिक्षण	पुरुष	206	423	629	M	Education
	स्त्रिया	60	131	191	F	
	एकूण	266	554	820	T	
3. कुटुंब बुलरीकडे जाणे	पुरुष	1,285	1,208	2,493	M	Family moved
	स्त्रिया	1,319	1,631	2,951	F	
	एकूण	2,604	2,839	5,444	T	
4. विवाह	पुरुष	99	34	132	M	Marriage
	स्त्रिया	7,452	2,120	9,573	F	
	एकूण	7,551	2,154	9,705	T	
5. इतर	पुरुष	2,865	1,379	4,244	M	Others
	स्त्रिया	2,121	946	3,067	F	
	एकूण	4,986	2,325	7,311	T	
एकूण	पुरुष	5,062	5,636	10,698	M	Total
	स्त्रिया	11,064	5,000	16,064	F	
	एकूण	16,126	10,636	26,762	T	

टीप —आकडे संक्षिप्तता लिहिल्यामुळे बेरजस झुळणार नाहीत

Note.—Totals may not add up due to rounding

आधार.—भारताची जनगणना, मालिका १२, भाग पाच (ए व बी)

Source.—Census of India, Series 42, Part V (A & B)

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

सूचका क्रमांक/TABLE No. 2.17.

पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष
MIGRANTS BY SEX AND PLACE OF LAST RESIDENCE
1981

(हजारत/in thousand)

पूर्वीच्या राहण्याचे ठिकाण	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण स्थलांतरित Total Migrants			Total Rural Urban	Last residence
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
I. मगना राज्यात						<i>Within State of Enumeration—</i>
मगना जिल्ह्यात इतर	एकूण	4,731	9,821	14,552	Total	Elsewhere in district of enumeration
	ग्रामीण	3,939	8,793	12,732	Rural	
	नागरी	790	1,026	1,816	Urban	
राज्यातील इतर जिल्ह्यात	एकूण	3,456	4,253	7,709	Total	In other Districts of State.
	ग्रामीण	2,230	2,876	5,106	Rural	
	नागरी	1,224	2,374	2,598	Urban	
एकूण (1)	एकूण	8,187	14,074	22,261	Total	Total (I)
	ग्रामीण	6,169	11,669	17,838	Rural	
	नागरी	2,014	2,400	4,414	Urban	
II. मगना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य						<i>State in India Beyond State of Enumera- tion</i>
आंध्र प्रदेश	एकूण	160	159	319	Total	Andhra Pradesh
	ग्रामीण	99	97	196	Rural	
	नागरी	61	62	123	Urban	
आसाम	एकूण	4	2	6	Total	Assam
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	2	1	3	Urban	
अरुणाचल प्रदेश	एकूण	Total	Arunachal Pradesh
	ग्रामीण	Rural	
	नागरी	Urban	
बिहार	एकूण	41	17	58	Total	Bihar
	ग्रामीण	29	10	39	Rural	
	नागरी	12	8	20	Urban	

स्तम २ मधील 'एकूण' हात पूर्वचे राहण्याचे ठिकाण ग्रामीण आहे की नागरी हाचा उल्लेख नसल्याचाही
समावेश आहे/ 'Total' in Col. 2, includes unspecified status of last residence

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 2.17.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
गुजरात	एकूण	392	375	767	Total	Guarat
	ग्रामीण	229	210	439	Rural	
	नागरी	162	165	327	Urban	
गोवा, दमण व दिव	एकूण	40	47	87	Total	Goa, Daman and Diu.
	ग्रामीण	20	26	46	Rural	
	नागरी	20	23	43	Urban	
हरियाणा	एकूण	11	8	19	Total	Haryana
	ग्रामीण	7	5	12	Rural	
	नागरी	4	3	7	Urban	
हिमाचल प्रदेश	एकूण	4	2	6	Total	Himachal Pradesh
	ग्रामीण	3	1	4	Rural	
	नागरी	1	1	2	Urban	
जम्मू व काश्मीर	एकूण	4	2	6	Total	Jammu and Kashmir
	ग्रामीण	1	1	2	Rural	
	नागरी	3	2	5	Urban	
कर्नाटक	एकूण	412	457	869	Total	Karnataka
	ग्रामीण	254	297	551	Rural	
	नागरी	158	160	318	Urban	
केरळ	एकूण	124	71	195	Total	Kerala
	ग्रामीण	75	39	114	Rural	
	नागरी	49	32	81	Urban	
मध्य प्रदेश	एकूण	210	273	483	Total	Madhya Pradesh
	ग्रामीण	141	184	325	Rural	
	नागरी	69	88	157	Urban	
मिथिपुर	एकूण	1	1	2	Total	Mahipur
	ग्रामीण	Rural	
	नागरी	Urban	
मेघालय	एकूण	Total	Meghalaya
	ग्रामीण	Rural	
	नागरी	Urban	

तदता क्रमांक/TABLE No. 2.17.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
मिझोराम	एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Mizoram
नागालैंड	एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Nagaland
बोरिखा	एकूण ग्रामीण नागरी	11 9 2	6 4 2	17 13 4	Total Rural Urban	Orissa
पंजाब	एकूण ग्रामीण नागरी	33 16 17	24 11 13	57 27 30	Total Rural Urban	Punjab
राजस्थान	एकूण ग्रामीण नागरी	119 80 38	74 46 28	193 126 66	Total Rural Urban	Rajasthan
सिक्कीम	एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Sikkim
तामिळनाडू	एकूण ग्रामीण नागरी	104 50 54	73 30 43	177 80 97	Total Rural Urban	Tamil Nadu
त्रिपुरा	एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Tripura
उत्तर प्रदेश	एकूण ग्रामीण नागरी	666 516 150	246 170 76	912 686 226	Total Rural Urban	Uttar Pradesh
पश्चिम बंगाल	एकूण ग्रामीण नागरी	33 6 27	26 3 22	59 9 49	Total Rural Urban	West Bengal

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2. 17.—concl'd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
केंद्रशासित प्रदेश	एकूण	25	22	47	Total	Union Territories
	ग्रामीण	2	2	4	Rural	
	नागरी	22	20	42	Urban	
एकूण (II)	एकूण	2,395	1,888	4,283	Total	Total (II)
	ग्रामीण	1,539	1,137	2,676	Rural	
	नागरी	854	750	1,604	Urban	
पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण भारतात इतरत्र	एकूण	10,581	15,962	26,544	Total	Last residence Elsewhere in India (I+II)
	ग्रामीण	7,708	12,806	20,514	Rural	
	नागरी	2,868	3,149	6,017	Urban	
III. बाजिग्यातील भारताबाहेरचे देश		108	94	202		Countries in Asia Beyond India
IV. इतर देश		8	8	16		Other countries
एकूण		10,698	15,054	26,762		Total

१. आधार.—भारताची जनगणना १९८१ महाराष्ट्र, तांकना १२, भाग-५च (क व ख) (म्हलातराचे तक्ते)

Source.—Census of India 1981, Operations, Maharashtra Series 12, Part-V (K and Kh)
(Migration Tables)

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2 18.

प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची संख्या
HOUSEHOLDS AND HOUSEHOLD POPULATION BY LANGUAGES MAINLY SPOKEN
1981

				(संख्या/Number)
भाषा	कुटुंबे	व्यक्ती		
(1)	Households	Persons	Languages	
	(2)	(3)	(1)	
आसामी	155	593	Assamese	
बंगाली	20,288	88,040	Bengali	
गुजराथी	3,11,754	16,84,323	Gujarati	
हिंदी	8,11,176	41,47,199	Hindi	
कन्नड	1,73,788	9,20,108	Kannada	
काश्मिरी	267	1,097	Kashmiri	
मल्याळम	54,720	2,20,871	Malayalam	
मराठी	86,50,248	4,58,16,753	Marathi	
ओरिसा	3,748	15,581	Oriya	
पंजाबी	35,666	1,84,053	Punjabi	
संस्कृत	48	281	Sanskrit	
सिंधी	1,00,920	5,17,874	Sindhi	
तामीळ	65,538	3,00,348	Tamil	
तेलुगू	1,81,252	9,36,928	Telgu	
उर्दू	6,84,727	43,19,067	Urdu	
एकूण*	1,16,90,955	6,27,84,171	Total*	

*इतर समाविष्ट/Including others.

आधार.—भारताची जनगणना १९८१, १९८७ चा वेपर एक, महाराष्ट्र मालिका १२.

Source.—Census of India, 1981, Paper I of 1987, Maharashtra series 12.

3. शेती/AGRICULTURE

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 3.1.

जमिनीचा वापर/LAND UTILISATION

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

क्रमांक Serial No.	वाच	1991-92*	1992-93*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार).	30,758.१५	30,758	Total geographical area by village papers.
2	जंगल व्याप्त क्षेत्र	5,400	5,334	Area under forests.
3	पट्टीक व लागवडीलायक नसलेली जमीन.	1,715	1,723	Barren and unculturable land
4	बिगरशेती वापराखाली असलेली जमीन.	1,118	1,151	Land put to non-agricultural uses.
5	लागवडीलायक पण वापरात नसलेली जमीन.	1,030	982	Culturable waste
6	कायम गुरचरण	1,516	1,385	Permanent pastures.
7	झाडे-झुडुपाखालील जमीन	179	190	Land under miscellaneous tree crops etc.
8	चालू पड	1,054	887	Current fallows.
9	इतर पड	1,018	1,058	Other fallows.
10	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ)	17,730	18,049	Net area sown.
11	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र.	2,749	2,980	Area sown more than once.
12	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	20,479	21,029	Gross cropped area.

*अस्थायी/Provisional.

बाधार.—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2.

जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र

DISTRICTWISE BREAK-UP OF CULTURABLE AREA AND CULTIVATED AREA
1990-91*

(हजार हेक्टरत/In thousand hectares)

क्रमांक Serial No:	जिल्हा District	एकूण भौगोलिक क्षेत्र Total geographical area	लागवडीलायक क्षेत्र Culturable area	कमलेले क्षेत्र Net area sown	लागवड केलेले क्षेत्र Gross area sown	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	38	8	3	3	Greater Bombay
2	ठाणे	934	336	268	283	Thane
3	रायगड	687	308	185	216	Raigad
4	रत्नापिरी	816	554	233	242	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	504	349	108	127	Sindhudurg
6	नाशिक	1,563	1,005	905	979	Nashik
7	दुळे	1,438	762	737	784	Dhu'e
8	जळगाव	1,164	844	827	1,020	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,702	1,333	1,143	1,341	Ahmadnagar
10	पुणे	1,562	1,096	1,074	1,183	Pune
11	सातारा	1,058	687	581	690	Satara
12	सांगली	861	705	591	619	Sangli
13	सोलापूर	1,488	1,304	1,118	1,171	Solapur
14	कोल्हापूर	776	509	404	433	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,008	811	712	967	Aurangabad
16	जालना	773	711	620	763	Jalna
17	परभणी	1,097	982	846	1,239	Parbhani
18	बीड	1,117	984	823	949	Beed
19	नांदेड	1,033	830	725	784	Nanded
20	उस्मानाबाद	749	718	570	729	Osmanabad
21	लातूर	667	606	496	688	Latur
22	बुलढाणा	967	735	787	842	Buldana
23	अकोला	1,056	850	809	1,034	Akola
24	अमरावती	1,222	770	723	875	Amravati

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
25	यवतमाळ	.. 1,352	945	850	919	Yavatmal
26	वर्धा	.. 629	468	390	400	Wardha
27	नागपूर	.. 986	607	550	583	Nagpur
28	भंडारा	.. 928	412	361	455	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. 1,092	540	474	536	Chandrapur
30	गडचिरोली	.. 1,492	234	191	202	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	.. 30,758	21,002	17,941	21,052	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

टीप.—लागवडीलायक क्षेत्र—यात (१) लागवडीलायक पडिक, (२) साडेसुडपाळाचीक जमीन, (३) चारू पड (४) इतर पड आणि (५) कसलेले निव्वळ क्षेत्र याचा अंतर्भाव होतो.

Note.—Culturable area includes—(1) culturable waste, (2) land under miscellaneous tree crops etc, (3) current fallows, (4) other fallows and (5) net area sown.

साधार.—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तमसा क्रमांक/TABLE No. 3.3.

प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र आणि रयाचे उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS**

(क्षेत्र हजार हेक्टरात व उत्पादन हजार मेट्रीक टनांत)
(Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक	1991-92		1992-93		1993-94		Crops (2)
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)	क्षेत्र Area (7)	उत्पादन Outturn (8)	
1	तांदूळ	1,572	2,100	1,543	2,364	1,551	2,485	Rice
2	गहू	628	626	679	797	753	1,056	Wheat
3	ज्वारी	5,485	3,390	5,921	6,688	6,166	5,976	Jowar
4	बाजरी	1,911	898	1,908	1,780	1,790	1,210	Bajri
5	एकूण धान्ये (इतर धान्ये वगळून)	10,027	7,418	10,555	12,225	10,723	11,319	Total cereals (including other cereals)
6	एकूण कडधान्ये	3,008	933	3,351	1,829	3,433	2,205	Total pulses
7	ऊस@	453	36,187	404	30,854	344	27,891	Sugarcane@
8	कापूस*	2,724	1,155	2,480	1,808	2,479	2,625	Cotton*
9	भूईमूग (एकूण)	742	546	652	755	659	769	Groundnut (Total)
10	तंबाखू	10	8	10	12	9	13	Tobacco

41

टीप.—**अस्थायी/Provisional.

@उसाचे उत्पादन काढण्यामध्ये आहे व ते कापणी झालेल्या क्षेत्रावर माघारित आहे

*कापसाचे उत्पादन रईमधील आहे व ते प्रत्येकी १७० किलोग्रॅमच्या हजार गासळ्यामध्ये आहे

Note.—@The production of sugarcane is in terms of cane and is worked out on the basis of harvested area.

*The production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 Kg. each.

साधक—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेतो

तयता क्रमांक/

जिल्हावार प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र व त्याचे उत्पादन/

(क्षेत्र हजार हेक्टरात व उत्पादन हजार मेट्रिक टनांत)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	दाहूळ/Rice		गहू/Wheat	
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)
1	बुध्नुबई
2	ठाणे	..	147
3	रायगड	..	139
4	रत्नागिरी	..	82
5	सिंधुदुर्ग	..	79
6	नाशिक	..	42	61	76
7	धुळे	..	27	24	32
8	अळगाव	..	2	36	60
9	अहमदनगर	..	8	73	75
10	पुणे	..	62	53	65
11	सातारा	..	44	27	31
12	सांगली	..	18	19	25
13	सोलापूर	..	5	32	32
14	कोल्हापूर	..	102	9	18
15	औरंगाबाद	..	2	37	53
16	जालना	..	2	27	29
17	परभणी	..	23	40	43
18	बीड	..	6	17	17
19	नांदेड	..	32	23	28
20	उस्मानाबाद	..	13	18	10
21	लातूर	..	24	17	16
22	बुलढाषा	..	3	23	34
23	अकोला	..	5	18	24
24	अमरावती	..	13	17	22
25	यवतमण्ड	..	6	17	23
26	वर्धा	..	3	17	19
27	नागपूर	..	38	41	38
28	भंडारा	..	328	16	11
29	चंद्रपूर	..	157	20	16
30	गडचिरोली	..	133	2	1
महाराष्ट्र राज्य		..	1,543	680	798

टीप—(१) आकडे अस्थायी आहेत

(२) आकडे समिप्तत लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनापेक्षा कमी आहेत.

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4.

AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS IN EACH DISTRICT 1992-93

(Area in '000 hectares and Outturn in '000 tonnes)

ज्वार/Jowar		बाजरी/Bajri		एकूण धान्ये/All cereals		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
....	Greater Bombay
....	179	312	Thane
....	166	315	Raigad
....A	...	135	228	Ratnagiri
....	87	169	Sindhudurg
40	49	362	377	592	632	Nashik
142	183	170	186	408	461	Dhule
280	574	114	145	434	783	Jalgaon
498	223	342	341	938	670	Ahmadnagar
524	257	175	150	836	579	Pune
241	238	91	41	478	406	Satara
257	225	93	39	396	340	Sangli
637	274	41	12	732	340	Solapur
48	113	*	*	207	460	Kolhapur
229	198	188	171	493	499	Aurangabad
211	226	73	96	344	386	Jalna
387	531	10	8	462	605	Parbhani
317	314	188	195	533	537	Beed
283	506	1	1	340	560	Nanded
303	268	10	8	349	304	Osmanabad
243	422	8	5	292	464	Latur
203	556	17	10	258	598	Buldana
287	605	6	4	319	640	Akola
199	290	4	2	238	328	Amravati
229	374	13	9	266	410	Yavatmal
81	88	1	*	102	111	Wardha
123	119	202	203	Nagpur
6	2	353	399	Bhandara
135	74	314	321	Chandrapur
18	8	155	168	Gadchiroli
5,921	6,688	1,908	1,780	10,555	12,225	Maharashtra State

Note —(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

क्रमक्रमांक जिल्हा		एकूण कडधान्ये/All pulses		ऊस/Sugarcane	
Serial No.	जिल्हा	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र† Area	उत्पादन (उसात) Outturn (Cane)
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	बुलढुम्बई
2	ठाणे	..	21	12	..
3	रायगड	..	15	6	..
4	रत्नागिरी	..	7	3	..
5	सिध्दुर्ग	..	7	2	..
6	नाशिक	..	111	53	29
7	घुळे	..	170	115	15
8	जळगाव	..	185	146	10
9	अहमदनगर	..	104	49	54
10	पुणे	..	80	37	33
11	सतारा	..	61	31	40
12	संगली	..	106	53	24
13	सोलापूर	..	120	32	32
14	कोरहापूर	..	40	25	64
15	औरंगाबाद	..	182	79	26
16	जालना	..	162	90	12
17	परभणी	..	237	119	11
18	बीड	..	116	51	13
19	नांदेड	..	113	60	10
20	उस्मानाबाद	..	160	47	10
21	लातूर	..	164	69	12
22	बुलढाषा	..	235	153	2
23	अकोला	..	291	184	2
24	अमरावती	..	161	118	2
25	यवतमाळ	..	186	131	6
26	वर्धा	..	81	53	*
27	नाशपूर	..	102	54	*
28	शहारा	..	45	18	2
29	चंद्रपूर	..	64	64	*
30	पडचिरोली	..	24	8	..
महाराष्ट्र राज्य		..	3,350	1,829	404
					30,854

टीप.— (१) आकडे अस्थायी आहेत

(२) आकडे सफिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा झुळणार नाहीत

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनपेक्षा कमी आहेत.

(४) कापसाचे उत्पादन लिटमध्ये आहे व ते प्रत्यक्ष १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गाभट्यात आहे

(५) †कापणी क्षेत्र

साक्षार—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4—*contd.*

कापूस/Cotton		भूईमूग/Groundnut		District (2)
क्षेत्र Area (17)	उत्पादन Outturn (18)	क्षेत्र Area (19)	उत्पादन Outturn (20)	
....	
....	*	1	Thane
....	*	*	Raigad
....	1	1	Ratnagiri
....	5	10	Sindbudurg
1	1	44	48	Nashik
59	65	82	79	Dhule
175	202	42	48	Jalgaon
1	1	17	27	Ahmadnagar
*	*	45	68	Pune
1	3	73	94	Satara
1	2	44	44	Sangli
4	6	17	17	Solapur
*	*	68	146	Kolhapur
58	48	16	13	Aurangabad
108	78	8	5	Jaina
269	159	22	27	Parbhani
35	29	24	17	Beed
237	134	12	10	Nanded
..	..	16	8	Osmanabad
25	24	27	17	Latur
217	125	17	16	Buldana
305	241	6	5	Akola
334	254	24	19	Amravati
404	282	12	13	Yavatmal
132	92	12	7	Wardha
55	35	21	13	Nagpur
....	1	1	Bhandara
61	37	*	1	Chandrapur
....	Gadchiroli
2,480	1,808	652	755	Maharashtra State

Note.—(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

(4) Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg. each.

(5) †Harvested area.

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5.

मुख्य पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक*
INDEX NUMBERS OF PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS*[पायाभूत काळ : १९६७-७० (त्रैवारिक) = १००]
[Base : 1967-70 (Triennial) = 100]

सक्रमांक Serial No.	नाव	1991-92	1992-93	1993-94	Itom
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	अन्नधान्ये—				Foodgrains—
	(अ) तृणधान्ये—				(a) Cereals—
	(1) तांदूळ ..	153.7	173.0	181.9	Rice
	(2) गहू ..	162.8	207.6	274.8	Wheat
	(3) ज्वारी ..	107.9	212.8	190.2	Jowar
	(4) बाजरी ..	141.3	280.0	190.5	Bajri
	(5) वाली ..	101.9	96.2	90.6	Barley
	(6) मका ..	417.1	884.5	1,256.8	Mazze
	(7) नाचणी ..	119.8	132.1	110.6	Ragi
	(8) कोदा ..	84.0	85.5	77.6	Kodra
	(9) इतर धान्ये ..	113.0	356.3	115.0	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये ..	131.7	212.8	200.0	Total Cereals
	(ब) कडधान्ये—				(b) Pulses—
	(1) हरभरा ..	200.3	293.3	480.0	Gram
	(2) तूर ..	121.4	196.0	251.5	Tur
	(3) इतर कडधान्ये ..	85.2	220.6	224.9	Other pulses
	एकूण कडधान्ये ..	115.2	219.3	268.5	Total Pulses
	एकूण अन्नधान्ये ..	128.6	214.0	212.9	Total Foodgrains
2	अन्नधान्येतर—				Non-Foodgrains—
	(अ) गळिताची धान्ये—				(a) Oilseeds—
	(1) मूईमूग ..	87.0	120.9	122.5	Groundnut
	(2) तोंड ..	130.6	312.9	263.0	Seasamum
	(3) मोहरी, राई व जवण ..	63.0	89.6	135.5	Rape, mustard and linseed
	(4) एरंडी ..	333.3	300.0	316.7	Caster seed
	एकूण गळिताची धान्ये ..	92.1	132.1	132.7	Total Oilseeds

तकता कर्वाळ/TABLE No. 3.5.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(ब) तंतु पिळे—				(b) Fibres—
	(1) कापूस ..	84.7	132.6	192.6	Cotton
	(2) मेस्ता ..	58.1	56.9	44.8	Mesta
	एकूण—तंतु पिळे ..	84.6	132.3	192.1	Total—Fibres
	(क) संकीर्ण—				(c) Miscellaneous—
	(1) ऊस ..	230.2	238.9	216.0	Sugarcane
	(2) तंबाखू ..	166.7	245.8	270.8	Tobacco
	(3) बटाटा ..	84.2	132.1	137.6	Potato
	(4) पिरबी ..	65.0	75.7	67.9	Chillies
	एकूण—संकीर्ण पिळे ..	248.6	216.2	195.9	Total—Miscellaneous
	एकूण—अन्नधान्येतर पिळे ..	180.3	180.3	180.2	Total—Non-foodgrains
	सर्व पिळे ..	151.6	199.0	198.3	All Commodities

*निर्देशांक अंतिम अंदाजावर आधारलेले आहेत /Index numbers are based on final forecast.

बाह्यार.—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.6.

मृदसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनाखालील प्रगती
 PROGRESS UNDER SOIL CONSERVATION AND LAND RECLAMATION

क्रमांक Serial No	योजना	१९९२-९३ मध्ये झालेले Achievements during 1992-93	Scheme
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बांध बंदीस्त केलेली जमीन (हजार हेक्टर)	126	Area banded and contour banded (in thousand hectares).
2	मजणी केलेली जमीन (हेक्टर)	26,762	Area terraced (hectares).

बाकडे अस्थायी बाहेत./The figures are provisional.

बाधार.—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Sources—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तपता क्रमांक/TABLE No. 3.7

रासायनिक खतांचे वाटप/DISTRIBUTION OF CHEMICAL FERTILIZERS

1992-93

(मेट्रिक टन/Tonnes)

वाच	राज्यास दिलेले खत Quantity distributed to the State	Item
(1)	(2)	(1)
नत्रयुक्त—		
अमोनियम सल्फेट (२० ६ टक्के N) ..	29,350	Nitrogenous— Ammonium sulphate (20 6 per cent N)
युरिया (४६ टक्के N) ..	12,29,260	Urea (46 per cent N)
अमोनियम सल्फेट नायट्रेट (२६ टक्के N)	Ammonium sulphate nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२६ टक्के N)	Calcium ammonium nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२५ टक्के N) ..	20,426	Calcium ammonium nitrate (25 per cent N).
अमोनियम क्लोराईड (२५ टक्के N) ..	1,820	Ammonium chloride (25 per cent N).
फॉस्फेट—		
सिंगल सुपरफॉस्फेट (१६ टक्के P ₂ O ₅) ..	3,04,970	Phosphates— Single superphosphate (16 per cent P ₂ O ₅).
ट्रीपल सुपरफॉस्फेट (४६ टक्के P ₂ O ₅)	Triple superphosphate (46 per cent P ₂ O ₅).
पेलफॉस (१८ टक्के P ₂ O ₅)	Pelfos (18 per cent P ₂ O ₅)
सिद्ध—		
१८-४६-०	3,54,320	Complex— 18-46-0
२८-२८-०	..	28-28-0
२३-२३-०	84,290	23-23-0
२०-१०-२०	1,97,820	20 7-20 7-0
१५-१५-१५	2,05,500	9-15-15
१०-१०-१०	1,20,860	-26-26
११-११-११	51,450	-19-19
पोटॅशिक—		
म्युरिएट पॉटॅश पोटॅश (६० टक्के K ₂ O) ..	1,18,780	Potassic— Muriate of potash (60 per cent K ₂ O).
सल्फेट पॉटॅश पोटॅश (५० टक्के K ₂ O) ..	2,230	Sulphate of potash (50 per cent K ₂ O).

जाचार.— भारतीय खत संघ, पश्चिम विभाग, मुंबई.

Source.— Fertilizer Association of India, Western Region, Bombay.

3. शती/AGRICULTURE

तबता क्रमांक/TABLE No. 3.8.

शतीची अवजारें/AGRICULTURAL IMPLEMENTS
1992.

क्रमांक Serial No.	बाव	परिमाण	माहिती* Particulars	Unit	Item	
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)	
1	नांगर--				Ploughs--	
	(अ) लाकडी	हजारांत	2,188	'000 No.	(a) Wooden.
	(ब) लोखडी	हजारांत	963	'000 No.	(b) Iron.
2	गाड्या	..	हजारांत	1,072	'000 No.	Carts
3	उसाचे चरक--				Sugarcane crushers--	
	(अ) शक्तीवर चालणारे	सख्या	5,378	Number	(a) Worked by power.
	(ब) बैलांच्या सहाय्याने चालणारे	सख्या	2,276	Number	(b) Worked by bullocks.
4	सिंचनाकरिता वापरली जाणारी इजिने व पंप	..	सख्या	7,61,365	Number	Oil engines with pumps for irrigation purpose.
5	घाणो--				Ghants--	
	(अ) शक्तीवर चालणाऱ्या	..	सख्या	909	Number	(a) Worked by power
	(ब) इतर	..	सख्या	345	Number	(b) Other

*आकडे अस्थायी आहेत/Figures are provisional

साधार.--१५ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, १९९२ Source.—Quinquennial 15th Livestock Census, 1992.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.9.

शेती पंपाना वीजपुरवठा/AGRICULTURAL PUMPS ENERGISED

(३१ मार्च १९९४ रोजी/As on 31st March 1994)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप No. of agricul- tural pumps energised (3)	District (2)
1	बुध्दमुर्खई	Greater Bombay
2	ठाणे	15,278	Thane
3	रायगड	7,269	Raigad
4	रत्नागिरी	7,757	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	8,926	Sindhudurg
6	नाशिक	1,56,477	Nashik
7	धुळे	78,233	Dhule
8	जळगाव	1,11,934	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,88,587	Ahmadnagar
10	पुणे	1,12,221	Pune
11	सातारा	62,318	Satara
12	सांगली	83,276	Sangli
13	सोलापूर	1,24,544	Solapur
14	कोल्हापूर	54,682	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,00,900	Aurangabad
16	जालना	54,479	Jalna
17	परभणी	57,066	Parbhani
18	बीड	70,950	Beed
19	नांदेड	51,906	Nanded
20	उस्मानाबाद	58,619	Osmanabad
21	लातूर	50,796	Latur
22	बुलडाणा	72,870	Buldana
23	अकोला	46,118	Akola
24	अमरावती	71,554	Amravati
25	यवतमाळ	44,025	Yavatmal
26	वर्धा	37,150	Wardha
27	नागपूर	59,404	Nagpur
28	भंडारा	22,406	Bhandara
29	चंद्रपूर	11,904	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,203	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	18,24,852	Maharashtra State

साधर.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 3.10.

महाराष्ट्रातील एकूण बहिन धारण जमिनी, त्याचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र
NUMBER, AREA AND AVERAGE SIZE OF OPERATIONAL HOLDINGS IN
MAHARASHTRA

कृषि गणना
Agricultural Census
1990-91

अनुक्रमांक Serial No.	आकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	बहिन धारण जमिनी Number of holdings (⁰⁰)	बहिन धारण जमिनीचे एकूण क्षेत्र Area of opera- tional holdings (⁰⁰ hectare)	धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टर) Average size of holdings (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 0.02 हून कमी ..	775	8	0.01
2	0.02—0.50 ..	15,898	4,110	0.26
3	0.50—1.0 ..	16,075	12,058	0.75
4	1.0—2.0 ..	27,276	39,833	1.46
5	2.0—3.0 ..	13,969	33,689	2.41
6	3.0—4.0 ..	7,289	25,108	3.44
7	4.0—5.0 ..	4,469	19,864	4.44
8	5.0—7.50 ..	5,255	31,751	6.04
9	7.50—10.0 ..	1,986	16,949	8.54
10	10.0—20.0 ..	1,530	19,749	12.91
11	20.0 व त्याहून अधिक and above.	176	6,129	34.77
एकूण/Total ..		94,698	2,09,248	2.11

भाषांतर.—कृषि गणनेचे सांख्यिकीय तक्ते, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Statistical Tables on Agricultural Census, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.11.

राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या

NUMBER OF IRRIGATION PROJECTS COMPLETED IN STATE SECTOR

अलक्षित प्रकल्प	३० जून १९९१ रोजी पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची संख्या No. of projects completed as on 30th June 1991	Irrigation Projects
(1)	(2)	(1)
मोठे	21	Major
मध्यम	171	Medium
कटू	1,545	Minor
उपसा	354	Lift
एकूण	2,091	Total

संस्कार -- पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

सपता क्रमांक/TABLE No. 3.12.

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र

IRRIGATION POTENTIAL CREATED AND ACTUAL IRRIGATED AREA

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

प्रकल्प	जून १९८९ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigated potential created at the end of June 1989	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र Actual irrigated area 1989-90	Projects
(1)	(2)	(3)	(1)
मोठे व मध्यम	1,888.56	787.58	Major and medium
कचू	554.11	155.08	Minor
उपसा सिंचन	112.28	22.06	Lift irrigation
एकूण ..	2,554.95	964.72	.. Total

साधार.—पाटनधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.13.

शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प
GOVERNMENT HYDRO PROJECTS COMMISSIONED

प्रकल्प	मार्च १९९३ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned till March 1993		एप्रिल १९९३ ते मार्च १९९४ मध्ये कार्यान्वित झालेले Commissioned during April 1993 to March 1994		Project
	संख्या Number	क्षमता मेगेवॉट Capacity M.W.	संख्या Number	क्षमता मेगेवॉट Capacity M.W.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मोठे	10	1,227.500	Major
कडून	10	68 375	Minor

साधर—पाठवधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1.

पशुजन/LIVESTOCK POPULATION

1992

(हजारों/In thousand numbers)

क्रमांक Serial No.	वार	साहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1. गार्ड-बैल—			
Cattle			
(१) तीन वर्षांवरील बैल—			I. Males over three years—
(अ) केवळ पिकासाठी ठेवलेले वळू	52		(a) Used for breeding only
(ब) पिकासाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	298		(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले	6,449		(c) Used for work only.
(द) इतर	156		(d) Others
	एकूण	6,955	Total
(२) तीन वर्षांवरील गार्ड—			II. Females over three years—
(अ) पिकासाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुसल्या	2,544		(i) Milch
(२) आटलेल्या व न ग्यालेल्या	3,228		(ii) Dry and not calved even once
(ब) कामाच्या	..		(b) Working
(क) इतर	71		(c) Others
	एकूण	5,843	Total
(३) बासरे (तीन वर्षे व त्याखालील)	4,636		III. Young Stock (three years and under)
	एकूण—गार्ड-बैल	17,434	Total cattle
2. भूयी-रेडे—			
Buffaloes—			
(१) तीन वर्षांवरील रेडे—			I. Males over three years—
(अ) केवळ पिकासाठी ठेवलेले	34		(a) Used for breeding only
(ब) पिकासाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	44		(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले	240		(c) Used for work only.
(द) इतर	18		(d) Others
	एकूण	336	Total

तस्ता क्रमांक/TABLE No. 4 1.—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
(२) तीन वर्षांवरील म्हणी—			II. Females over three years—
(अ) पैदाशीकरिता किंवा दुधाकरिता ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुसत्या	1,799		(i) Milch
(२) भाटलेल्या व न व्यालेल्या	1,402		(ii) Dry and not calved even once.
(ब) कामाच्या		(b) Working
(क) इतर	22		(c) Others
	एकूण ..	3,223	Total
(३) रेडके (तीन वर्षे व त्याखालील)	1,833		III. Young stock (three years and under)
	एकूण—रहणी-रेडे ..	5,442	Total—Buffaloes
3. मेंढरे	3,074		Sheep
4. गेळ्या	10,011		Goats
5. घोडे शिगरे	39		Horses and ponies
6. इतर जनावरे	449		Other livestock
	एकूण—जनावरे ..	36,449	Total—Livestock
7. कोंबड्या, बदके वगैरे ..	32,195		Poultry

१) आकडे सविस्तर लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत

(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

२) पहिली पशुधन गणना १९१९ मध्ये घेण्यात आली. सध्या—१५ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, १९९२

(ii) First Livestock Census was taken in 1919
Source.—Quinquennial 15th Livestock Census, 1992.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

* शक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2.

जिल्हावार पशुधन/LIVESTOCK POPULATION IN EACH DISTRICT

1992

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाई-बेल Cattle	म्हशी-रेडे Buffaloes	मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	एकूण जनावरे* Total Livestock	कोवड्या, बदके वगैरे Total Poultry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	14	94	15	32	162	1,248	Greater Bombay
2	ठाणे	536	179	1	205	936	1,731	Thane
3	रायगड	481	173	1	152	810	1,473	Rangad
4	रत्नागिरी	564	86	@	65	716	1,389	Ratnaguri
5	सिंधुदुर्ग	247	114	@	51	416	891	Sindhudurg
6	नाशिक	1,098	234	286	689	2,335	1,938	Nashik
7	धुळे	751	161	185	496	1,622	1,021	Dhule
8	जळगाव	722	343	40	533	1,666	718	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,135	151	407	915	2,642	2,541	Ahmadnagar
10	पुणे	815	251	344	517	1,952	4,046	Pune
11	सातारा	450	330	363	328	1,488	1,853	Satara
12	सांगली	296	382	248	294	1,230	2,180	Sangli
13	सोलापूर	574	268	302	706	1,867	2,108	Solapur
14	कोल्हापूर	255	551	153	172	1,137	1,383	Kolhapur
15	औरंगाबाद	587	112	91	403	1,214	498	Aurangabad
16	जालना	453	77	51	264	859	321	Jalna
17	परभणी	708	160	39	387	1,317	387	Parbhani
18	बीड	576	161	173	381	1,315	604	Beed

19	नांदेड	711	238	46	369	1,390	428	Nanded
20	उस्मानाबाद	386	146	57	223	817	304	Osmanabad
21	लातूर	391	196	44	170	810	227	Latur
22	बुलढाना	572	119	96	288	1,092	291	Buldana
23	अकोला	654	145	18	362	1,200	363	Akola
24	अमरावती	587	117	21	299	1,040	311	Amravati
25	यवतमाळ	816	135	10	390	1,368	662	Yavatmal
26	वर्धा	419	60	8	179	672	219	Wardha
27	नागपूर	635	88	17	308	1,061	599	Nagpur
28	भंडारा	770	185	2	399	1,371	883	Bhandara
29	चंद्रपूर	666	108	41	253	1,078	863	Chandrapur
30	गडचिरोली	565	78	15	181	866	715	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		17,434	5,442	3,074	10,011	36,449	32,195	Maharashtra State

*कुडी वगळून/Excludes dogs. @ 500 पेक्षा कमी/Less than five hundred.

काकडे सल्लिप्तता लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळवत नाहीत /Details may not add up to the totals due to rounding.

साधार—१५ वी वचवार्षिक पशुधन गणना, १९९२ (अस्थायी)

Source.—Quinquennial 15th Livestock Census, 1992. (Provisional)

4. पशुसंबर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तबला क्रमांक/TABLE No. 4.3.

पशुसंबर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO ANIMAL HUSBANDRY

संख्यांक Serial No.	धारा	३१ मार्च १९९४ रोजी As on 31st March 1994	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	पशु पैदास केंद्रे	12	Number of cattle breeding farms.
2	बकरे पैदास केंद्रे	1	Number of goat breeding farms.
3	शेव पैदास केंद्रे	9	Number of sheep breeding farms
4	कुक्कुट पैदास व अंधी उवविध्याची केंद्रे	4	Number of poultry breeding farms and central hatcheries.
5	सघन कुक्कुट सुधार केंद्रे	16	Number of intensive poultry development blocks.
6	वाघारपूत ग्राम केंद्रे	48	Number of key village centres.
7	पशुरोगस्राव नियंत्रण फिरणे केंद्रे	10	Number of mobile epizotic control units.
8	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे	49	Number of artificial insemination centres.
9	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	29	Number of district artificial insemination centres
10	कृत्रिम रेतन उप केंद्रे—		Number of artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदांसाठी	2,841	(a) Under Zilla Parishads.
	(ब) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रासाठी	670	(b) Under regional artificial insemination centres.
	(क) वाघारपूत ग्राम केंद्रासाठी	468	(c) Under key village centres.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
11	पशुवैद्यकीय संस्था—		Number of veterinary institutions
(अ)	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	31†	(a) Veterinary Polyclinics
(ब)	पशुवैद्यकीय हस्पतालये	2‡	(b) Veterinary hospitals
(क)	पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र)	958	(c) Veterinary dispensaries (Local area)
(द)	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	38	(d) Mobile veterinary clinics
(इ)	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे (स्थानिक क्षेत्र)	1,863	(e) Veterinary aid centres (Local area)
(ज)	फिरती विस्तारित व्र प्रात्यक्षिक केंद्रे	2	(f) Mobile extension cum demonstration centres.

टीप/Note.—(१) † यामध्ये दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठाखालील प्रत्येकी एक धरून

(1) Including one each under Agricultural Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur

(२) ‡ पुणे येथील कृषि विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील "सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्र्युएल्टी टू अॅनिमल्स" या संस्थेचे एक धरून

(2) Including one at Pune under Agricultural University and one under Society for Prevention of Cruelty to Animals at Bombay

(३) बकरे पैदास केंद्र व भेष पैदास केंद्र ह्या संस्था भेष विकास महामंडळाकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या आहेत

(3) The institutions Goat development center and sheep development centre have been transferred to Sheep Development Corporation

साधार — पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 44.

शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळामार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण
**COLLECTION AND DISTRIBUTION OF MILK BY DAIRIES IN GOVERNMENT
 AND CO-OPERATIVE SECTORS**
 1993-94

(लाख लिटरमध्ये/ In lakh litres)

प्रतिदिनी सरासरी गाईचे व म्हशीचे दूध संकलन		
विभाग	Daily average collection of cow and buffalo milk	DIVISION
(1)	(2)	(1)
1 मुंबई	0 22	Bombay
2 पुणे	8 79	Pune
3 नाशिक	16 16	Nashik
4 नागपूर	3 30	Nagpur
5 अमरावती	0 74	Amravati
6 औरंगाबाद	1 28	Aurangabad
	एकूण 30 49	Total

दुधाचे वितरण (प्रतिदिन सरासरी)/Distribution of milk

1. महामुंबई दूध योजना/Greater Bombay milk scheme	5 62 लाख लिटर/lakh Liters
2. स्थानिक ग्रामीण दूध विक्री/Local Rural sale of milk	2.18 लाख लिटर/lakh Liters
3. महानंदा दुग्धशाळेचे वितरण/Distribution of Mahananda dairy	4.86 लाख लिटर/lakh Liters

आचार—आयुक्त, दुग्धशाळा विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5.

दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे
MILK PRODUCTS AND MILK CHILLING CENTRES
1993-94

अनु- क्रमांक Serial No. (1)	उत्पादनाचे नाव (2)	परिमाण (3)	उत्पादन Production (4)	Unit (3)	Name of production (2)
1	तूप ..	मे टन	2,142.23	M. tonnes	Ghee
2	टेबल बटर ..	"	263.07	"	Table butter
3	पनीर ..	"	22.54	"	Pancer
4	चीज ..	"	54.07	"	Cheese
5	श्रीखंड ..	"	45.19	"	Shrikhand
6	मसाला दूध	लाख बाटल्या	13.41	Lakh Bottle	Masala milk
7	एनर्जी ..	"	150.97	"	Energy
8	मलईविरहित दूध मुकटी.	मे टन	18,493.52	M. tonnes	Skimmed milk powder.
9	सफेद लोणी	"	10,145.75	"	White butter

(एक) शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांच्या दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता

(I) No. and capacity of milk chilling centres in milk processing plants in Government and Co-operative sector.

(अ) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	115 16.05
(ब) शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	85 7.60
(क) सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	30 8.45
(दोन) सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा दूध प्रक्रिया यंत्रांची संख्या क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	10 38 14.90
(तीन) शासकीय दुग्धशाळा क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	31 33.15

(a) Total milk chilling centres.
Capacity (in lakh litres).(b) Government milk chilling centres
Capacity (in lakh litres).(c) Co-operative milk chilling centres
Capacity (in lakh litres).(II) Co-operative Dairies
Number of milk processing plants.
Capacity (in lakh litres).(III) Government Dairies
Capacity (in lakh litres)

साधार.—आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5. 1.

विविध खारवण आवारात झालेली माशाची आवक, खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे

QUANTITY OF FISH BROUGHT FOR CURING, SALT ISSUED AND FISH REMOVED
1993-94

(नेटिक टनात/in tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	खावार (2)	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing (3)	मिठाचा वापर Quantity of salt issued (4)	खारविलेल्या माशाचे वजन Quantity of cured fish removed (5)	Name of the yard (2)
1	बोरिया	800	160	600	Boria
2	जयगड	Jaigad
3	वरवडे	Warwade
4	मिरकर वाढा	2,505	501	1,899	Mirkarwada
5	रत्नागिरी (भाटये)	*	Ratnagiri (Bhatye)
6	पूर्णगड	Purnagad
7	जैतापूर	Jaitapur
8	विजयदुर्ग	Vijaydurg
9	तारा मुंबरी	Tara mumbri
10	मालवण	Malwan
11	वेंगुर्ला	Vengurla
	एकूण	3,305	661	2,499	Total

जाधार.—अधिकृत, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2.

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती/MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO FISHERIES

- 1993-94

क्रमांक Serial No. (1)	नाव (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Units (5)	Item (6)
1	एकूण समूह किनारा	कि. मीटर ..	720	Kilometre .. Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/ गावठाणे.	..	संख्या ..	386	No. .. Marine fishing villages/hamleta
3	मत्स्यव्यवसायात गुतलेल्या होड्या	17,918	No. .. Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्यावर वजन बसलेल्या होड्या.	10,307	No. .. Boats above one tonne
5	यंत्रसज्ज होड्या--				<i>Mechanised Boats--</i>
	(अ) खात्यानुसार	4,175	No. .. (a) Departmentally
	(ब) अस्तित्वात असलेल्या (इतर संस्थांच्या धरून).	7,930	No. .. (b) Existing (including mechanised by other agencies).
6	एकूण मत्स्योत्पादन--				<i>Fish Production--</i>
	(अ) सागरी	हजार मे. टन ..	354	Thousand tonnes .. (a) Marine
	(ब) गोड्या पाण्याचे	89	.. (b) Inland

सक्ता कर्मांक/TABLE No. 5.2.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था	.. संख्या	.. 1,978	No.	.. Co-operative societies
8	त्यांच्या सभासदांची संख्या	.. हजारांत	..	Thousand	.. Their membership
9	राज्यातील गोढे पाणी व्याप्त क्षेत्र	.. हजार हेक्टर	.. 300	Thousand hectares	.. Total Inland water spread area
10	मत्स्यबीज साठा—				Carp fry stocked—
	(अ) बाहेरून आणलेले	.. हजारांत	..	Thousand	.. (a) Imported
	(ब) स्थानिक रित्या पदास केलेले	.. हजारांत	.. 3,20,000	Do.	.. (b) Induced breeding
	(क) सायप्रिनस	.. हजारांत	..	Do.	.. (c) Cyprinus
11	मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे	.. संख्या	.. 10	No.	.. Fish curing yards
12	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	.. संख्या	.. 9	No.	.. Fishery schools
13	सहकारी होड्या बांधणारी केंद्रे	.. संख्या	.. 1	No.	.. Co-operative boat building yard

*बाब क्र. १० (ब) मध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

आधार.—आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

*Included in item No. 10(b).

Source.—Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. '5.3.

मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन/VARIETYWISE MARINE FISH PRODUCTION
1993-94

(टनांत/in tonnes)

अनक्रमांक Serial No	प्रकार	ठाणे Thane	वृहन्मुंबई Greater Bombay	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	एकूण Total	Variety
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुधी, पाकट, बागळी ..	1,377	4,762	838	568	171	7,806	Elasmobranches
2	वाम ..	98	2,223	..	99	58	2,478	Eels
3	शिगाडा, शिगटी ..	1,449	3,104	276	1,366	631	6,826	Catfishes
4	कळी, दाताळी ..	560	1,041	447	545	223	2,816	Chirocentrus
5	पेरा पेटी निलाजी, तारली	12	516	411	2,140	986	4,065	Sardines
6	भिंग पाला ..	225	503	176	144	.	1,048	Hilsa-Alisha
7	मादेली .	11,308	5,790	1,452	1,141	.	19,691	Anchoviella
8	काटी ..	1,519	1,667	343	18	4	3,551	Thrissocles
9	खवरी, पातुडी	5	91	3,872	196	4,164	Othercludedia
10	बोविल ..	46,824	6,620	691	9	5	54,149	Harpodon Neherias
11	बरकरा, खजूरा .	14	1,095	..	39	.	1,138	Perchaos
12	ताव	568	.	17	10	595	Red Snapper
13	दादा, रावस ..	899	24	25	4	.	952	Polynomids
14	घोळ, फोय ..	1,375	1,077	49	107	.	2,608	Scaemids
15	बडा वाकटी ..	1,077	9,877	1,973	5,301	2,456	20,684	Ribbon fish

सप्तम क्रमांक/TABLE No. 5.3.—cont

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	डोमा, बोडी ..	1,882	9,448	1,277	5,519	1,259	19,385	Otalithes sp.
17	खरबा बागडा ..	519	495	378	885	321	2,598	Caranx
18	हरंगा ..	3,523	917	225	211	240	5,116	Pomfrets
19	हलवा ..	261	317	39	89	243	949	Black Pomfrets
20	बागडा ..	112	3,098	985	2,813	2,494	9,502	Mackerai
21	सुरमई, हागोळ, चठई	785	1,706	523	1,135	574	4,723	Seer fish
22	वेदर, दुपा ..	.	660	216	433	212	1,521	Tunnies
23	वेडली ..	10	294	534	.	.	838	Bregnaores Noelillanid
24	सेप ..	87	1,636	72	3,761	166	5,722	Soles
25	फोकरी बावी होके	1	22	.	272	345	640	Leiggnathus
26	खाप ..	.	898	.	216	305	1,419	Carangids small
27	चिराटी राणी बामभ	..	7,868	21	1,851	259	9,999	Upenaides sp.
28	फोळवी ..	2,267	28,638	2,651	5,618	1,358	41,532	Prawns
29	जवळा, करवी ..	18,030	29,997	15,210	2,428	.	65,665	Shrimps
30	शेवड ..	56	193	70	63	3	285	Lobsters
31	सोंदळा	47	1	550	299	897	Lactarius
32	म्हाकूळ ..	17	8,488	121	2,854	987	12,467	Cattle fish & Squids.
33	इतर ..	2,073	7,962	2,436	21,433	4,093	37,997	Miscellaneous
	एकूण ..	97,360	1,41,546	31,531	65,591	17,898	3,53,926	Total

आधार — भायंत, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

संख्या क्रमांक/TABLE No. 5.4.

मत्स्योत्पादनाची विल्हेवाट (सागरी व मूजल)
DISPOSITION OF FISH CATCH (MARINE AND INLAND)
1993-94

विल्हेवाटीचा प्रकार	मत्स्योत्पादन (टनांत) Fish product (Tonnes)	Type of disposition
(1)	(2)	(1)
विप्रीसाठी ताजे मासे .. ६ ^२	3,02,479	Marketing fresh
बोटविप्याकरिता ..	•	Freezing
बाळविप्याकरिता ..	1,02,934	Sun-dried
चारविप्याकरिता ..	7,026	Salted
डबा बंद मासे ..	•	Canning
बताकरिता ..	30,211	Reduction
इतर ..	N.A.	Miscellaneous purpose
एकूण ..	4,42,650	Total

*नाच १ मध्ये समाविष्ट/Including in item one.

N.A.—उपलब्ध नाही/Not available.

साधार — आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.1.

वनव्याप्त क्षेत्राचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF FOREST AREA

(क्षेत्र चौ कि. मीटरमध्ये/Area in Sq. Kilometers)

क्रमांक Serial No.	प्रकार	१९९२-९३ च्या अखेरीस असलेले As at the end of 1992-93	Class of Forest
(1)	(2)	(3)	(2)
1	राखीव	39,949	Reserved
2	संरक्षित	14,979	Protected
3	अवर्गीकृत	6,026	Unclassed
	एकूण	60,954	Total

टीप.—वरील वनव्याप्त क्षेत्र शासकीय व्यवस्थापनाखाली आहे.

No e.—The above forest area is under administration of the State.

आधार.—मुख्य वन सरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

6. वने/FORESTS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2.

मुख्य आणि गौण वनोत्पादन
PRODUCTION OF MAJOR AND MINOR FOREST PRODUCT

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1992-93 (3)	Item (2)
1	इमारतीचे लाकूड—		<i>Timber—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	90	(a) Quantity (thousand cubic metres).
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	3,12,326	(b) Value (thousand Rs.)
2	पत्राळ लाकूड—		<i>Firewood—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	181	(a) Quantity (thousand cubic metres).
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	32,141	(b) Value (thousand Rs.)
3	गौण वनोत्पादन—		<i>Minor forest products—</i>
	(मूल्य हजार रुपयांत)		(Value in thousand Rs.)
	(अ) बांबू	1,39,064	(a) Bamboo
	(ब) गवत इत्यादी	6,371	(b) Grass and grazing
	(क) बिडी पाने	4,45,504	(c) Bidi leaves
	(द) इतर उत्पादन	4,534	(d) Other product.

आधार—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.1.

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण

DISTRIBUTION OF WORKING FACTORIES ACCORDING TO WORKING STRENGTH
1992*

क्रमांक Serial No.	कामगारांचा कामावरील दैनिक सरासरीचा गट Strength average daily employment	चालू कारखाने (संख्या) Working Factories (No.)	स्यारील एकूण कामगारांची दैनिक सरासरी Average daily number of workers (संख्या No.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Less than 10 पेसा कमी	11,258	54,721
2	10 to 19	5,862	78,245
3	20 to 49	4,162	1,24,643
4	50 to 99	1,524	1,03,414
5	100 to 499	1,344	2,87,226
6	500 to 999	231	1,59,690
7	1,000 to 4,999	159	2,89,277
8	5,000 व त्याहून अधिक/and above	9	67,423
एकूण/Total ..		24,549	11,64,639

*अस्थायी/Provisional

जाचार.—बौद्धिक सुरक्षा व आरोग्य संभालनालय महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2.

कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी याचे उद्योगाच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण
FACTORIES WITH AVERAGE DAILY EMPLOYMENT CLASSIFIED ACCORDING TO MAJOR GROUPS OF INDUSTRIES 1992*

क्रमांक Serial No. (1)	कारखान्याचे प्रमुख वट (2)	प्रत्येक गटातील वास्तु कारखाने (संख्या) Working factories (No.) (3)	त्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी (संख्या) Average daily workers (No.) (4)	Major groups (2)
1	होती, जंगल व खानकाम आणि पशुधन	65	30,27	Agriculture, forestry and mining and livestock production.
2	अन्न पदार्थांचे उत्पादन	2,658	1,21,870	Manufacture of food products.
3	पेये	82	6,335	Manufacture of beverages.
4	संबालू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन	39	4,254	Manufacture of tobacco and tobacco products.
5	सुती कापडाचे उत्पादन	2,962	1,92,885	Manufacture of cotton textiles.
6	कोकर, रेचीम व मनुष्यानिर्मित तंतूचे कापड, ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काप्या सोडून) यांचे उत्पादन.	1,019	39,324	Manufacture of wool, silk and manmade fibre textiles and Manufacture of Jute and other Vegetable fibre textiles (except cotton and coir).
7	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (परिधान करवण्याच्या वस्तू- सहित).	809	24,251	Manufacture of textile products (including wearing apparel).
8	कापड आणि कापडाच्या वस्तू, फर्निचर व बेदरे यांचे उत्पादन	3,040	14,799	Manufacture of wood and wood products furniture and fixtures.
9	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तरतम उद्योग यांचे उत्पादन	1,156	50,104	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
10	कातडी व कातड्याच्या व केसाळ कातड्याच्या व कातड्याच्या पर्यायी वस्तू.	90	3,144	Manufacture of leather and products of leather fur and substitutes of leather.
11	मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ उत्पादन. (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे उत्पादन सोडून).	1,787	1,21,129	Manufacture of Basic chemicals and chemical pro- ducts (except products of petroleum and coal).
12	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणु इंधनाची प्रक्रिया.	1,266	46,636	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products and processing of nuclear fuels.

सवता क्रमांक/TABLE No. 7.2.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
13	अधातु खनिज पदार्थांचे उत्पादन	11,27	42,147	Manufacture of non-metallic mineral products.
14	मूलभूत धातू व मिश्र धातू	863	63,997	Basic metal and alloys industries.
15	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व सामुग्री सोडून)	2,016	62,585	Manufacture of metal products and parts (except machinery and equipments).
16	परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामुग्री	2,516	1,61,617	Manufacture of machinery and equipment other than transport equipment.
17	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग	322	80,635	Manufacture of transport equipment and parts.
18	इतर उत्पादक कारखाने	537	22,731	Other manufacturing industries.
19	विद्युत, वायू, व वाष्प	211	19,609	Electricity, gas and steam.
20	जल योजना पुरवठा व सफाई सेवा	83	3,137	Water works supply and sanitary services.
21	सकीर्ण, बाउक आणि किरकोळ व्यापार उद्योगाखालील नोंदविलेले आस्थापना.	1,112	10,962	Establishments registered under miscellaneous wholesale and retail trade industries.
22	बांधकाम व सलग्न कामे भू, जल व हवाई वाहतूक. वाहतूकीशी संबंधित दळणवळण सेवा	15	6,190	Construction and activities allied to construction, land, water and air transport, communications services incidental to transport.
23	साठवण आणि गोदामे	46	1,283	Storage and warehousing.
24	स्थावर मालमत्ता व व्यावसायिक सेवा, शैक्षणिक, वित्त, वैद्यकीय व आरोग्य सेवा, आंतरराष्ट्रीय व अन्य राज्य क्षेत्रातील उपग्रह अन्वय्य अवर्गीकृत सेवा व उचित वर्गीकरण शक्य नसलेली कामे.	33	1,033	Education, Real estate and business services finance medical, and health services, international and other extra territorial bodies, services not else where classified and activities not adequately defined.
25	भनोरजन व सांस्कृतिक सेवा	16	453	Recreational and cultural services.
26	वैयक्तिक सेवा	29	1,098	Personal services.
27	दुरुस्ती सेवा	224	77,31	Repair services.
28	भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती	424	51,652	Repair of capital goods
29	किरकोळ बाजार तेल व इतर टिकाऊ वस्तू	2	21	Retail trade fuel and other durables
	एकूण ..	24,549	11,64,639	.. Total

*अस्थायी/Provisional

साधक.—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3.

चालू कारखाने आणि त्यातील कामगारांची जिल्हावार संख्या

WORKING FACTORIES AND AVERAGE DAILY NO. OF WORKERS IN EACH DISTRICT
1992*

अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	चालू कारखा- न्याची संख्या Working factories (No.)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers (No.)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	वृहन्मुंबई	7,609	4,30,923	Greater Bombay
2	ठाणे	1,947	1,19,125	Thane
3	रायगड	353	27,773	Raigad
4	रत्नागिरी	236	8,743	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	141	2,713	Sindhudurg
6	नाशिक	1,180	56,826	Nashik
7	धुळे	364	12,348	Dhule
8	जळगाव	720	25,080	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,25	28,480	Ahmadnagar
10	पुणे	2,531	1,52,194	Pune
11	सातारा	261	15,487	Satara
12	सांगली	558	19,426	Sangli
13	सोलापूर	2,103	30,429	Solapur
14	कोल्हापूर	1,186	41,662	Kolhapur
15	औरंगाबाद	524	38,396	Aurangabad
16	जालना	165	6,577	Jalna
17	परभणी	189	7,304	Parbhani
18	बीड	119	4,745	Beed
19	नांदेड	207	8,967	Nanded
20	उस्मानाबाद	47	3,029	Osmanabad
21	लातूर	92	3,793	Latur
22	बुलढाणा	178	6,320	Buldana
23	अकोला	390	12,617	Akola
24	अमरावती	368	7,547	Amravati
25	यवतमाळ	184	7,545	Yavatmal
26	वर्धा	144	10,321	Wardha
27	नागपूर	1,314	51,645	Nagpur
28	भंडारा	512	7,604	Bhandara
29	चंद्रपूर	332	16,704	Chandrapur
30	गडचिरोली	70	816	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	24,549	11,64,639	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

- आधार.— औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7. 4.

महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी

PRODUCTIVE CAPITAL, OUTPUT AND VALUE ADDED BY MANUFACTURE IN MAHARASHTRA STATE

1991-92

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

क्रमांक Serial No.	उद्योग गट	उत्पादक भांडवल Productive capital	उत्पादन Total output	मूल्यवृद्धी Value added	Industry group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	खाद्य वस्तू	2,029	3,779	763	Food products.
2	पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ	268	797	212	Beverages, tobacco and related products.
3	सुती कापड	708	2,704	671	Cotton textiles.
4	ओकर, रेशीम व मनुष्य निर्मित तंतूचे कापड ताग व इतर बनस्पती अन्य तंतूचे कापड (कापूस व काप्या सोडून)	576	1,871	393	Wool, silk and man made fibre textiles. Jut and other vegetable fibre textiles (except cotton and coir)
5	कापडाच्या वस्तू (परिधान कारणाच्या वस्तूंसहित).	258	966	214	Textile products (including wearing apparel).
6	काकडाच्या वस्तू, कनिष्पद इत्यादी	32	54	10	Wood and wood products, furniture and fixtures.
7	कापड व कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	822	1,514	309	Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
8	कातडी व कातडाच्या, केसाळ कातडाच्या व कातडाच्या पर्यायी वस्तू.	37	107	37	Leather and products of leather, fur and substitutes of leather

9	मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम आणि कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	7,408	11,984	2,888	Basic Chemicals and chemical products. (except products of petroleum and coal)
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणु इंधनाची प्रक्रिया.	2,206	10,397	1,316	Rubber, plastic, petroleum and coal products, and processing of nuclear fuels.
11	अधातू खनिज पदार्थ ..	678	1,338	355	Non-metallic mineral products.
12	मूलभूत धातू व मिश्र धातू ..	2,188	5,092	681	Basic metal and alloys industries.
13	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग बॅग्रे व सामग्री सोडून.	774	1,740	377	Metal products and parts except machinery and equipment.
14	परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री	2,944	8,012	1,966	Machinery and equipment other than transport equipment.
15	परिवहन सामग्री व सुटे भाग ..	1,828	5,045	1,009	Transport equipment and parts.
16	उत्पादन करणारे इतर उद्योग ..	357	935	201	Other manufacturing industries.
17	इतर ..	10,505	63,50	1,738	Others.
सर्व उद्योग ..		33,618	66,285	13,140	.. All Industries

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत व वार्षिक उद्योग पाहणी, १९९१-९२ वर आधारित आहेत.

Note.—Figures are provisional and are based on Annual Survey of Industries, 1991-92.

साधक.—सर्व व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.5.

कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी
 AVERAGE PERCENTAGE OF ABSENTEEISM IN THE COTTON TEXTILE INDUSTRY
 1993

संक्रमांक Serial No.	केंद्रे	सरासरी गैरहजेरी (शेकडेदारीत) Average percentage of absenteeism	Centres
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई	17.96	Bombay
2	सोलापूर	28.32	Solapur
3	नागपूर	34.31	Nagpur
4	जळगाव	20.49	Jalgaon
5	नांदेड	27.23	Nanded
6	औरंगाबाद	16.61	Aurangabad
7	इतर केंद्रे	22.98	Other centres
	एकूण केंद्रे	19.49	All centres

साधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.6.

औद्योगिक विवाद/INDUSTRIAL DISPUTES
1993

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कापड गिरण्या—		<i>Textiles—</i>
	(अ) तटघाची संख्या	17	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगाराची संख्या ..	14,225	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	14,146	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	79	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण अमदिन ..	21,85,437	(c) Number of mandays lost.
2	धंदोत्पादक कारखाने—		<i>Engineering—</i>
	(अ) तटघाची संख्या	84	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगाराची संख्या ..	32,890	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	32,146	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	744	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण अमदिन ..	21,08,892	(c) Number of mandays lost.
3	संकीर्ण व रसायन—		<i>Miscellaneous and Chemical—</i>
	(अ) तटघाची संख्या	92	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगाराची संख्या ..	15,814	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	14,976	(1) Directly
	(२) अप्रत्यक्ष	838	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण अमदिन ..	7,66,577	(c) Number of mandays lost.
4	एकूण—		<i>Total—</i>
	(अ) तटघाची संख्या	193	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगाराची संख्या ..	62,929	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	61,263	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	1,661	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण अमदिन ..	50,60,906	(c) Number of mandays lost.

आकडे अस्थायी आहेत /Figures are provisional.

स्रोत.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. *Source.—* Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

संख्या क्रमांक/TABLE No. 7.7.

कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)/WORKING OF COTTON TEXTILE INDUSTRY (MILL SECTOR)

क्रमक्रमांक Serial No.	विभाग	गिरण्यांची संख्या Number of mills as at the end of		कामगारांची संख्या Employees on roll at the end of (No.)		माहे अखेर End of period				Region
		माचं March 1992	माचं March 1993	माचं March 1992	माचं March 1993	स्थापित धात्या (हजारत) Spindles installed (Thousand)		धात (संभरात) Looms installed (Hundred)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	माचं March 1992	माचं March 1993	माचं March 1992	माचं March 1993	(7)
1	महाराष्ट्र ..	136	1,37	2,15,366	1,59,849	5,228	3,542	579	553	Maharashtra.
(a)	मुंबई शहर ..	54	54	1,26,183	1,19,470	3,097	2,810	466	447	Bombay City.
(b)	उर्वरित महाराष्ट्र ..	82	83	89,183	40,379	2,131	732	113	106	Rest of Maharashtra.

भाषांतर.—वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई.

Source.—Textile Commission, Government of India, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.8.

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION
1993

क्रमिक क्रमांक Serial No.	खनिज पदार्थ	उत्पादन (हजार टनांत) Production (in thousand tonnes)	मूल्य (हजार रुपयांत) Value (in thousand Rs.)	खनिज Minerals
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	क्रोमाईट	2	**	Chromite.
2	खणी कोळसा	20,335	१७,७०,५०९	Coal.
3	हार्ड कोळसा	43	3,415	Iron Ore.
4	चुनखणी	5,667	2,60,880	Lime stone.
5	हार्ड मँगनीज	303	3,52,847	Manganese Ore.
6	कॅमोक्लिन (नैसर्गिक) @	4	228	Kaolin (Natural) @
7	गेरू	1	52	Ochre.
8	बॉक्साईट	597	42,763	Bauxite.
9	सिलिका सॅंड	175	9,165	Silica sand
10	मीठ*	252	N.A.	Salt*
11	क्यानाईट	5	2,294	Kyanite.
12	कोरंडम	10	18	Corundum.
13	डोलोमाईट	25	2,549	Dolomite.
14	सॅंड (इतर)	372	१,८६६	Sand (Others)
15	बॅराईट	Barytes.
16	सीलीमानाईट	5	5,651	Sillimanite.

टीप—(1) @चायना बले म्हणून ओळखला जातो/Note.—Known as China Clay.

(2) *सहाय्यक मीठ आयुक्त, मुंबई यांनी कळविल्याप्रमाणे/As reported by the Assistant Salt Commissioner, Bombay.

(3) N. A. = उपलब्ध नाही/Not available.

(4) ** वाकडे ५०० टनाह्यापेक्षा कमी/ Less than 500 tonnes

स्रोत—भारतीय खानकाम, नागपूर. Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur.

7. उद्योग आणि खानकाज/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.9.

औद्योगिक उत्पादन/INDUSTRIAL PRODUCTION

1992

अनक्रमांक Serial No.	वस्तूचे नाव (2)	परिमाण (3)	उत्पादन Production (4)	Unit (3)	Name of Item (2)
1	कोळसा हजार टन	20,278	Thousand tonnes	Coal (inc-lignite)
2	पेट्रोलियम (कूड).	.. "	16,714	Do.	Petroleum (crude)
3	साखर "	4,619.7	Do.	Sugar
4	मीठ "	234.3	Do.	Salt
5	सर्व प्रकारचे सूत	.. टन	48,294	Tonnes	All yarn.
6	सर्व प्रकारचे कापड	.. हजार मीटर	1,53,730	Thousand meters.	All cloth
7	पेट्रोलियमचे (रिफायनरी) उत्पादन.	हजार टन	12,939	Thousand tonnes	Petroleum (refinery) production.
8	तयार पोळद	.. "	209.6	Do.	Finished steel
9	पोळादाची लयड	.. "	..	Do.	Steel ingots
10	कठीण मिश्र धातू	.. "	97.0	Do.	Ferro Alloys
11	रेल्वे डबे	.. सख्या	23	Number	Railway Coaches
12	वनस्पती	.. हजार टन	81.1	Thousand tonnes.	Vanaspati

आधार—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक
अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisation
Monthly Returns.

8. वीज/ELECTRICITY

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1.

विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर
 INSTALLED CAPACITY, GENERATION AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY

संक्रमांक Serial No	बाब	माहिती - Particulars		Item
		1992-93	1993-94	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	स्थापित क्षमता (३१ मार्च रोजी) (मेगॅवॉटमध्ये)			Installed Capacity (As on 31st March) (in mw)
	(अ) बाष्पजन्य (औष्णिक)	.. 6,872	6,842	(a) Steam (Thermal)
	(ब) नैसर्गिक वायू 672	792	(b) Natural Gas
	(क) जल जन्य 1,590	1,590	(c) Hydro
	(द) अणुशक्तीजन्य 190	190	(d) Nuclear
	(महाराष्ट्राचा वाटा)			(Maharashtra's Share)
	एकूण ..	9,324	9,414	Total
1.	उत्पादन (दशलक्ष किलोवॉट तास) --			Electricity Generated-- (Million Kwh.)
	(अ) बाष्पजन्य (औष्णिक)	.. 30,884	33,845	(a) Steam (Thermal)
	(ब) नैसर्गिक वायू 2,620	1,727	(b) Natural Gas
	(क) जल जन्य 5,073	5,845	(c) Hydro
	(द) अणुशक्तीजन्य 869	869	(d) Nuclear
	(महाराष्ट्राचा वाटा)			(Maharashtra's Share)
	एकूण ..	39,446	42,236	Total
3.	वापर (दशलक्ष किलोवॉट तास) --			Consumption - (Million Kwh)
	(अ) घरेलूची वापर 6,114	6,494	(a) Domestic
	(ब) व्यापार उद्दिभासाठी झालेला वापर ..	2,360	2,448	(b) Commercial
	(क) उद्योगधंद्याकरिता झालेला वापर ..	15,119	15,824	(c) Industrial
	(द) वाहने चालविण्यासाठी ..	1,172	1,301	(d) Traction
	(इ) इतर ..	9,990	10,928	(e) Others
	एकूण ..	34,755	36,995	Total

टीप--आकडे सत्याची आहेत व ते
केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग
संस्थांसाठी आहेत

Note.--The figures are provisional They
relate to public utilities only.

संस्था--महाराष्ट्र राज्य विद्युत बोर्ड,
मुंबई

Source--Maharashtra State Electricity Board
Bombay

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2

शिक्रे ना पुरवठा झालेले शहरे व खेडी/TOWNS AND VILLAGES ELECTRIFIED

(३१ मार्च १९९४ रोजी/As on 31st March 1994)

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा (2)	विद्युत पुरवठा झालेल्या शहराची व खेडीची संख्या No. of towns and villages electrified (3)	District (2)
1	बृहस्पति	1	Greater Bombay
2	ठाणे	1,765	Thane
3	रायगड	1,836	Raigad
4	रत्नागिरी	1,395	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	694	Sindhudurg
6	नाशिक	1,758	Nashik
7	धुळे	1,487	Dhule
8	जळगाव	1,490	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,511	Ahmadnagar
10	पुणे	1,740	Pune
11	सातारा	1,422	Satara
12	सांगली	697	Sangli
13	सोलापूर	1,106	Solapur
14	कोल्हापूर	1,139	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,257	Aurangabad
16	जालना	904	Jalna
17	परभणी	1,431	Parbhani
18	बीड	1,202	Beed
19	नांदेड	1,436	Nanded
20	उस्मानाबाद	712	Osmanabad
21	लातूर	890	Latur
22	बुलढाणा	1,277	Buldana
23	अकोला	1,548	Akola
24	अमरावती	1,707	Amravati
25	यवतमाळ	1,744	Yavatmal
26	वर्धा	1,009	Wardha
27	नागपूर	1,658	Nagpur
28	भंडारा	1,629	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,461	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,507	Gadchiroli
	महाराष्ट्र एकूण	39,413*	Maharashtra State

सामग्री—महाराष्ट्र राज्य विद्युत बरेल, पुणे. Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

* 100% Villages electrification declared as on 31-3-1989

9. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1.

३१ मार्च १९९४ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था

NUMBER OF JOINT STOCK COMPANIES AS ON 31ST MARCH 1994

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेअर भांडवल बसलेल्या कंपनी Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व तपया- साठी काम न करणाऱ्या कंपनी Companies limited by guarantee and asso- ciations not for profit		एकूण Total	जिल्हा District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई ..	4,212	49,726	362	77	54,377	Greater Bombay
2	ठाणे ..	59	2,187	3	1	2,250	Thane
3	रायगड ..	7	132			139	Raigad
4	रत्नागिरी ..	1	38			39	Ratnaguri
5	सिंधुदुर्ग ..		23		1	24	Sindhudurg
6	नाशिक ..	30	758	9	2	799	Nashik
7	दुळे ..	4	123	2		129	Dhule
8	जळगाव ..	28	256			284	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	31	260	1		292	Ahmadnagar
10	पुणे ..	181	4,602	51	10	4,844	Pune
11	सातारा ..	25	231			256	Satara
12	सांगली ..	4	255			259	Sangli
13	सोलापूर ..	7	248			255	Solapur
14	कोल्हापूर ..	52	591	5	1	649	Kolhapur
15	अहमदाबाद ..	31	512	2		545	Ahmadabad
16	जालना ..	1	42			43	Jalna
17	परभणी ..	2	14			16	Parbhani
18	बीड ..	1	10			11	Beed
19	नांदेड ..	9	92	1		102	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	14			15	Osmanabad
21	लातूर ..	3	33			36	Latur
22	बुलढाणा ..	4	16			20	Buldana
23	अकोला ..	18	85	2		105	Akola
24	अमरावती ..	12	112			124	Amravati
25	यवतमाळ ..	10	29			39	Yavatmal
26	वर्धा ..	4	38	1		43	Wardha
27	नागपूर ..	152	1,332	12	4	1,500	Nagpur
28	भंडारा ..	4	36			40	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	3	18	4		25	Chandrapur
30	गदाचरोली ..	1				1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		4,897	61,813	455	95	67,251	Maharashtra State

आधारे--कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय,
भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source --Department of Company Affairs,
Ministry of Industry, Govern-
ment of India, New Delhi.

10. बँका/BANKS
संख्या क्रमांक/TABLE No. 10.1.

बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणाची व बँक कार्यालयाची जिल्हावार संख्या
NUMBER OF PLACES HAVING BANKING OFFICES AND NUMBER OF BANKING OFFICES
IN EACH DISTRICT
(३१ मार्च १९९२ रोजी/As on 31st March 1992)

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणाची संख्या No of places having banking offices	एकूण बँक कार्यालयाची संख्या Total No of banking offices	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	1,157	Greater Bombay
2	ठाणे	118	314	Thane
3	रायगड	95	136	Raigad
4	रत्नागिरी	94	124	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	60	76	Sindhudurg
6	नाशिक	122	213	Nashik
7	धुळे	94	129	Dhule
8	जळगाव	119	181	Jalgaon
9	अहमदनगर	142	203	Ahmadnagar
10	पुणे	149	460	Pune
11	सातारा	101	148	Satara
12	सांगली	105	174	Sangli
13	सोलापूर	129	212	Solapur
14	कोल्हापूर	118	218	Kolhapur
15	औरंगाबाद	79	134	Aurangabad
16	जालना	53	72	Jalna
17	परभणी	85	109	Parbhani
18	बीड	81	100	Beed
19	नांदेड	92	124	Nanded
20	उस्मानाबाद	55	69	Osmanabad
21	लातूर	71	92	Latur
22	बुलढाणा	83	105	Buldana
23	अकोला	105	153	Akola
24	अमरावती	101	144	Amravati
25	यवतमाळ	93	117	Yavatmal
26	वर्धा	52	72	Wardha
27	नागपूर	102	245	Nagpur
28	भंडारा	103	128	Bhandara
29	चंद्रपूर	108	144	Chandrapur
30	गडचिरोली	41	44	Gadchiroli
	एकूण	2,751	5,597	Total

साधक—भारतीय रिझर्व्ह बँक

Source.—The Reserve Bank of India.

11. सहकार/CO-OPERATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 11.1.

संस्था, समासदाची संख्या, खेळते भांडवल, कर्जाऊ दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल
SOCIETIES, MEMBERSHIP, WORKING CAPITAL, ADVANCES AND TURNOVER
1992-93

अनुक्रमांक Serial No.	सहकारी बल्पेया प्रकार	संस्थांची संख्या Number of Societies	समासदांची संख्या (हजार) Members (Thousand No)	खेळते भांडवल (लाख रुपये) Working Capital (Lakh Rs)	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) Advances (Lakh Rs.)	पकवाकी (लाख रुपये) Out- standing (Lakh Rs.)	मालाची उलाढाल (लाख रुपये) Turnover of produce (Lakh Rs)	Type of Society	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	प्रमुख अर्थसर्ती कृषि व विंगर कृषि संस्था.	34	1,475	11,79,685	11,74,275	7,98,773	..	All apex and central societies	
2	कृषि पत्रसंस्था *	..	19,787	8,067	2,22,481	1,01,819	1,52,509	28,064	Agricultural credit*
3	विंगर कृषि वनसंस्था	..	13,651	12,156	10,09,671	6,36,958	3,62,446	..	Non-agricultural credit
4	पचम संस्था	..	1,033	822	53,170	915	1,007	2,09,013	Marketing
5	संवापक संस्था @	..	33,369	4,845	7,09,277	1,720	10,046	4,43,600	Productive enterprises
6	इतर	..	50,585	3,933	1,77,194	15,645	26,249	90,122	Others
	एकूण	..	1,18,457	31,298	31,51,238	19,31,368	13,51,030	7,70,799	.. Total

*बाळ प्राथमिक कृषि पत्र संस्था यांचा समावेश आहे.
लाभाद-सहकार क्रमपत्र आणि विंगरक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

@Includes primary agricultural credit societies. @ अस्थाची/Provisional
Source—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

12. परिवहन व दूरसंचार/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

रस्त्याची लांबी/ROAD LENGTH

(किलोमीटरमध्ये/In Kilometre)

अनुक्रमांक Serial No.	रस्त्याचा प्रकार (2)	३१ मार्च रोजी As on 31st March		Type of road (2)
		1992 (3)	1993* (4)	
1	राष्ट्रीय महामार्ग	2,953	2,949	National highways
2	राज्य महामार्ग	30,427	31,772	State highways.
3	प्रमुख जिल्हा रस्ते	40,142	39,349	Major district roads
4	इतर जिल्हा रस्ते	40,340	37,819	Other district roads.
5	ग्रामरस्ते	65,379	63,123	Village roads.
	एकूण	1,80,241	1,77,012	Total

*अस्थायी/Provisional.

टीप.—शासकीय निर्णयानुसार १९८४ पासून अवर्गीकृत रस्ते, ग्राम रस्ते मध्ये अंतर्भूत केले असल्याने यापुढे अवर्गीकृत रस्ते हा प्रकार अक्षराने नाही.

Note.—Since 1984 as per Government Resolution unclassified roads are included in village roads, hence the unclassified roads will not be shown separately henceforth.

साधार.—सांख्यिक साधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन आणि दूरगवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 12. 2.

पृष्ठभागानुसार रस्त्यांचे वर्गीकरण

ROAD LENGTH ACCORDING TO TYPES OF SURFACE

(किलोमीटरमध्ये/ In kilometre)

संख्या Serial No. (1)	पृष्ठभागाचा प्रकार (2)	३१ मार्च रोजी As on 31st March		Type of surface (2)
		1992	1994†	
		(3)	(4)	
1	सिमेंट काँक्रीट	47,256	52,597	Cement Concrete Black topped
2	डाबरी			
3	बरीचे	89,425	87,827	Water bound macadam
	एकूण पृष्ठांकित	1,36,681	1,40,424	Total surfaced
4	अपृष्ठांकित	37,813	36,588	Unsurfaced
	एकूण	1,74,494	1,77,012	Total

निव्व्यापी/Provisional

संस्था—सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व संचरण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3:

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी*

OPERATIONAL STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE ROAD TRANSPORT CORPORATION*

क्रमांक Serial No.	विभाग Region	मार्गांची संख्या ३१ मार्च १९९४ रोजी No. of routes as on 31-3-1994	मार्गांची एकूण लांबी (किलोमीटर) ३१ मार्च १९९४ रोजी Total routes distance (in Km.) as on 31-3-1994	प्रतिदिन मार्गावर वाहतूक करणाऱ्या वाहनांची दैनिक सरासरी संख्या (१९९३-९४) Average No. of vehicles on road per day 1993-94	अस्तित्वात असलेल्या वाहनांची संख्या (१९९३-९४) Average No. of vehicles held during 1993-94	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाख) (१९९३-९४) Average No. of Passengers travelled daily during 1993-94 (in lakhs)	(2)
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
1	औरंगाबाद ..	3,193	2,34,021	2,302	2,635	9.16	Aurangabad
2	मुंबई ..	6,302	3,39,641	4,499	5,121	28.82	Bombay
3	नागपूर ..	3,730	2,25,340	2,751	3,176	10.80	Nagpur
4	पुणे ..	5,691	3,66,785	4,158	4,556	16.67	Pune
	एकूण ..	18,916	11,65,787	43,710	15,488	65.45	Total

*अस्थायी/Provisional.

सं.सं.सं.—महाराष्ट्र राज्यमार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

12. परिवहन आणि दूरसंचन/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS
तबला क्रमांक/TABLE No. 124.

वापरात असलेली मोटार वाहने
MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनाचा प्रकार	वाहनाची संख्या (३१ मार्च १९९४ रोजी) Number in force (as on 31st March 1994)	Class of vehicles
(1)	(2)	(3)	(2)
1	दुचाकी स्वयंचलित वाहने	21,79,213	Two wheelers vehicles
2	मोटारी	4,33,082	Motor cars
3	टॅक्सी कॅब्स	44,640	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा	1,72,993	Auto rickshaws
5	स्टेज करिजेस	20,584	Stage carnages
6	कन्व्हाटी वाहने	7,223	Contract carnages
7	ट्रक्स व मालमोटाखे	2,27,794	Trucks and Lornes including Delivery van
8	इम्युवाहिका	2,697	Ambulances ²
9	शाळेच्या बसेस	1,263	School buses
10	खाजगी सेवा वाहने	6,595	Private service vehicles
11	बोट वाहने (ट्रॅलर)	82,404	Trailers
12	ट्रॅक्टर	83,088	Tractors
13	इतर	7,764	Others
	एकूण	32,69,340	Total

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Transport Commissioner of
Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व संचमंत्रण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.5.

महाराष्ट्रातील परिवहनाची व इतर वाहने
TRANSPORT AND NON-TRANSPORT VEHICLES IN MAHARASHTRA STATE

(३१ मार्च १९९४ रोजी/As on 31st March 1994).

सं- क्रमांक Serial No.	विभाग	वापरतील वाहनांची संख्या No. of Vehicles in operation			Region
		शहर परिवहनाची Non- Transport	परिवहनाची Transport	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
१	मुंबई (मध्य)	2,32,364	47,811	2,80,175	Bombay (Central)
२	मुंबई (पश्चिम)	1,66,102	45,912	2,12,014	Bombay (West)
३	मुंबई (पूर्व)	85,341	30,766	1,16,107	Bombay (East)
४	ठाणे	2,29,152	1,15,008	3,44,160	Thane
५	पुणे	5,81,069	91,617	6,72,686	Pune
६	नागपूर	3,54,937	39,082	3,94,019	Nagpur
७	औरंगाबाद	2,04,354	40,670	2,45,024	Aurangabad
८	नाशिक	4,05,458	75,570	4,81,028	Nashik
९	अमरावती	1,64,830	22,340	1,87,220	Amravati
१०	कोल्हापूर	2,79,530	57,427	3,36,957	Kolhapur
	एकूण	27,03,187	5,66,203	32,69,390	Total

स्रोत—परिवहन व संचमंत्रण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Transport Commissioner of Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व दूरसंचार/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.6.

व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक वाहनचालकांचे परवाने
PROFESSIONAL AND NON-PROFESSIONAL DRIVING LICENCES

(३१ मार्च १९९४ रोजी/As on 31st March 1994)

अनु- क्रमांक Serial No.	विभाग	चालकाचे परवाने/Driving Licences			Region
		व्यावसायिक Professional	बिगर-व्यावसायिक Non- professional	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुंबई (मध्य)	9,18,385	4,51,198	13,69,583	Bombay (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	3,42,449	3,13,377	6,60,826	Bombay (West)
3	मुंबई (पूर्व)	2,98,781	1,11,902	4,10,683	Bombay (East)
	बृहन्मुंबई (उप-वेरीज १ ते ३)	15,59,615	8,81,477	24,41,092	Greater Bombay (Sub-total 1 to 3)
4	ठाणे	2,72,707	2,95,249	5,67,956	Thane
5	पुणे	3,38,865	6,09,523	9,48,388	Pune
6	नागपूर	1,51,524	3,36,106	4,87,630	Nagpur
7	औरंगाबाद	1,57,256	1,86,198	3,43,454	Aurangabad
8	नाशिक	2,63,928	3,45,768	6,09,696	Nashik
9	अमरावती	97,587	1,27,534	2,25,121	Amravati
10	कोल्हापूर	1,72,609	2,11,873	3,84,482	Kolhapur
	एकूण	30,14,091	29,93,728	60,07,819	Total

भाषार.—परिवहन आणुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Transport Commissioner of Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व दूरसंचार/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7.

लोहमार्गाची लांबी/RAILWAY ROUTE LENGTH

(३१ मार्च १९९३ रोजी/As on 31st March 1993)

(कि.मी./k.m.)

ब्रॉड गेज/Broad gauge	मीटर गेज/Meter gauge	बॅरो गेज/Narrow gauge	एकूण/Total
(1)	(2)	(3)	(4)
3,601	754 ¹	1,100	5,435

साधर.—रेल्वे मंत्रालय (रेल्वे बोर्ड)

Source.—Ministry of Railways (Railway Board)

12. परिवहन आणि वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.8.

महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये याची संख्या

NUMBER OF POST OFFICES AND TELEGRAPH OFFICES IN MAHARASHTRA STATE

वर्ष Year	डाक कार्यालये Post Offices	तार कार्यालये Telegraph Offices
(1)	(2)	(3)
1989-90	11,757	2,560
1990-91	11,910	2,531
1991-92	12,041	2,593
1992-93	12,161	2,741
1993-94	12,269	2,846

बांधील.—पोस्टमास्टर जनरल, भारत सरकार, मुंबई

Source.—Postmaster General, Government of India, Bombay.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

संख्या क्रमांक/TABLE No. 13.1.

मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
NUMBER AND TONNAGE OF VESSELS ENTERED IN BOMBAY PORT
1993-94

क्रमांक Serial No.	जहाजाचा प्रकार	जहाजाची संख्या No. of ships	मेट्रिक टनात/M.Tonnes		Class of vessels
			एकूण (हजारात) Gross (in 000)	निव्वळ (हजारात) Net (in 000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	वाडेवर धारणाती - (वेळ वाहका- अतिरिक्त) -				Steamship other than tankers-
	(अ) परदेशांची वाहतूक करणारी				(A) Foreign,
	(१) ३,५०० G.R.T. व्यावर	1,312	14,716	7,969	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी.	308	537	291	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(ब) किनाऱ्यावर वाहतूक करणारी -				(B) Coastal-
	(१) ३,५०० G.R.T. व्यावर	87	1,485	872	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी	106	272	73	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(३) रिग पुरवठा करणारे	2,465	2,359	788	(3) Rig supplier
	(४) जहाज	(4) Ferry ships
2	तेलवाहक जहाजे	636	14,917	8,568	Tankers
3	कोळसा नेणारी	Colliers
	एकूण	4,914	34,286	18,561	Total

नोंद - ३,५०० G.R.T. = ३,५५६ मेट्रिक टन.

Note. - 3,500 G.R.T. = 3,556 gross registered metric tonnes.

सातत्या - मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source. - Bombay Port Trust.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 13 2.

मुंबई बंदरातमध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल
 CARGO HANDLED AT THE DOCKS AND BUNDERS IN BOMBAY PORT

(हजार मे. डेड वेट टनांत/In thousand metric dead weight tonnes)

संक्रमांक Serial No.	वस्तु	माहिती Particulars 1993-94	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	आयात माल	17,141	Imports
2	निर्यात माल	13,604	Exports
		एकूण	Total
		30,745	

संस्कार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्ट.

Source.—Bombay Port Trust.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.3.

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल
CARGO (IMPORTS AND EXPORTS) HANDLED AT THE SELECTED MINOR PORTS
OF MAHARASHTRA STATE
1993-94

(मे. टनात/in m. tonnes)

सक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव Name of the port	आयात Imports	निर्यात Exports	एकूण Total	नाम Name of the port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	डहाणू	Dahanu
2	अर्नाळा	Arnala
3	ठाणे	Thane
4	ट्रॉम्बे	2	16	18	Trombay
5	बेलापूर (उळवरा)	1,20,509	..	1,20,509	Belapur (Ulwa)
6	मोरा	Mora
7	करंजा	Karanja
8	अलिबाग (धरमतार)	1,563	885	2,453	Alibag (Dharamtar)
9	राजपुरी	85	..	85	Rajpuri
10	दिधी	42	..	42	Dighi
11	हार्ना	Harna
12	दाभोल	689	..	689	Dabhol
13	जवगड	Javgad
14	रत्नागिरी	2,40,206	190	2,40,396	Ratnagiri
15	जांतापूर	Jantapur
16	विजयदुर्ग	735	11	746	Vjaydurg
17	देवगड	Devgad
18	मालवण	Malvan
19	वेगुर्ला	Vengurla
20	रेडी	40,420	23,205	63,625	Redi
21	इतर बंदरे	2,97,428	1,928	2,99,356	Other ports
एकूण		7,02,184	2,6,235	7,28,419	Total

आधार—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4.

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवासी वाहतूक

PASSENGER TRAFFIC AT THE MINOR PORTS OF MAHARASHTRA STATE

1993-94

अनु- क्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	बिगर यांत्रिक जहाजाने By non mechanised vessels	यांत्रिक जहाजाने By mechanised vessels	एकूण Total	Name of the Port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	दहानू	..	4,94,057	4,94,057	.. Dahanu
2	सातपाटी	..	1,66,296	1,66,296	.. Satpati
3	दातिवरे	..	39,114	39,114	.. Datiware
4	मनोरी	..	28,20,095	28,20,095	.. Manori
5	कल्याण	..	64,211	64,211	.. Kalyan
6	वरसोवा	..	24,54,305	24,54,305	.. Varsova
7	मोरा	..	8,975	10,40,463	.. Mora
8	करजा	..	8,33,681	8,33,681	.. Karanja
9	रेवस	..	1,99,503	5,74,778	.. Rewas
10	अलिबाग	..	62,483	62,483	.. Alibag
11	राजपुरी	..	1,23,774	2,10,169	.. Rajpuri
12	दिधी	..	10,080	1,93,943	.. Dighi
13	हर्णै	..	2,39,422 Harnai
14	दाभोल	..	3,19,410	1,13,440	.. Dabhol
15	जागद	..	4,78,630	48,878	.. Jaigad
16	रत्नागिरी	..	4,03,040	4,03,040	.. Ratnagiri
17	पुणेगढ	..	3,29,940	3,29,940	.. Purnagad
18	जंतापुर	..	2,61,570	2,61,570	.. Jantapur
19	विजयपुर	..	1,49,530	1,49,530	.. Vijaydurg
20	देवगढ	..	4,10,560	4,10,560	.. Devgad
21	आचरे	..	93,200	93,200	.. Achre
22	मालवण	..	2,51,500	2,51,500	.. Malvan
23	रेडी	..	2,020	2,020	.. Redi
24	इतर	..	5,76,434	2,77,769	.. Others
	एकूण	49,84,259	82,67,011	1,32,51,270	.. Total

टीप—मुंबई बंदर सेवेतील वाहतूक मोरा व रेवस बंदरातील यांत्रिक जहाज वाहतूकीव्हाली दाखविली आहे.
Note.—Passenger traffic under Bombay harbour services is shown under mechanised vessels in Mora and Rewas.

संघार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

14. देशांतर्गत व्यापार/INLAND TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1.

महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्याशी झालेला व्यापार
INLAND TRADE OF MAHARASHTRA

1989-90 (हजार मे. टनात/In thousand tonnes)

क्रमांक Serial No.	वस्तूचे नाव	महाराष्ट्रात आयात झालेला माल Imports into the State	महाराष्ट्रातून निर्यात झालेला माल Exports from the State	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	जनावरे (हजारत)	279	2	Animals (thousand No.)
2	कोळसा आणि कोक	4,336	1,745	Coal and coke.
3	कच्चे मॅंगनीज	2	123	Manganese ore.
4	चुना आणि चुनखडी	1	..	Lime and limestone.
5	मीठ	10	4	Salt.
6	तांदूळ	75	129	Rice.
7	गहू व गव्हाचे पीठ	179	42	Wheat and wheat flour.
8	जोधळा	1	40	Jowar.
9	बाजरी	4	1	Bajri.
10	कडधान्ये व इतर धान्ये	26	68	Pulses and other grain
11	गळिताची धान्ये	9	5	Oil seeds.
12	वनस्पती तेल	3	38	Vegetable oils.
13	साम्बर (खाडसरी सोडून)	1	338	Sugar (excluding khandasari)
14	गूळ	2	..	Gur.
15	रुपाड (कापसाचे) आणि धागा	..	7	Cotton, piecegoods and yarn etc.
16	लोखंड व पोलाद	1,122	78	Iron and steel
17	सिमेंट	1,513	288	Cement.
18	केरोसिन तेल	103	..	Kerosene oil.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
19	पॅठ	176	196	Oil cakes.
20	चहा	4	..	Tea.
21	इमारतीचे कापूड (टीक घालून)	84	7	Timber (including teak wood).
22	पशुजन्य उत्पादन	13	Animal products.
23	मका	4	9	Maize.
24	हरभरा व तण्जन्य उत्पादन	28	21	Gram and gram products
25	बाजरी व ज्वारी सोडून इतर एकदल धान्ये.	Millet other than barga and jowar.
26	खनिज तेल,	87	371	Mineral oil.
27	चिटा व कोले	4	6	Bricks and tiles.
28	कान	1	2	Glass.
29	हिंदुळा	1	Myrobalance.
30	साम व वाच	Jute and hemp.
31	यंत्रसामग्री	2	5	Machinery equipment.
32	धातूच्या वस्तू	3	21	Metal products.
33	पादत्राणे	Shoes (footwear).
34	कच्चे लोखंड	51	12	Iron ore.
35	विडीची पाने	1	..	Bidi leaves.
36	कापूस	3	1	Raw cotton.
37	कृत्रिम रेशमाच्या कापडाचे तारे	1	Artificial silk piece goods
38	तंबाकू	Tobacco raw.
39	मुकी फळे व भाजीपाला	10	119	Fruits dried and vegetable
40	लोकर व लोकराच्या कापडाचे तारे	Woolen piecegoods and wool raw.

* वरील आकडेवारी रेल्वे व जहाज वाहतुकीच्या व्यापाराच्या अभिलेखात नोंदल्याप्रमाणे मालाचे डोवळ वजन दर्शविते.

* Figures relate to gross weight of quantities as recorded in the invoices of Rail and Steamer.

सावाट.—वाणिज्य माहिती आणि सांख्यिकी खाते, भारत सरकार, कलकत्ता.

Source.—Office of the Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India, Calcutta.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1.

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण
 INSTITUTIONS AND ENROLMENT BY TYPE OF EDUCATION
 1991-92

क्रमांक Serial No. (1)	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institutions (No.) (3)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.) (4)	Type of education (3)
1	पूर्व-प्राथमिक	996	96,015	Pre-primary.
2	प्राथमिक	58,168	1,06,60,754	Primary.
3	माध्यमिक	10,613	60,63,874	Secondary.
4	शिक्षकांचे प्रशिक्षण—			Teachers' training—
	(1) अध्यापक विद्यालय प्रमाणपत्र	N A.	N A	Junior college of education.
	(2) बाल भारतीय	2	214	Anglo Indian.
	(3) चित्रकला शिक्षक प्रमाणपत्र	15	2,279	Drawing teacher's certificate.
	(4) हस्तकला शिक्षक प्रमाणपत्र	N A.	N A	Handi-crafts teacher's certificate
	एकूण—(4)	17	2,493	Total
5.	उच्च शिक्षण—			Higher Education—
	(1) विद्यापीठ शिक्षण विभाग	132	10,464	University teaching departments.
	(2) संशोधन संस्था	21	509	Research institutions.
	(3) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था	1	1,948	Institutes of national importance
	(4) विद्यापीठ समान संस्था.	2	10,464	Institutes deemed as universities.
	(5) कला, वाणिज्य व शास्त्र	679	11,02,440	Arts, commerce and science
	(6) कला व शास्त्र	24	54,372	Arts and science.
	(7) कला व वाणिज्य	251	2,50,262	Arts and commerce
	(8) कला	38	25,881	Arts.
	(9) शास्त्र	30	27,033	Science.
	(10) वाणिज्य	62	1,03,018	Commerce.
	(11) कलितकला	5	1,535	Fine arts.
	(12) शास्त्र व वाणिज्य	12	595	Science and commerce
	(13) वास्तुशास्त्र	N A.	N A	Architecture.
	(14) पत्तनिकेतन	257	59,335	Polytechnics.

तथता कर्मांक/TABLE No. 15.1.—contd.

क्रमांक Serial No.	शिक्षणका प्रकार	संस्था (संख्या) Institution (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	विशेष Type of education
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5 उच्च शिक्षण—माध्यम		Higher Education—contd.		
(15)	व्यावसायिक व्यवस्थापन	11	5,639	Business management.
(16)	अभियांत्रिकी	84	59,651	Engineering.
(17)	विधि (कायदा)	35	27,001	Law.
(18)	उत्तसास्त्र	N.A.	N.A.	Technology.
(19)	पशुवैद्यकशास्त्र	5	1,289	Veterinary science.
(20)	वृत्तपत्र व्यवसाय	1	52	Journalism.
(21)	ग्रन्थालयशास्त्र	1	60	Library science.
(22)	विषम चिकित्सा (होमोपैथी)	18	12,895	Allopathy.
(23)	आयुर्वेद	23	6,102	Ayurvedic.
(24)	दंतकशास्त्र	7	1,368	Dental.
(25)	दुग्धपा	3	461	Nursing.
(26)	वैद्यशास्त्र	58	22,512	Medicine (Pharmacy).
(27)	प्राच्य विद्याभ्यास	4	325	Oriental.
(28)	नृत्य व संगीत	3	755	Dancing and music.
(29)	यूनानी	3	722	Unani
(30)	उपाहारगृह व्यवस्था	N.A.	N.A.	Catering.
(31)	श्रमविज्ञान	1	104	Labour.
(32)	व्यावसायिक मार्गदर्शन	N.A.	N.A.	Vocational guidance.
(33)	योग	1	27	Yoga.
(34)	समाजशास्त्र	10	2,455	Social Science.
(35)	खेती शास्त्र	13	6,499	Agriculture.
(36)	गृहशास्त्र पदवी	5	3,627	Home science (Degree).
(37)	शिक्षणशास्त्र पदवी	138	16,287	Bachelor of education.
(38)	भारीक शिक्षण (पदवी)	36	6,292	Physical education.
(39)	चित्रपट विद्या व दूरदर्शन	1	97	Film Institute and Television
(40)	होमोपैथी	10	2,614	Homeopathy
कुल—(5)		1,985	66,24,690	Total

N.A.—उपलब्ध नाही/Not available

तबता क्रमांक/TABLE No. 15.1 —concla.

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार	सस्था (संख्या) Institution (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of education
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
6	व्यावसायिक व विशेष शिक्षण—			<i>Professional and special education—</i>
(1)	समन्वित्त्वा (होमिओपॅथी)	19	1,908	Homeopathy
(2)	शुश्रूषा व प्रासाविक	63	6,200	Nursing, midwife
(3)	वाणिज्य	18	1,505	Commerce.
(4)	कलितकला	10	752	Fine arts.
(5)	गृहशास्त्र (शालेय पाठकी)	1	47	Home science
(6)	नौकानयन ..	N.A.	N.A.	Marine engineering.
(7)	शेतकीशाळा ..	25	2,739	Agricultural schools.
(8)	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण ..	2	1,105	Poultry training.
(9)	मनोव्यथित ..	6	313	Mentally handicapped.
(10)	अस्थिव्यग्न ..	10	928	Crippled.
(11)	अंध ..	10	723	Blind.
(12)	मूक/बधिर ..	1	60	Deaf and dumb.
(13)	नृत्य व संगीत ..	20	3,560	Music and dancing.
(14)	गृहशास्त्र पदविका ..	5	3,462	Home science.
(15)	प्राच्यविद्या अभ्यास ..	4	N.A.	Oriental
(16)	कीर्तन ..	1	56	Kirtan
(17)	प्रमाणित सुधार ..	10	618	Certified schools
(18)	ग्रथपालनास्त्र ..	1	76	Library science.
	एकूण--(6) ..	206	24,052	.. Total
	एकूण बेरीज ..	71,985	2,34,71,878	.. Grand Total

*अंतिम/Final

आस्तर—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

15. शिक्षण/EDUCATION

तद्वत्ता क्रमांक/TABLE No. 15 2.

जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण/PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION IN EACH DISTRICT
1991-92

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक शिक्षण Primary Education			माध्यमिक शिक्षण Secondary Education			District
		संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils (000)	शिक्षक (हजार) Teachers (000)	संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils (000)	शिक्षक (हजार) Teachers (000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,234	1,166	29	1,069	840	26	Greater Bombay
2	ठाणे	3,355	729	17	521	370	11	Thane
3	रायगड	2,386	295	8	225	129	5	Raigad
4	रत्नागिरी	2,563	232	8	240	84	3	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,475	115	4	164	65	2	Sindhudurg
6	नाशिक	2,977	539	13	428	304	9	Nashik
7	धुळे	2,108	300	8	356	206	7	Dhule
8	जळगाव	1,920	431	11	967	241	7	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,644	445	11	445	274	8	Ahmadnagar
10	पुणे	3,680	718	18	593	464	14	Pune
11	सातारा	2,379	325	10	388	209	7	Satara
12	सांगली	1,543	318	9	343	167	5	Saangli
13	सोलापूर	2,397	457	11	390	199	6	Solapur
14	कोल्हापूर	1,988	406	11	492	206	7	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,521	318	7	314	137	4	Aurangabad
16	जालना	1,119	179	4	129	60	2	Jalna
17	परभणी	1,653	274	6	209	118	3	Parbham

तकसा कर्मांक/TABLE No. 15.2.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
18	बीड	1,730	262	6	318	119	4	Beed
19	नांदेड	1,991	392	8	308	148	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	874	169	4	206	95	3	Osmanabad
21	लातूर	1,168	238	6	340	153	5	Latur
22	बुलढाणा	1,434	255	6	224	127	4	Buldana
23	अकोला	1,751	305	7	356	174	5	Akola
24	अमरावती	1,687	329	8	415	212	6	Amravati
25	यवतमाळ	1,979	292	7	287	134	4	Yavatmal
26	वर्धा	1,002	141	4	205	115	3	Wardha
27	नागपूर	2,166	428	11	549	339	11	Nagpur
28	भंडारा	1,812	298	8	380	190	6	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,562	241	6	251	144	4	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,070	104	3	101	39	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		58,168	10,661	269	10,613	6,062	186	Maharashtra State

टीप.—प्राथमिक शिक्षणात पूर्व-प्राथमिक शिक्षणाचा समावेश केला नाही

Note.— Primary education does not include preprimary education.

सत्रावर.—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source —Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

15. शिक्षण/EDUCATION

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 15.3.

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण सस्थांची संख्या व प्रशिक्षणार्थींच्या मजूर जागा

NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL
TRAINING INSTITUTIONS AND SEATS SANCTIONED IN
MAHARASHTRA STATE

1993-94

विभाग	सस्थांची एकूण संख्या			मजूर करण्यात आलेल्या जागांची संख्या			Division
	Total Number of institutions			Number of Sanctioned Seats			
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	23	34	57	7,172	3,068	10,180	Bombay
नाशिक	16	56	72	6,220	5,592	11,812	Nashik
पुणे	23	46	69	9,304	3,988	13,292	Pune
औरंगाबाद	25	30	55	6,496	2,436	8,932	Aurangabad
अमरावती	17	10	27	4,624	456	5,080	Amravati
नागपूर	22	72	94	5,996	3,904	9,900	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	126	248	374	39,752	19,444	59,196	Maharashtra State

जाकार.—अध्यक्ष शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4.

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल

RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTES IN MAHARASHTRA

(जुलै १९९३/July 1993)

विभाग	शासकीय Government		अशासकीय Non-Government		एकूण Total		Division
	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई ..	4,645	3,469	1,464	1,048	6,109	4,517	Bombay
नाशिक ..	3,999	2,812	3,153	1,338	7,152	4,150	Nashik
पुणे ..	5,530	4,218	1,988	1,299	7,518	5,517	Pune
औरंगाबाद ..	3,931	2,307	1,027	490	4,958	2,797	Aurangabad
अमरावती ..	3,283	1,993	114	51	3,397	2,044	Amravati
नागपूर ..	4,052	1,945	1,245	483	5,297	2,428	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य ..	25,440	16,744	8,991	4,709	34,431	21,453	Maharashtra State

भाषाट.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 15.5.

महाराष्ट्र राज्यातील शिकाऊ उमेदवाराची वर्गवारी
CLASSIFICATION OF APPRENTICE TRAINEES IN MAHARASHTRA

वर्गवारी	1993-94	Classification
(1)	(2)	(1)
(१) उपलब्ध जागा ..	26,192	(1) Sanctioned Seats.
(२) नेमलेले उमेदवार (अ ते इ)	18,465	(2) No. of students appointed (a to e)
(अ) अनुसूचित जाती ..	1,994	(a) Scheduled Castes
(आ) अनुसूचित जमाती ..	1,068	(b) Scheduled Tribes
(इ) अपंग ..	4	(c) Physically handicapped
(ई) महिला ..	130	(d) Women
(उ) इतर ..	12,721	(e) Others

*५ व ई वगळत/Excluding (e) and (d)

संस्कार.—व्यवसायशिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6.

महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या

SECONDARY AND HIGHER SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS AND STUDENTS IN MAHARASHTRA STATE

1993-94

विभाग	सद माध्यमिक शाळांची संख्या Number of Secondary technical schools			एकूण स्थापित विद्यार्थी प्रवेश क्षमता Installed Intake capacity of student			Division
	शासकीय Govern- ment	जबासकीय Non-Govern- ment	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	जबासकीय Non-Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	20	50	70	2,975	3,855	6,830	Bombay
नाशिक	18	47	65	3,240	3,875	7,115	Nashik
पुणे	11	110	121	1,970	8,370	10,340	Pune
औरंगाबाद	29	16	45	3,770	905	4,675	Aurangabad
अमरावती	21	19	40	2,390	1,095	3,485	Amravati
नागपूर	21	6	27	2,550	345	2,895	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	120	248	368	16,895	18,445	35,340	Maharashtra State

स्रोत.—व्यवसायशिक्षण व प्रशिक्षण खात्याच्या, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

संख्या क्रमांक/TABLE No 15.7

महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यांची प्रवेशक्षमता
**TECHNICAL AND VOCATIONAL INSTITUTES ACCORDING TO TYPE OF SYLLABUS
 IN MAHARASHTRA AND THEIR INTAKE CAPACITY**

1993-94

अभ्यासक्रम संस्थेचा प्रकार	वार	राजकीय Govern- ment	अराजकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	Item	Type of educational Institutions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
1. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	126 39,752	248 19,444	374 59,196	Institutes Intake Capacity	Industrial training institutions
2. औद्योगिक कामगारांसाठी काळीन सायवर्ग संस्था	अर्ध- संस्था प्रवेश क्षमता	11 1,000		11 1,000	Institutes Intake capacity	Part time evening classes for industrial workers.
3. मूलभूत प्रशिक्षण व शैक्षणिक संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	48 21,259	69 6,005	117 27,264	Institutes Intake capacity	Basic training and related instruction Centres.
4. प्रगत व्यवसाय प्रशिक्षण पध्दती	संस्था प्रवेश क्षमता	8 3,520		8 3,520	Institutes Intake capacity	Advanced vocational training system.
5. +2 स्तरावरील व्यवसाय अभ्यास- क्रम संस्था (हिलरी)	संस्था प्रवेश क्षमता	56 4,475	218 13,775	374 18,250	Institutes Intake capacity	+2 Stage vocational institutes

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.7.— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
6. +२ स्तरावरील केंद्र शासन पुरस्कृत व्यवसाय अभ्यासक्रम संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	51 3,060	1,090 66,540	1141 69,600	Institutes Intake capacity	Centrally Sponsored +2 stage vocational Education Institutes
7. तंत्र माध्यमिक शाळा/विद्यालये	संस्था प्रवेश क्षमता	120 16,895	248 18,445	368 35,340	Institutes Intake capacity	Technical secondary School.
8. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	17 1,354	2,075 84,217	2,092 85,571	Institutes Intake capacity	Institutes for Certificate Courses of vocational Education
एकूण	संस्था प्रवेश क्षमता	437 91,315	4,048 2,08,426	4,485 2,99,741	Institutes Intake capacity	Total

साधार.—व्यवसायप्रशिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.8.

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यातील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता

NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INSTITUTIONS
TEACHING CERTIFICATE COURSE AND THEIR INTAKE CAPACITY IN
MAHARASHTRA

1993-94

विभाग Division	प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संस्था Institutes of Certificate Course			एकूण स्थापित विद्यार्थी सख्या Intake capacity of student			Division
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई ..	3	390	393	194	33,076	33,270	Bombay
नाशिक ..	2	236	238	120	5,734	5,854	Nashik
पुणे .	4	543	547	265	18,647	18,912	Pune
औरंगाबाद ..	5	276	281	435	4,585	5,020	Aurangabad
अमरावती ..	1	577	578	30	6,003	6,033	Amravati
नागपूर .	2	53	55	310	16,172	16,482	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	17	2,075	2,092	1,354	84,217	85,571	Maharashtra State

स्रोत--व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मोक्षनविधयक भाकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1.

निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंबनियोजन करणाऱ्यांची जिल्हावार संख्या/DISTRICTWISE NUMBER OF PERSONS USING
VARIOUS FAMILY PLANING METHODS
1990-91

(संख्या/Number)

क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वसवदी शस्त्रक्रिया Sterilisation (3)	सुप पद्धती IUD. (4)	नेहमीची संतती प्रतिबंधक साधने बापरणारे Conventional contraceptive users (5)	मोळ्या बापरणारे Oral Pills users (6)	Districts (2)
1	ठाणे	22,060	13,327	39,176	12,439	Thane
2	रायगड	12,145	8,330	28,056	11,968	Raigad
3	रत्नागिरी	9,545	8,053	26,417	8,830	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	3,711	6,501	15,646	5,493	Sindhudurg
5	नाशिक	23,638	15,766	47,747	16,803	Nashik
6	धुळे	17,387	11,771	36,598	12,112	Dhule
7	जळगाव	23,778	18,619	40,083	17,218	Jalgaon
8	अहमदनगर	25,624	23,033	46,593	21,831	Ahmadnagar
9	पुणे	24,510	21,374	59,935	21,941	Pune
10	सातारा	19,804	17,663	40,926	16,989	Satara

11	संगली	..	17,911	15,356	32,293	14,318	Sangli
12	सोलापूर	..	21,529	19,021	46,871	22,410	Solapur
13	कोल्हापूर	..	20,484	17,881	45,231	16,853	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	13,803	10,235	30,260	10,834	Aurangabad
15	जालना	..	9,704	8,927	22,782	9,797	Jalna
16	परभणी	..	14,339	13,296	45,280	15,769	Parbhani
17	बीड	..	13,252	11,451	30,124	10,903	Beed
18	नांदेड	..	16,864	10,275	33,905	15,405	Nanded
19	उस्मानाबाद	..	10,324	9,105	23,049	11,050	Omanabad
20	लातूर	..	12,283	9,762	22,675	8,724	Latur
21	बुलढाणा	..	12,168	12,289	30,983	13,735	Buldana
22	अकोला	..	16,269	14,515	37,921	14,285	Akola
23	अमरावती	..	11,754	11,110	32,119	10,737	Amravati
24	यवतमाळ	..	14,601	14,450	28,086	13,603	Yavatmal
25	वर्धा	..	8,098	7,132	16,228	6,990	Wardha
26	नागपूर	..	12,771	10,334	26,904	10,800	Nagpur
27	भंडारा	..	14,805	12,880	30,721	14,902	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	11,974	8,188	28,123	11,874	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	5,965	5,190	14,133	5,864	Gadchiroli
	एकूण महानगरपालिका	..	1,11,141	1,05,800	1,51,448	45,897	Total Corporations
महाराष्ट्र राज्य			5,52,241	4,72,034	11,10,313	4,90,283	Maharashtra State

साधार—कुटुंब कल्याण वार्षिक पुस्तक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Family Welfare Year Book, Government of Maharashtra, Pune.

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.2.

महाराष्ट्राचे नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व बालमृत्यू दर/BIRTH, DEATH AND INFANT MORTALITY RATES BY SAMPLE REGISTRATION SYSTEM IN MAHARASHTRA

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकत्र/Combined		
	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1981	30.4 (35 6)	10.6 (13.7)	90 (119)	24.5 (27 0)	7.4 (7 8)	49 (62)	28.5 (33 9)	9.6 (12.5)	80 (110)
1985	29.8 (34 3)	9.4 (13 0)	78 (107)	27.7 (28 1)	6.7 (7 8)	49 (59)	29.0 (32 9)	8.4 (11 9)	68 (97)
1986	31.7 (34.2)	9.7 (12.2)	73 (105)	27.4 (27 1)	6.1 (7.6)	44 (62)	30.1 (32 6)	8.4 (11.1)	63 (96)
1989	30.6 (32.2)	8.9 (11.1)	66 (98)	24.6 (25 2)	6.3 (7 2)	44 (58)	28.5 (30 6)	8.0 (10.3)	59 (91)
1990	29.5 (31 7)	8.5 (10 5)	64 (86)	23.8 (24 7)	5.4 (6.8)	44 (50)	27.5 (30 2)	7.4 (9 7)	58 (80) ²
1991*	28.0 (30.9)	9.3 (10 6)	69 (87)	22.9 (24 3)	6.2 (7 1)	38 (53)	26.2 (29.5)	8.2 (9 8)	60 (80)
1992*	27.1 (30.7)	9.1 (10.8)	67 (85)	21.5 (23 1)	5.6 (7 0)	40 (53)	25.1 (29 0)	7.9 (10 0)	59 (79)
1993*	27.0 (30.3)	9.3 (10.5)	63 (82)	22.6 (23.3)	4.7 (5 7)	31 (45)	25.0 (28 5)	7.2 (9 2)	50 (74)

अस्थायी/Provisional.

टीप/Note.—(१) कसातील आकडे भारताकरिता असून जम्मू व काश्मीर सोडून आहेत/Bracketed figures are for India, excluding Jammu and Kashmir.

(२) जन्म दर व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत/Birth and Death rates are per thousand estimated population.

(३) बालमृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मांमागे आहेत/Infant mortality rates are per thousand live births.

संपादक.—नमुना नोंदणी पत्रिका, महानिबंधक, भारत सरकार, नवी दिल्ली/Sample Registration Bulletin, Registrar General, India, New Delhi.

16. शोचनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3.

महाराष्ट्र राज्यातील उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा

MEDICAL FACILITIES AVAILABLE IN MAHARASHTRA STATE

(सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित)

(Public and Public aided)

अधुक्रमांक Serial No	वर्ष Year	हॉस्पिटले (संख्या) Hospitals (No.)	दवाखाने (संख्या) Dispensaries (No.)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (संख्या) Primary Health Centres (No.)	प्राथमिक आरोग्य पथके (संख्या) Primary Health Units (No.)	अपरोध रुग्णाकडे आणि रुग्ण चिकित्सालये (संख्या) T. B. Hospitals and clinics (No.)	संस्थांतील खटापी संख्या No. of Beds in Institutions	हर लाख लोकसंख्येमागे खटा Beds per lakh of population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1990	768	1,896	1,672	81	1,977**	1,09,273	146
2	1991	768	1,896	1,672	81	1,977**	1,09,267	144
3	1992	830	1,702	1,672	81	1,977**	1,15,747	143
4	1993	830	1,702	1,680	151	1,977**	1,16,075	141

- * प्राथमिक आरोग्य केंद्रे म्हणून वेगवेगळे शास्त्रामुळे संख्या कमी झाली.
 ** Reduction in numbers due to upgradation as primary health centres.
 *** १९८८ पासून चिकित्सालयांचा समावेश करण्यात आला.
 *** Numbers of clinics have been included since 1988.

आधार.— आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.A

पोलीस स्टेशने आणि पोलीसांची संख्या

POLICE STATIONS AND POLICE FORCE

सक्रमांक Serial No.	नाव	३० जून १९९४ रोजांची संख्या Number as on June 30th 1994	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
	पोलीस स्टेशने		<i>Police Stations</i>
1	पोलीस स्टेशनाची संख्या (एक सब-पोलीस स्टेशन वरून).	893	Number of Police Stations (including one Sub-Police Station).
2	बोक्याची/आऊट पोस्टची संख्या	1,466	Number of out-posts/showlanes
	पोलीसांची संख्या		<i>Police Force</i>
1	पोलीस महासंचालक, अपर पोलीस महासंचालक विशेष पोलीस महानिरीक्षक, पोलीस उप महानिरीक्षक पोलीस आयुक्त.	52	Director General of Police, Addl. Director General of Police, Inspector General of Police, Deputy Inspector General of Police, Commissioner of Police.
2	पोलीस उप आयुक्त/पोलीस अधीक्षक	144	Deputy Commissioner of Police/Superintendent of Police.
3	सहायक पोलीस आयुक्त/पोलीस उप-अधीक्षक इत्यादी	514	Assistant Commissioner of Police, Deputy Superintendent of Police etc.
4	पोलीस निरीक्षक	1,938	Police Inspector.
5	पोलीस उपनिरीक्षक (सब-इन्स्पेक्टर)	7,558	Police Sub-Inspector.
6	सहायक पोलीस उपनिरीक्षक (पोलीस हवालदार वरून).	32,677	Assistant Sub-Inspector (including Head Constable).
7	पोलीस गिपाई	97,253	Police Constable
	एकूण	14,24,935	Total

बाधक — पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2.

इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपात गुन्हे (गुन्ह्याचे प्रयत्न घडून)

COGNIZABLE OFFENCES (INCLUDING ATTEMPTS) UNDER
INDIAN PENAL CODE, 1993

क्रमांक Serial No.	गुन्ह्याचा प्रकार	गुन्ह्याची संख्या Number of offences	Type of offence
(1)	(2)	(3)	(2)
1	दंगल	4,401	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	2	Offences relating to coins
3	चुवन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	394	Offences relating to currency and bank notes.
4	खून	3,121	Murders.
5	सुदोष यत्नपूर्ण (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेला)	172	Culpable homicide not amounting to murder.
6	मादक पदार्थांचा वापर	1,153	Administering of stupefying drugs
7	माणसाचे अपहरण	1,192	Kidnapping and abduction.
8	डरोडा अथवा त्याकरिता एकत्र होणे	848	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
9	चोरी लूट	3,366	Robbery
10	घराफोडी	16,887	House breaking
11	कसबणूक	3,004	Cheating.
12	विश्वासघात	1,948	Breach of trust.
13	चोऱ्या—	52,200	Theft of—
	(अ) ताऱ्याची तार	2,244	(a) Copper wire
	(ब) जनावरे	1,529	(b) Cattle
	(क) मायकली	4,029	(c) Cycles
	(द) मोटारी व सुटे भाग	7,052	(d) Motor vehicles and accessories.
	(ई) पिस्तुले वगैरे	9	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	3	(f) Explosives
	(ग) इतर		(g) Other
14	इतर गुन्हे	67,771	Other crimes
	एकूण	1,71,325	Total

साधारण—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

13. कारागृहे/PRISONS

तबला क्रमांक/TABLE No. 13.1:

कारागृहाची व कैद्यांची संख्या/NUMBER OF PRISONS AND CONVICTS
1993-94

अनुक्रमांक Serial No	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	विविध प्रकारच्या कारागृहाची संख्या—		<i>Number of different types of prisons—</i>
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह ..	8	(a) Central prisons.
	(ब) जिल्हा कारागृह ..	25	(b) District prisons.
	(क) तालुका दुय्यम तुरुंग ..	172	(c) Taluka Sub-jails.
	(ड) पोलीस कोठंब्या ..	—	(d) Police lock-ups.
	(ई) इतर ..	2	(e) Others.
2	३१ मार्च १९९४ रोजी मिळेव्या मुदती- नुसार केलेले सिद्ध दोषी कैद्यांचे वर्गीकरण.		<i>Number of convicts according to length of sentence as on 31st March 1994—</i>
	(अ) एक वर्ष किंवा त्याहून कमी ..	3,044	(a) Below one year.
	(ब) एक वर्षाहून अधिक पण दोन वर्षाहून कमी.	415	(b) Above one year and not exceeding two years.
	(क) दोन वर्षाहून अधिक पण पाच वर्षांपेक्षा कमी	649	(c) Above two years and not exceeding five years.
	(ड) पाच वर्षांपेक्षा अधिक पण दहा वर्षांपेक्षा कमी	591	(d) Above five years and not exceeding ten years.
	(ई) दहा वर्षांपेक्षा अधिक ..	493	(e) Exceeding ten years.
	(फ) जन्मठेप ..	2,559	(f) Life sentence.
	(ग) मृत्यू दंड ..	9	(g) Sentenced to death.
	एकूण ..	7,760	Total

माघार,—कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

19. घरवांछणी/HOUSING

संख्या क्रमांक/TABLE No. 19.1

घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/CLASSIFICATION OF HOUSES ACCORDING TO USE
1981

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वापराने प्रकार (2)	ग्रामीण Rural (3)	नगरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Type of use (2)
1	घरांची वाढी करतानेही रिक्त राहिलेली घरे--	644	360	1,004	Census houses vacant, at the time of house-listing.
2	वापरालील घरे--				Occupied census house used as--
(1)	वास्तव्यघरांची घरे	6,856	3,855	10,711	Dwellings
(2)	दुकाने व वस्ती (समिष्ट)	85	53	138	Shop-cum-dwellings
(3)	घरगुती धंदे धरून बर्फाघरांची व वस्ती (समिष्ट)	206	84	290	Workshop-cum-dwelling including household industry.
(4)	हॉटेल्स, सराई, धर्मशाळा, प्रवासो घरे आणि तपासणी घरे.	6	6	13	Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes and inspection houses.
(5)	दुकाने (खाणावळी सोडून)	115	256	371	Shops excluding eating houses
(6)	सद्योगधंदे व कार्यालयां वापरालेली	47	74	121	Business houses and offices
(7)	कारखाने, वन शाळा व तानपुरत्या जागा	118	157	275	Factories, workshops and worksheds
(8)	खाणावळी, मिठाईची दुकाने व खाणावळी	21	30	51	Restaurants, sweetmeat shops and eating houses.

सप्तम तालिका/TABLE No. 19.1.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(9) मनोरंजन व सामूहिक संघटनासाठी बागा आणि पंचायत घरे (मदिरे सोडून)	12	6	18		Places of entertainment and community gathering (panchayat-ghar) excluding places of worship.
(10) प्रार्थनालये (उदा मंदिर, चर्च, मस्जिद, गुरुद्वार इत्यादी)	118	24	142		Places of worship (e.g. temple, churches, mosque, gurudwara, etc).
(11) इतर	1,510	290	1,800		Others.
एकूण बापरातील घरे (१)	9,095	4,834	13,930		Total occupied census houses (2)
एकूण (१) + (२)	9,739	5,194	14,934		Grand Total of (1) + (2)

टीप — (१) 'घर' म्हणजे एखादी इमारत किंवा इमारतीचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, शिंवारातून किंवा सार्वजनिक जिन्यावरून स्वतंत्र प्रवेशद्वार आहे व जे बापराच्या दृष्टीने एक स्वतंत्र घटक आहे

Note.—(1) A census house is a building or part of a building having a separate main entrance from road, common court yard, staircase etc., used or recognised as a separate unit.

(२) आकडे सक्षिप्ततः किटिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जळणार नाहीत.

(2) Details do not add up to the totals due to rounding.

साधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, भागिका १९, भाग सात.

Source.—Census of India, 1981—Maharashtra, Series 12, Part VII.

19. घरवांघणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2

गणरातील खोल्याच्या संख्येनुसार कुटुंबाचे वर्गीकरण/DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS ACCORDING TO ROOMS OCCUPIED
१९८१

मनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Item (2)
1	एकूण गणना केलेली कुटुंबे (हजारत)	7,376	4,082	11,458	Total number of households enumerated (in thousand No)
2	एकूण गणना केलेले लोक (संस्थांत राहणारे व गृहहीन इत्यादी घटक) (हजारत)	40,791	21,993	62,784	Total number of persons enumerated (including inmates of institutions and houseless persons) (in thousand No.)
3	कुटुंबाचे वर्गीकरण (शेकडा) —				Percentage distribution of households—
	(अ) वेगळी खोली नवसेले	6.2	2.6	4.9	(.) No exclusive room
	(ब) खोल्याची संख्या नमूद न केलेली कुटुंबे	9.2	4.1	7.4	(b) Households with unspecified number of rooms.
	(क) एका खोल्यात राहणारी कुटुंबे	61.4	62.2	61.7	(c) Households with one room.
	(द) दोन खोल्यात राहणारी कुटुंबे	17.5	20.1	18.5	(d) Households with two rooms.
	(इ) तीन खोल्यात राहणारी कुटुंबे	3.9	6.9	4.9	(e) Households with three rooms.
	(फ) चार खोल्यात राहणारी कुटुंबे	1.2	2.5	1.6	(f) Households with four rooms.
	(ग) पाच किंवा अधिक खोल्यात राहणारी कुटुंबे	0.6	1.6	1.0	(g) Households with five or more rooms
	एकूण	100.0	100.0	100.0	Total

टीप.—जर वर्षाविलेली घेऊनदेवारी २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे
आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र मालिका ११, भाग चार

Note.—The percentages shown above are based on 20 per cent sample.
Source —Census of India 1981—Maharashtra Series 11, Part IV.

19. घरबांधणी

तक्ता क्रमांक)

घराचे छप्पर व भिती बासाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण)

जनगणना)

छप्परासाठी वापरलेले सामान					
भितीसाठी वापरलेले सामान	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total household	गवत, पाने, बोरू, नवती छप्पर, लाकूड, चिखल व न भाजलेल्या विटा किंवा दाबू Grass, leaves, reeds, thatch wood, mud, unburnt bricks or bamboo	करसी, पाटी Tiles, slate shingle	लोखंड नाछ किंवा इतर धातूचे पत्रे Corrugated iron, zinc or other metal sheets
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. एकूण सामान ..	ग्रामीण नागरी एकूण	73,75,695 40,82,450 1,14,58,145	23,89,055 3,73,600 27,62,655	30,38,090 14,09,150 44,47,240	12,72,295 7,58,945 2,03,120
2. गवत, पाने, बोरू किंवा दाबू ..	ग्रामीण नागरी एकूण	12,80,310 3,51,965 16,32,275	7,54,840 1,58,375 9,13,215	1,23,675 58,985 1,82,660
3. चिखल ..	ग्रामीण नागरी एकूण	28,35,415 4,42,790 32,78,205	8,51,510 62,685 9,14,195	14,96,845 2,49,745 17,46,590	4,64,335 1,15,830 5,80,165
4. न भाजलेल्या विटा ..	ग्रामीण नागरी एकूण	6,97,190 3,29,395 10,26,585	1,86,350 29,095 2,15,445	3,69,240 1,50,615 5,19,855	1,30,570 1,70,630 2,51,200
5. लाकूड ..	ग्रामीण नागरी एकूण	33,565 1,90,980 2,24,545	8,050 25,595 33,645	17,680 77,190 94,870	56,000 61,205 66,805
6. भाजलेल्या विटा ..	ग्रामीण नागरी एकूण	7,62,755 15,48,815 23,11,570	96,880 53,395 1,50,275	3,91,020 5,65,070 9,56,090	1,68,380 2,38,820 4,07,200

HOUSING

TABLE No 19.3

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL USED FOR ROOF AND WALL OF HOUSE

Population Census, 1981

Material of roof							Material of wall
अस्बेस्टॉस सिमेंटचे पत्रे Asbestos cement sheets	बिटा, दगड बाणि चुना Bricks, stone and lime	दगड Stone	काँक्रीट/ बारबोसी/ बारबोसी Concrete RBC/ RCC	इतर सर्व प्रकारचे व न उल्लेख केलेले सामान All other materials and material not stated	Rural Urban Total	(1)	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)	
66,555	43,045	11,050	33,130	4,72,475	Rural	All materials	
2,49,155	96,900	13,935	9,47,735	2,33,030	Urban		
3,15,710	1,39,945	24,985	10,30,865	7,05,505	Total		
3,835	3,97,960	Rural	Grass, leaves, reeds or bamboo	
7,475	1,27,130	Urban		
11,310	5,25,090	Total		
3,245	19,480	Rural	Mud	
4,205	10,325	Urban		
7,450	29,805	Total		
3,360	2,130	465	1,000	4,075	Rural	Unburnt bricks	
10,700	5,550	715	7,425	4,665	Urban		
14,060	7,680	1,180	8,425	8,740	Total		
1,080	1,155	Rural	Wood	
15,955	11,035	Urban		
17,035	12,190	Total		
32,510	27,265	1,380	39,320	6,000	Rural	Burnt bricks	
1,20,665	62,345	5,820	4,77,120	25,580	Urban		
1,53,175	89,610	7,200	5,16,440	31,580	Total		

19. घरवांजणी

तक्ता क्रमांक

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. बीलाव किवा इतर घातूचे पक्षे	ग्रामीण	25,425	2,915	3,595	14,135
	नागरी	3,34,085	15,355	1,68,620	89,435
	एकूण	3,59,510	18,270	1,72,215	1,03,570
8. खड	ग्रामीण	16,23,665	4,80,620	7,31,450	3,56,060
	नागरी	2,02,250	14,285	1,02,945	53,610
	एकूण	18,25,915	4,94,905	8,34,395	4,09,470
9. सिमेंट काँक्रीट	ग्रामीण	70,090	1,995	18,115	6,270
	नागरी	6,28,135	12,425	84,435	15,490
	एकूण	6,98,225	14,420	1,02,550	21,760
10. इतर सर्वे व न उल्लेख केलेले सामान	ग्रामीण	47,280	5,895	10,145	3,270
	नागरी	54,035	2,390	10,530	4,940
	एकूण	1,01,315	8,285	20,675	8,210

साधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२—कुटुंबावरील तक्ते, भाग अठ (ए व बी) ए

HOUSING

TABLE No. 19.3.—*contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
2,225	360	415	720	1,070	Rural	GI sheets or other metal sheets
38,215	6,170	1,625	5,050	9,165	Urban	
40,430	6,530	2,040	5,770	10,685	Total	
12,770	9,285	8,310	10,170	15,000	Rural	Stone
6,580	3,280	1,945	16,845	2,760	Urban	
19,350	12,565	10,265	27,015	17,760	Total	
6,895	3,925	315	31,560	1,015	Rural	Cement concrete
42,115	19,135	3,195	4,40,380	10,960	Urban	
49,010	23,060	3,510	4,71,940	11,975	Total	
645	80	165	360	26,720	Rural	All other materials and materials not stated
3,245	420	635	915	30,960	Urban	
3,890	500	800	1,275	57,680	Total	

Source.— Census of India, 1981—Series 12, Household Tables, Part-VIII—A and B(i).

19. घरवांचणी/HOUSING,

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4.

बेघर व संस्थांत रहाणारे लोक

HOUSELESS AND INSTITUTIONAL POPULATION

1981

क्रम क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	ज्यवतींची संख्या/Number of persons			एकूण डोकसंख्याची टक्केवारी Percentage of total popula- tion	District
		बेघर Houseless	संस्थातील Institu- tional	एकूण Total	(6)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बुध्नुबई	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	थाने	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	30,147	7,488	37,635	2.53	Raigad
4	रत्नागिरी	41,792	8,714	50,536	2.39	Ratnaguri
5	नाशिक	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जालगाव	19,152	9,079	28,231	2.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmadnagar
9	पुणे	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	29,368	13,624	42,992	2.08	Satara
11	सांगली	34,097	8,666	42,763	2.34	Sangli
12	सोलापूर	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	17,693	13,720	31,422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	20,786	6,447	27,233	1.49	Parbhani
16	बीड	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	11,114	4,097	15,211	1.01	Buldana
20	अकोला	12,020	7,033	19,053	1.04	Akola
21	अमरावती	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	14,860	12,030	26,890	1.31	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		5,42,457	5,53,889	10,96,346	1.75	Maharashtra State

- बांधार--भारताची जनगणना, १९८१, भाग १२, भाग दोन (ए)

Source.—Census of India 1981, Series 12, Part II-A

19. घर बांधणी/HOUSING

तयतार क्रमांक/Table No. '19 5'

19. घर बांधणी/

तक्ता क्रमांक/

घोऱ्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबाची संख्या/

जनगणना/

		घोऱ्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे/			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total	वेगळी घोऱी नसलेले No. exclusive room	घोऱी 1 Room	घोऱ्या 2 Rooms
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुहम्बई	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395
2	ठाणे	6,42,015	21,805	3,72,575	1,45,365
3	रायगड	2,81,720	15,530	1,64,635	62,505
4	रत्नागिरी	4,23,440	23,860	2,25,390	1,04,925
5	नाशिक	4,94,925	32,845	2,84,900	96,140
6	धुळे	3,51,640	20,245	2,23,500	53,745
7	जळगाव	4,70,080	27,050	2,94,055	81,105
8	अहमदनगर	4,63,215	38,395	2,82,380	60,480
9	पुणे	7,58,970	53,285	4,65,045	1,14,870
10	सातारा	3,71,890	22,580	2,23,835	68,715
11	सांगली	3,18,295	20,825	1,94,725	55,290
12	सोलापूर	4,59,340	15,885	3,15,090	80,315
13	कोल्हापूर	4,41,360	25,975	2,45,630	79,955
14	औरंगाबाद	4,29,770	21,755	2,67,750	61,370
15	परभणी	3,31,015	19,700	2,08,825	56,815
16	बीड	2,66,650	6,785	1,69,690	42,565
17	नांदेड	3,05,985	12,515	2,03,880	53,315
18	उस्मानाबाद	3,82,530	12,985	2,58,315	64,610
19	बुलढाणा	2,80,365	6,370	2,15,075	39,545
20	अकोला	3,31,780	25,035	2,11,605	55,335
21	अमरावती	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350
22	यवतमाळ	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305
23	बघा	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020
24	नागपूर	4,83,400	22,745	2,51,180	1,18,225
25	महारा	3,49,695	18,125	2,63,415	96,760
26	भद्रपूर	3,95,265	16,185	2,21,655	1,00,625
	महाराष्ट्र राज्य	1,14,58,145	5,59,885	70,67,435	21,10,645

आधारात--भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, कुटुंबातील तक्ते, भाग आठ (ए व बी) (एक).

HOUSING

TABLE No. 19.5.

HOUSEHOLDS BY NUMBER OF ROOMS OCCUPIED

POPULATION CENSUS, 1981

Households occupying				घोळांची संख्या न वर्गीकितेले	वेपर कुपुवे	District
घोळा 3 Rooms	घोळा 4 Rooms	घोळा 5 Rooms	घोळा 6 Rooms	Unspeci- fied no. of rooms	Houseless House- holds	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
98,195	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	Greater Bombay
32,750	10,890	3,235	3,150	52,245	7,295	Thane
14,150	4,435	1,455	1,335	17,675	8,455	Ragad
30,945	14,230	5,060	4,650	14,380	10,560	Riataogiri
22,450	7,595	2,040	2,085	46,890	7,645	Nashik
12,640	4,015	1,110	895	35,490	5,115	Dhule
19,390	6,350	1,680	1,890	38,560	4,760	Jalgaon
12,705	4,295	1,425	1,275	62,260	10,915	Ahmadnagar
32,800	12,510	4,210	3,965	72,285	7,360	Pune
15,665	4,195	1,435	1,155	34,310	6,955	Satara
14,835	5,030	1,900	1,540	24,150	9,220	Sangli
17,575	6,890	2,250	2,255	19,080	3,005	Solapur
76,210	8,700	2,640	2,675	49,575	4,185	Kolhapur
14,525	4,985	1,805	2,230	55,350	4,580	Aurangabad
12,800	4,115	1,260	1,200	26,300	4,880	Parbhani
10,050	3,390	1,270	1,160	31,740	2,835	Beed
11,760	4,045	1,395	1,320	17,755	1,975	Nanded
13,895	6,000	1,825	1,695	23,205	2,470	Omanabad
7,790	2,390	730	750	7,715	2,720	Buldana
12,865	4,445	1,440	1,705	19,350	3,180	Akola
12,695	4,175	1,500	1,385	15,950	3,590	Amravati
12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	Yavatmal
8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	Wardha
39,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	Nagpur
34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	Bhaodara
24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	Chandrapur
5,65,995	1,83,060	59,835	57,020	8,46,230	1,54,425	Maharashtra State

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII (A & B) (i).

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1.

ग्रामपंचायतीची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च/COVERAGE, SELF-RAISED INCOME AND EXPENDITURE OF VILLAGE PANCHAYATS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars 1992-93 (3)	Item (2)
1	व्याप्ती—		Coverage—
(१)	ग्रामपंचायतीची संख्या ..	26,584	(1) No of village panchayats.
(२)	त्यात अंतर्भूत असलेल्या क्षेत्रांची संख्या ..	42,092	(2) No. of villages covered.
(३)	त्यातील लोकसंख्या (हजारामध्ये) ..	48,395	(3) Population covered (thousand No)
2	उत्पन्न (लाख रुपये)		Income (lakh Rs.)
(१)	पंचायतीचे स्वतःचे उत्पन्न ..	4,16,862	(1) Self-raised income.
(२)	शासकीय अनुदाने ..	2,95,233	(2) Government Grants.
(३)	देणग्या, बगैणी इत्यादी ..	3,32,783	(3) Donations, contributions etc.
	(प्रारंभीच्या शिल्लकीचा समावेश नाही) एकूण उत्पन्न ..	10,44,876	Total Income (Excluding opening Balance)
3	खर्च (लाख रुपये)—		Expenditure (lakh Rs.)
(१)	आरोग्य व सफाई ..	2,42,749	(1) Sanitation and health.
(२)	सार्वजनिक कामे ..	2,82,687	(2) Public works.
(३)	लोककल्याणाची कामे ..	49,143	(3) Welfare of people.
(४)	इतर ..	4,31,398	(4) Others
	(अखेरच्या शिल्लकीचा समावेश नाही) एकूण खर्च ..	10,05,977	Total Expenditure (Excluding closing Balance)

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES
 तालिका क्रमांक/TABLE No. 20.2.
 नगरपरिषदां व महानगरपालिका यांची संघटना

CONSTITUTION OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS 1992

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नगरपरिषदांच्या सदस्यांची संख्या Number of councillors							एकूण Total (10)	District (2)
		नगरपरिषदाची संख्या Number of municipal councils (3)	सर्वसाधारण General (4)	स्त्री Female (5)	राखीव Reserved		एकूण Total (8)	नामनिर्देशित Nominated (9)		
					हरिजन S.C. (6)	आदिवासी S.T. (7)				
1	ठाणे*	8	218	88	8	20	116	23	357	Thane*
2	रायगड	10	157	80	7	14	101	20	278	Raigad
3	रत्नागिरी	4	85	39	2	..	41	11	137	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	3	51	24	3	..	27	6	84	Sindhudurg
5	नाशिक	9	190	94	..	31	125	..	315	Nashik
6	हिंगोली	7	162	82	15	21	118	25	305	Dhule
7	जळगाव	13	331	158	19	12	189	47	567	Jalgaon
8	अहमदनगर*	10	186	93	27	..	120	27	333	Ahmadnagar*
9	पुणे*	11	184	90	17	4	111	24	319	Pune*
10	सातारा	8	153	71	13	..	84	29	266	Satara
11	सांगली	6	157	80	31	..	111	24	292	Sangli
12	सोलापूर	9	159	88	37	5	130	25	314	Solapur
13	कोल्हापूर	9	166	73	31	..	104	27	297	Kolhapur
14	औरंगाबाद	6	75	36	5	2	43	11	129	Aurangabad
15	जालना	4	90	44	7	..	51	..	141	Jalna
16	परभणी	11	232	100	21	3	124	..	356	Parbhani
17	बीड	6	137	60	17	..	77	19	233	Beed
18	नांदेड*	13	191	88	28	28	144	..	335	Nanded*
19	उस्मानाबाद	8	133	68	12	2	82	17	232	Osmanabad
20	लातूर	5	113	56	15	2	73	16	202	Latur

संख्या क्रमिक/TABLE No 20.2.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
21	बुलढाणा ..	11	199	90	15	2	107	26	332	Buldana
22	अकोला* ..	10	200	103	19	9	131	49	380	Akola*
23	अमरावती ..	10	176	91	12	13	116	28	320	Amravati
24	यवतमाळ ..	8	164	82	11	13	106	25	295	Yavatmal
25	वर्धा ..	6	128	67	10	18	95	20	243	Wardha
26	नागपूर* ..	10	146	61	21	39	121	23	290	Nagpur*
27	भंडारा ..	5	110	49	22	16	87	16	213	Bhandara
28	चंद्रपूर* ..	6	118	62	10	15	87	19	224	Chandrapur*
29	गडचिरोली ..	2	42	3	2	3	8	4	54	Gadchiroli
एकूण नगरपरिषदा ..		228	4,453	21,20	437	272	2,829	561	7,843	Total Municipal Councils
महानगरपालिका—		Municipal corporations								
(1)	बृहन्मुंबई ..	1	149	63	10	..	73	..	221	Greater Bombay
(2)	पुणे ..	1	72	33	6	..	39	..	111	Pune
(3)	नागपूर ..	1	65	27	6	..	33	..	98	Nagpur
(4)	सोलापूर ..	1	55	26	6	..	32	..	87	Solapur
(5)	कोल्हापूर ..	1	40	14	6	..	20	..	60	Kolhapur
(6)	ठाणे ..	1	57	25	3	..	28	..	85	Thane
(7)	कल्याण*	Kalyan*
(8)	नाशिक ..	1	55	25	5	..	30	..	85	Nashik
(9)	पिंपरी-चिंचवड ..	1	51	23	4	..	27	..	78	Pimpri-chinchwad
(10)	औरंगाबाद*	@	Aurangabad*
(11)	अमरावती ..	1	52	23	3	..	26	..	78	Amravati
एकूण महानगरपालिका ..		9	595	259	49	..	308	..	903	Total Municipal Corporation

टीप—(१) *१९९२ मध्ये या जिल्ह्यातील काही नगरपरिषदांच्या निवडणुका झालेल्या नाहीत.

(२) @ कल्याण व औरंगाबाद महानगरपालिकाची १९९२ मध्ये निवडणुका झालेली नाही.

Note.—(1) *In 1992 Election of some of the Nagarparishads in these districts are not hold.

(2) @ In 1992 Elections of Kalyan and Aurangabad Municipal Corporations were not hold.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.3.

नगरपरिषदाचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न व खर्च
INCOME AND EXPENDITURE OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS,
1992-93

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	सर्व नगरपरिषदा All Municipal Councils	सर्व महानगरपालिका All Municipal Corporations	एकूण Total (2+3)	वृहन्मुंबई महानगरपालिका Greater Bombay Municipal Corporation	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
उत्पन्न					Income
I. नगरपरिषदांचे वर व कर	268.76	1,123.06	1,391.82	695.36	I. <i>Municipal rates and taxes</i>
एकूण	268.76	1,123.06	1,391.82	695.36	.. Total
II. इतर साधनांपासून उत्पन्न					II <i>Income from other sources</i>
(अ) शासकीय अनुदाने	156.82	123.20	280.02	39.08	(a) <i>Government Grants</i>
(ब) इतर साधने	151.74	836.33	988.07	522.83	(b) <i>Other Sources</i>
एकूण (अ+ब)	308.56	959.53	1268.09	561.91	.. Total (a+b)
एकूण उत्पन्न (१+२) (असाधारण कर्ज व प्राथमिक खिल्लक सोडून)	577.32	2,082.59	2,659.91	1,257.27	.. Total Income (I+II) - (excluding extra-ordinary debts and opening balance)

सफता क्रमांक/TABLE No. 20, 3.—contd.

नाम (1)	सर्वे नगरपरिषदा All Municipal Councils (2)	सर्वे महानगरपालिका All Municipal Corporations (3)	एकूण Total (2+3) (4)	बृहन्मंबई महानगरपालिका Greater Bombay Municipal Corporation (5)	Item (1)
2 खर्चे —					Expenditure—
(अ) सामान्य प्रशासन ..	67 30	138.89	206 19	73 47	(a) General Administration
(ब) सार्वजनिक दिवावत्ती ..	16.26	52 72	68 98	28 43	(b) Public lighting
(क) पाणी पुरवठा ..	63 29	293 01	356 30	178.34	(c) Water Supply
(ड) गटारे जलनिःसारण व सफाई ..	71 16	343 17	414 33	262.47	(d) Drainage Conservancy and Sanitation.
(इ) रुग्णालये, दवाखाने व लसटोचणी ..	15 24	206 98	222 22	147.77	(e) Hospitals, Dispensaries and Vaccinations.
(फ) सार्वजनिक बांधकामे ..	85.93	119 02	204 95	17 55	(f) Public Works
(ग) इतर ..	242 98	1,103 83	1,346 81	713 86	(g) Other
एकूण खर्चे (असाधारण कर्जे व अखंडी शिस्तक सोडून)	562 16	2,257 62	2,819 78	1,421 89	Total—expenditure (excluding extra-ordinary debts and closing balance).

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

१०. स्थानिक संस्थाएँ/LOCAL BODIES

सकल क्रमांक/TABLE No. 20.4.

जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF ZILLA PARISHADE

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

क्रमांक Serial No.	वर्णन Item	प्रत्यक्ष Actuals 1991-92	सुधारित अंदाज Revised estimates, 1992-93	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
उत्पन्न		Receipts		
1.	एकूण महसुली उत्पन्न (१+२)	1,375.12	1,687.55	Total Revenue receipts (i+ii)
	(१) स्वनिर्मित साधनाकरवरी	54.58	57.92	(i) Self-raised resources
	(२) एकूण शासकीय अनुदाने (अ+ब)	1,320.54	1,629.63	(ii) Total Government grants (a+b).
	(अ) सांविधिक	1,319.61	1,537.37	(a) Statutory grants
	(ब) बगिचरण योजनांसाठी	0.93	92.26	(b) Agency-scheme grants.
2.	स्वनिर्मित साधनाकरवरी उत्पन्नाची फोड (१ ते ४)	54.58	57.92	Self-raised resources (i to iv)
	(१) जमीन महसुलावरील स्थानिक उपकर (स्टॅम्प ड्यूटीसह)	21.41	17.53	(i) Local fund cess including stamp duty grants.
	(२) शिक्षण	13.97	13.51	(ii) Education
	(३) इमारत व वळणवळण	4.27	2.95	(iii) Buildings and communications.
	(४) इतर	14.93	23.93	(iv) Others
3.	एकूण शासकीय अनुदाने (१ ते ४)	1,319.61	1,537.37	Total Government grants (i to iv)
	(१) सधेतुक अनुदान	939.24	1,055.13	(i) Purposive grants
	(२) आस्थापना अनुदान	175.23	195.31	(ii) Establishment grant
	(३) योजना अनुदान	147.94	202.91	(iii) Plan-scheme grants
	(४) इतर	57.20	84.02	(iv) Others

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.4.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
4.	एकूण महसुली खर्च (१ ते १४)	1,329 70	1,745.80	Total Revenue Expenditure (1 to 14)
(1)	सामान्य प्रशासन	139.17	167.90	General Administration
(2)	शिक्षण	728.84	900 31	Education
(3)	वैद्यकीय	3.00	3.21	Medical
(4)	सार्वजनिक आरोग्य	104.16	117.29	Public Health
(5)	आयुर्वेद	4.39	4.71	Ayurved
(6)	कृषि	6.48	20.23	Agriculture
(7)	पशुसंवर्धन	20.27	20.79	Animal Husbandry
(8)	इमारती व सळणयलण (सार्वजनिक बांधकाम)	118 06	140.14	Buildings and Communications.
(9)	समाजकल्याण	22.54	33.69	Social Welfare
(10)	सामूहिक विकास	3.65	10.66	Community Development
(11)	सार्वजनिक आरोग्य अभियंत्रित्व	39.23	78.68	Public Health Engineering
(12)	पाटबंधारे	52.12	105.10	Irrigation
(13)	वने	6.25	22.87	Forest
(14)	इतर	81.54	122.22	Others

आधार.—जर्ने व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5.

प्रकारानुरूप स्थानिक संस्थांची संख्या

LOCAL BODIES BY TYPES

(क्रमांक/Number)

स्थानिक संस्था	रोजी/As on 31-3-1993	Local body
(1)	(2)	(1)
महानगरपालिका ..	12	.. Municipal Corporations.
नगरपरिषदा ..	231	.. Municipal Councils.
जिल्हा परिषदा ..	29	.. Zilla Parishads.
पंचायत समित्या ..	298	.. Panchayat Samitts.
ग्रामपंचायती ..	26,584	.. Gram Panchayats.
कटक मंडळे ..	7	.. Cantonment Boards.

संस्था—दर्या व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra Bombay

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1.

सार्वत्रिक निवडणुकाचे निकाल
RESULTS OF GENERAL ELECTIONS

श्रुक्रमांक Serial No.	बाब	लोकसभा विधानसभा		Item
		Lok Sabha (1989)	Vidhan Sabha (1990)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	एकूण जागांची संख्या	48	238	Total number of seats or Constituencies.
2	(अ) जर्गीकृत जातीकरिता राखीव जागा	3	18	(A) Number of seats reserved for scheduled castes.
	(ब) जर्गीकृत जमातीकरिता राखीव जागा	4	22	(B) Number of seats reserved for scheduled tribes.
3	सर्वसाधारण जागा	41	248	Number of general seats.
4	उमेदवारांची संख्या—			Number of candidates—
	(अ) पुरस्कृत	1,157	10,200	(a) Nominated
	(ब) ज्यांचा पुरस्कार स्वल्प ठरविळा वसे.	60	288	(b) Whose nomination was rejected.
	(क) पुरस्कार मागे घेणारे	504	6,148	(c) Withdrew.
	(ड) निवडणुका लढवणारे	593	3,764	(d) Contested.
	(ई) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected.
5	मतदारांची संख्या (हजारत)			Number of electors (thousand)
	पुरुष	24,577	25,351	Men
	स्त्रिया	22,629	23,172	Women
	एकूण	47,206	48,523	Total
6	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारत)	28,257	30,214	Number of voters who voted (thousand)
7	वाळू मते (हजारत)	27,549	29,692	Number of valid votes polled (thousand)
8	मतदान केलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	60	62	Percentage of electors voting.

टीपण.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2.

उमेदवारांचे पक्ष पाठिव्यानुसार वर्गीकरण/CANDIDATES ACCORDING TO PARTY AFFILIATIONS

क्रमांक Serial No.	पक्षाचे नाव	लोकसभा Lok Sabha (1989)		विधानसभा Vidhan Sabha (1990)		Name of the party (2)
		पुरस्कृत केलेले Number sponsored (3)	निवडून आलेले Number elected (4)	पुरस्कृत केलेले Number sponsored (5)	निवडून आलेले Number elected (6)	
1	इंडियन नॅशनल काँग्रेस (ई)	48	28	276	141	Indian National Congress (I).
2	भारतीय काँग्रेस (सरतचक्र सिन्ध्या)	6	73	1	Indian Congress (Socialist)
3	जनता पक्ष	23	5	213	24	Janata Party.
4	भारतीय जनता पक्ष	33	10	104	42	Bharatiya Janata Party.
5	शिवसेना	5	3	183	52	Shivsena
6	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया	3	1	16	2	Communist Party of India.
7	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्स)	2	12	3	Communist Party of India (Marxists)
8	शेतकरी कामगार पक्ष	5	40	8	Peasant and Workers' Party.
9	स्वतंत्र	351	1	2,283	13	Independent.
10	इतर	108	536	Others.
11	रिपब्लिकन पार्टी	9	..	19	1	Republican Party (Khobragade)
12	मुस्लीम लिग	1	Muslim League
	एकूण	593	48	3,764	288	.. Total

साधार—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

समता क्रमांक/TABLE No. 22.1.

मखिल भारतीय धाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)
1994

(आधारभूत वर्ष/Base year : 1981-82=100)

सनुक्रमांक Serial No.	वस्तुचा गट	भार Weight	जानेवारी Jan. 1994	फेब्रुवारी Feb. 1994	मार्च -March 1994	एप्रिल April 1994	मे May 1994	जून June 1994	Commodity Groups (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	मूलभूत पदार्थ	32.295	255.2	255.8	258.3	266.3	272.2	276.9	Primary articles
2	इंधन, शक्ति, दिवाबत्ती व शमण	10.666	268.9	277.0	278.0	278.0	277.2	278.0	Fuel, power, light and lubricants
3	उत्पादित पदार्था माल	57.042	248.2	250.0	253.5	257.1	259.4	261.2	Manufactured pro- ducts
4	सर्व वस्तु	100.000	252.7	254.8	257.6	262.3	265.4	268.1	All commodities

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1.—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तुवा गट	जुलै July 1994	ऑगस्ट August 1994	सप्टेंबर Sept. 1994	ऑक्टोबर Oct. 1994	नोव्हेंबर Nov. 1994	डिसेंबर Dec. 1994	Commodity Groups
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	मूलभूत पदार्थ ..	281.8	280.7	281.3	281.5	285.1	285.0	Primary articles.
2	इंधन, शक्ति, विवाचनी पदार्थ ..	279.4	279.8	279.8	280.8	281.4	281.2	Fuel, power, light, and lubricants.
3	उत्पादित पक्का माल ..	263.8	265.8	267.3	269.7	270.2	271.1	Manufactured products.
4	सर्व वस्तु ..	271.3	272.1	273.2	274.7	276.2	276.7	All commodities.

साधार—आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.— Office of the Economic Adviser Ministry of Industry, Government of India, New Delhi

22. किसत निर्देशांक/

तबता क्रमांक/

कामगाराकरिता ग्राहक किनतीचे निर्देशांक (नवी भाळिका)/

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे/आधारभूत दर्जे	वस्तुचा मट	भार Weight	जाने. Jan. 1994	फेब्रु. Feb. 1994	मार्च March 1994	एप्रिल April 1994	मे May 1994
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	59.9 100.00	301 281	318 291	322 295	326 299	334 306
2	छोलापूर	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	59.9 100.00	279 275	282 277	279 276	285 282	293 286
3	नागपूर	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	53.08 100.00	278 280	276 279	277 281	280 283	284 286
4	पुणे	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	50.60 100.00	302 275	308 280	318 288	323 292	326 295
5	नाशिक	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	52.9 100.00	293 282	295 284	292 284	294 286	299 289
6	अळगाव	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	55.98 100.00	286 266	282 263	283 266	293 274	298 283
7	नांदेड	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	60.26 100.00	270 272	272 273	265 271	279 281	286 286
8	औरंगाबाद	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	53.65 100.00	294 270	296 272	291 271	292 272	295 274
9	कोल्हापूर	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	55.64 100.00	291 272	292 274	288 272	301 283	305 286
10	अकोला	बस गट सर्वसाधारण निर्देशांक	62.30 100.00	278 272	281 276	285 278	293 284	298 288

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

PRICE INDICES

TABLE No. 222.

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

1994

(आधारवर्ष/ Base year: 1982=100)

जून June 1994	जुलै July 1994	ऑगस्ट Aug. 1994	सप्टेंबर Sept. 1994	ऑक्टो. Oct. 1994	नोव्हें. Nov. 1994	दिसेंबर Dec. 1994	Items	Centres/Base year
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
338	340	341	345	342	343	343	Food	Bombay
309	312	314	317	315	315	314	All items	
300	300	304	309	310	311	315	Food	Solapur
291	292	295	298	298	299	300	All items	
295	298	308	314	306	301	300	Food	Nagpur
292	295	301	305	301	298	298	All items	
327	327	331	336	334	336	341	Food	Pune
297	298	303	306	304	306	309	All items	
304	316	319	322	322	319	324	Food	Nashik
295	302	304	306	306	305	308	All items	
302	304	314	317	320	320	321	Food	Jalgaon
286	289	294	296	297	297	298	All items	
288	290	290	289	296	299	305	Food	Nanded
290	292	292	291	296	299	300	All items	
294	300	303	313	326	333	339	Food	Aurangabad
274	277	282	288	296	302	306	All items	
207	313	322	329	330	330	325	Food	Kolhapur
285	294	299	303	305	305	307	All items	
302	306	306	311	314	319	315	Food	Akola
291	294	293	298	300	303	300	All items	

Source.— Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22.3

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतीचा निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL
ITEMS FOR RURAL MAHARASHTRA
1994

(पाया : १९८२=१००)

(Base : 1982=100)

महिना/वर्ष	गट/Group					सर्वसाधारण निर्देशांक General index	Month/ Year
	खण Food	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and lighting	कापड Clothing	सकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General index		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)	
भार	61.66	7.92	7.73	22.64	100.00	Weight	
जानेवारी १९९४	274	248	252	304	277	January 1994	
फेब्रुवारी १९९४	272	249	255	305	276	February 1994	
मार्च १९९४	268	249	257	306	274	March 1994	
एप्रिल १९९४	272	249	261	308	278	April 1994	
मे १९९४	278	249	267	310	282	May 1994	
जून १९९४	281	250	263	312	285	June 1994	
जुलै १९९४	285	252	271	312	287	July 1994	
ऑगस्ट १९९४	290	251	270	314	291	August 1994	
सप्टेंबर १९९४	297	252	270	313	295	September 1994	
ऑक्टोबर १९९४	303	253	273	315	300	October 1994	
नोव्हेंबर १९९४	307	255	278	316	303	November 1994	
डिसेंबर १९९४	311	256	279	318	306	December 1994	

भाषांतर.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 22.4.

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील जीवनावश्यक वस्तूच्या ग्राहक किमतीचा निर्देशांक
 CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL ITEMS FOR
 URBAN MAHARASHTRA
 1994

(पाया : १९८२=१००)

(Base : 1982=100)

महिना/बर्ष	गट/Group						सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	Month/ Year
	अन्न Food	पान, सुपारी, तबाखू Pan, Supari, tobacco	इंधन व दिवा- बत्ती Fuel and Light- ing	कापड, विछाना व पादत्राणे Clothing, and bedding and footwear	सर्कीण Mis- cellan- eous			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)	
भार	54 12	2 02	6 67	5.95	31 24	100 00	Weight	
जानेवारी १९९४ ..	276	364	223	350	289	282	January 1994	
फेब्रुवारी १९९४ ..	276	363	224	352	290	283	February 1994	
मार्च १९९४ ..	273	365	224	356	291	282	March 1994	
एप्रिल १९९४ ..	278	376	225	361	292	286	April 1994	
मे १९९४ ..	282	382	225	365	292	288	May 1994	
जून १९९४ ..	288	385	224	367	293	292	June 1994	
जुलै १९९४ ..	292	383	225	369	294	295	July 1994	
ऑगस्ट १९९४ ..	296	379	225	372	298	298	August 1994	
सप्टेंबर १९९४ ..	298	382	226	373	300	300	September 1994	
ऑक्टोबर १९९४ ..	302	382	227	378	301	303	October 1994	
नोव्हेंबर १९९४ ..	303	386	227	384	303	305	November 1994	
डिसेंबर १९९४ ..	304	392	228	386	304	305	December 1994	

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी सचालालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

Ro 4078—11

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES .

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.5..

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्याकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR URBAN NON-MANUAL EMPLOYEES
1994(आधारभूत वर्ष : १९८४-८५=१००)
(Base year : 1984-85=100)

महिना आणि वर्ष	मुंबई Bombay	नागपूर Nagpur	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad.	सोलापूर Solapur	Month and Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
जानेवारी १९९४ ..	223	213	219	234	222	January 1994
फेब्रुवारी १९९४ ..	224	214	218	234	221	February 1994
मार्च १९९४ ..	225	215	217	231	220	March 1994
एप्रिल १९९४ ..	229	216	219	234	223	April 1994
मे १९९४ ..	231	218	220	237	226	May 1994
जून १९९४ ..	234	220	221	238	227	June 1994
जुलै १९९४ ..	235	223	224	245	230	July 1994
ऑगस्ट १९९४ ..	236	225	228	249	232	August 1994
सप्टेंबर १९९४ ..	238	228	229	251	233	September 1994
ऑक्टोबर १९९४ ..	241	228	231	253	235	October 1994
नोव्हेंबर १९९४ ..	242	227	231	254	237	November 1994
डिसेंबर १९९४ ..	243	228	232	258	238	December 1994

आधार — केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.6.

महाराष्ट्रातील शेतमजुराकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR AGRICULTURAL LABOURERS
IN MAHARASHTRA

1994

(याधार श्वेती वर्ष १९६०-६१=१००)
(Base . Agricultural year 1960-61=100)

महिना आणि वर्ष	अन्न गट निर्देशांक Food Index	मधसाधारण निर्देशांक. General Index	Month and year
(1)	(2)	(3)	(4)
भार	76.07	100.00	Weight
जानेवारी १९९४	1,204	1,096	January 1994
फेब्रुवारी १९९४	1,193	1,088	February 1994
मार्च १९९४	1,172	1,074	March 1994
एप्रिल १९९४	1,195	1,094	April 1994
मे १९९४	1,249	1,136	May 1994
जून १९९४	1,268	1,155	June 1994
जुलै १९९४	1,281	1,168	July 1994
ऑगस्ट १९९४	1,304	1,188	August 1994
सप्टेंबर १९९४	1,334	1,213	September 1994
ऑक्टोबर १९९४	1,368	1,242	October 1994
नोव्हेंबर १९९४	1,400	1,269	November 1994
डिसेंबर १९९४	1,437	1,299	December 1994

याधार.—शेतर ब्युरो, भारत सरकार, सिमला.

Source.—Labour Bureau, Government of India, Simla.

Ra 4078 - 11a

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 23.1.

औद्योगिक गटांनुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

INDUSTRIAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN
CULTIVATORS
1991

(हजारत/In thousand)

बनु- क्रमांक Serial No. (1)	उद्योग गट (2)	काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Workers			Industrial division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
1	पशुपालन, जंगलकाम, दक्षिण- मारी, शिकार आणि मळे, फळबागा व सलग्न	404	68	472	Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities.
2	खानकाम व दगडकाम ..	98	17	115	Mining and Quarrying.
3	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया,— सधारण आणि दुरुस्ती—				Manufacturing, processing, servicing and repairs—
	(a) घरगुती उद्योग. . .	337	162	499	(a) Household Industry.
	(b) विंगर घरगुती उद्योग ..	3,251	347	3,598	(b) Other than household industry.
4	बांधकाम ..	709	93	802	Construction.
5	व्यापार आणि वाणिज्य	2,400	257	2,657	Trade and Commerce.
6	परिवहन, साठवण व दळणवळण ..	1,116	45	1,160	Transport, Storage and Communications.
7	इतर सेवा	2,468	751	3,219	Other Services.
	एकूण ..	10,783	1,740	12,522	Total

आधार.—भारताची जनगणना १९९१, मालिका १९९२ चा पेपर २.

Source.—Census of India, 1991, Series, Paper-2 of 1992, (Final Population Totals).

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.2.

नगरशेती व्यवसायातील कामगाराचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण -
 OCCUPATIONAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER
 THAN CULTIVATORS
 1981

(हजारत/In thousand)

बनु- माक erial No.	व्यवसाय मठ	काम करणाऱ्यांची संख्या No of Workers			Occupational division
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	धंदेवाईक, उच्चविशारद आणि उत्तम काम करणारे	672	193	865	Professional, technical and related workers.
2	शासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय काम करणारे	333	12	345	Administrative, Executive and Managerial Workers,
3	कारकून व तत्सम काम करणारे	996	122	1,118	Clerical and related workers
4	बिचेंते	.. 1,062	89	1,151	Sales workers
5	सेवा क्षेत्रातील	.. 661	142	803	Service workers
6	शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे पारधी, झाकडतोडे आणि तत्सम काम करणारे.	387	58	445	Farmers, Fishermen, Hunters, Loggers and Related workers.
7	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील काम करणारे परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर.	3,741	492	4,233	Production and related workers. Transport Equipment Operators and Labourers
8	अवर्गीकृत.	.. 284	51	335	Workers not classified by occupations.
	एकूण	.. 8,136	1,159	9,295	Total

साधार --भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (तीन).

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part III, A & B (iii)

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.3.

सेवायोजनेसंबंधीची माहिती

EMPLOYMENT EXCHANGE STATISTICS
1993

क्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	नवीन नोंदणी	5,99,714	Number of registrations.
2	नोकरी मिळालेल्याची संख्या	24,130	Number of placements
3	जाहीर केलेल्या रिक्त्या जागा	55,368	Number of vacancies notified.
4	पटाबरील अर्जदाराची संख्या*	33,49,601	Number on live register*

टीप—(१) *३१ डिसेंबर १९९३ रोजी.

(२) वरील आकड्यात डिफॅज्युअलायझेशन स्कीम (टेक्स्टाईल) च्या जाफड्याचा समावेश नाही

Note.—(1) *As on 31st December 1993.

(2) The above figures are exclusive of those relating to decasualisation scheme (textile).

बाधक.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No 23.4 (A).

राज्य व निमशासकीय कर्मचारी/STATE AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै १९९१ रोजी/As on 1st July 1991)

अनुक्रमिक/ Serial No	प्रकार	कर्मचाऱ्यांची संख्या/Employee No				Category
		शासकीय State Government		*निमशासकीय Semi Government		
		एकूण Total	स्त्रिया Females	एकूण Total	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.	राज्यपटित--					Gazetted--
	(अ) वर्ग १	11,006	1,049	478	20	(a) Class I
	(ब) वर्ग २	23,452	1,353	5,880	252	(b) Class II
	एकूण--(अ+ब)	34,458	2,402	6,358	272	Total (a + b)
2.	अराज्यपटित--					Non-Gazetted--
	(क) वर्ग ३	3,73,363	37,367	2,91,710	74,195	(c) Class III
	(ड) वर्ग ४	1,38,597	13,602	67,240	15,375	(d) Class IV
	एकूण--(क+ड)	5,11,960	50,969	3,58,956	89,570	Total (c + d)
	एकूण--(अ+ब+क+ड)	5,46,418	53,371	3,65,314	89,842	Total (a+b+c+d)
3.	इतर आकस्मिकता निधीतून पवार मिळणारे कार्यव्ययी आस्थापनेवरील अर्धकालिक व मानवेची कर्मचारी.	1,53,576	50,209	68,526	41,199	Other paid from contingencies, work-charged personnel, part time and honorary
	एकूण कर्मचारी	6,99,994	1,03,580	4,33,840	1,31,041	Total Staff

वित्तलवधी रेंज/ Enrolment Ranges	शासकीय कर्मचारी/ State Employees	*निमशासकीय कर्मचारी/ *Semi Government Employees
Up to 200 पर्यंत	38,096	47,347
201-250	13,058	3,224
251-300	36,173	2,067
301-400	868	1,582
401-500	2,172	2,466
501-700	7,856	4,132
701-900	15,055	4,649
901-1,000	15,526	924
1001-1200	12,225	14,850
1201-1600	1,60,552	56,970
1601-1800	76,355	25,839
1801-2000	60,625	55,577
2001-2250	69,073	62,939
2251-2500	49,400	64,143
2501-2750	35,402	54,254
2751-3000	25,938	13,522
3001-3500	33,170	10,218
3501-4000	18,702	4,466
4001-5000	18,542	3,896
5001-6000	7,485	681
6001-7000	2,482	166
7001-8000	695	6
8001 त्याहून जास्त/and above	544	2
एकूण/Total	6,99,994	4,33,840

*जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचाऱ्यांची माहिती.

*Information of Zilla Parishad and Nagarparishad Employees

आधार--अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source--Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4 (A).

राज्य व निमशासकीय कर्मचारी/STATE AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै १९९२ रोजी/As on 1st July 1992)

क्रमांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	कर्मचाऱ्यांची संख्या/Employees No				वर्ग Category (2)
		शासकीय State Government		*निमशासकीय *Semi Government		
		एकूण Total (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	स्त्रिया Females (6)	
1.	राज्यपत्रित— (अ) वर्ग १ (ब) वर्ग २ एकूण—(अ+ब)	11,533 25,358 36,891	1,069 1,444 2,513	487 6,098 6,585	14 262 276	Gazetted— (a) Class I (b) Class II Total—(a+b)
2.	अराज्यपत्रित— (क) वर्ग ३ (द) वर्ग ४ एकूण—(क+द) एकूण—(अ+ब+क+द)	3,89,643 1,51,631 5,41,274 5,78,165	38,566 14,566 53,132 55,645	2,77,421 68,965 3,46,386 3,52,971	69,636 15,742 85,428 85,704	Non-Gazetted— (c) Class III (d) Class IV Total—(c+d) Total(a+b+c+d)
3.	इतर आकस्मिकता निघोतून पगार मिळणारे कार्यव्यथी बास्थापनेधीन अशकालिक व मानसिकी कर्मचारी एकूण कर्मचारी	1,06,795 6,84,960	32,953 88,598	1,03,755 4,56,726	65,657 1,51,361	Other paid from contingencies work- charged personnel part time and honorary Total Staff

वित्तसंश्लेषण/मसूदा Employment Ranges	शासकीय कर्मचारी/ State Employees	*निमशासकीय कर्मचारी/ *Semi Government Employees
Upto 200 पर्यंत	21,058	58,373
201—250	5,576	3,957
251—300	29,904	2,395
301—400	8,043	6,073
401—500	1,743	2,418
501—700	2,298	3,233
701—900	9,970	3,456
901—1000	20,303	1,080
1001—1200	2,128	1,301
1201—1600	93,899	42,951
1601—1800	76,423	22,957
1801—2000	68,695	20,548
2001—2250	74,083	39,946
2251—2500	59,566	66,076
2501—2750	46,640	44,521
2751—3000	37,749	59,807
3001—3500	50,824	57,205
3501—4000	27,106	9,276
4001—5000	29,262	8,230
5000—6000	10,883	2,404
6001—7000	5,595	446
7001—8000	2,110	68
8001 त्याहून जास्त/and above	1,102	5
एकूण/Total	6,84,960	4,56,726

*जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचाऱ्यांची माहिती.

*Information of Zilla Parishad and Nagarparishad Employees

माहवार अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23 4 (B)

श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्यशासकीय व निमशासकीय कर्मचारी
CLASS AND SOCIAL GROUPWISE STAFF GOVERNMENT AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES
(१ जुलै १९९१ रोजी/As on 1st July 1991)

सामाजिक गट	राजपत्रित/Gazetted		अराजपत्रित/Non-Gazetted		इतर (निधीतून पगार मिळणारे व अशकालिक व मानसेवी इत्यादी) Others (Paid from contingencies, honorary etc)	एकूण कर्मचारी Total Employees	Social Group
	वर्ग-१ /Class I	वर्ग-२ /Class II	वर्ग-३ /Class III	वर्ग-४ /Class IV			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
शासकीय--							Government--
मागासवर्गीय	2,916	5,599	1,30,780	68,096	67,805	2,75,196	Backward
इतर	8,090	17,853	2,42,583	70,501	85,771	4,24,798	Others
एकूण	11,006	23,452	3,73,363	1,38,597	1,53,576	6,99,994	Total
निमशासकीय*							Semi-Government--
मागासवर्गीय	175	1,553	78,880	37,081	24,377	1,42,066	Backward
इतर	303	4,327	2,12,830	30,165	44,149	2,91,774	Others
एकूण	478	5,880	2,91,710	67,246	68,526	4,33,840	Total

*जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचाऱ्यांची माहिती

*Information of Zilla Parishad and Nagarparishad Employees

साधर अर्थ व माहिती संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 23.4 (B).

श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्यशासकीय व निमशासकीय कर्मचारी
CLASS AND SOCIAL GROUPWISE STATE GOVERNMENT AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै १९९० रोजी/As on 1st July 1992)

सामाजिक गट (1)	राजपत्रित/Gazetted		अराजपत्रित Non-Gazetted		इतर (निधीतून पगार मिळणारे व अशकालिक व मानसेवी इत्यादी) Others (Paid from contingencies honorary etc) (6)	एकूण कर्मचारी Total employees (7)	Social Group (1)
	वर्ग-१ Class I (1)	वर्ग-२ Class II (2)	वर्ग-३ Class III (3)	वर्ग-४ Class IV (4)			
राजशासकीय	3,211	6,083	1,29,429	71,950	47,412	2,58,083	Government—
नागरपालिका	8,322	19,275	2,60,216	79,681	59,383	4,26,877	Backward Others
एकूण	11,533	25,358	3,89,643	1,51,631	1,06,795	6,84,960	Total
निमशासकीय	169	1,622	77,260	37,580	35,946	1,52,577	Semi-Government—
नागरपालिका	318	4,476	2,00,261	31,385	67,809	3,04,149	Backward Others
एकूण	487	6,098	2,77,421	68,965	1,03,755	4,56,726	Total

*जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचाऱ्यांची माहिती

*Information of Zilla Parishad and Nagarparishad Employees

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.5.

सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार/EMPLOYMENT IN PUBLIC SECTOR

(३० जून १९९३ रोजी/As on 30th June 1993)

क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	रोजगार (हजारत) Employment (000 No.)	District (2)
1	बृहन्मंबई	710	Greater Bombay.
2	ठाणे	89	Thane
3	रायगड (अलिबाग)	40	Raigad (Alibag)
4	रत्नागिरी	53	Ratnagiri.
5	सिंधुदुर्ग	20	Sindhudurg.
6	नाशिक	195	Nashik
7	धुळे	40	Dhule
8	जळगाव	84	Jalgaon
9	अहमदनगर	52	Ahmadnagar
10	पुणे	199	Pune
11	सातारा	43	Satara
12	सांगली	60	Sangli
13	सोलापूर	73	Solapur
14	कोल्हापूर	53	Kolhapur
15	औरंगाबाद	49	Aurangabad
16	जालना	13	Jalna
17	परभणी	32	Parbhani
18	बीड	37	Beed
19	नांदेड	46	Nanded
20	उस्मानाबाद	23	Osmanabad
21	लातूर	24	Latur.
22	बुलढाणा	31	Buldana
23	अकोला	43	Akola.
24	अमरावती	49	Amravati
25	यवतमाळ	41	Yavatmal
26	वर्धा	29	Wardha.
27	नागपूर	190	Nagpur
28	भंडारा	40	Bhandara
29	चंद्रपूर	67	Chandrapur
30	गदाचरोली	15	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,330	Maharashtra State
	केंद्र सरकार	475	Central Government.
	राज्य सरकारी	543	State Government.
	निम केंद्र सरकारी	406	Quasi Central Government.
	निम राज्य सरकारी	272	Quasi State Government.
	स्वािनिक संस्था	634	Local Bodies.

आधार — सवावोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source — Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6.

दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार
EMPLOYMENT UNDER SHOPS AND COMMERCIAL ESTABLISHMENTS ACT

अनुक्रमांक Serial No.	व्यापारी संस्थांचे प्रकार	माहिती Particulars		Type of Establishment
		1993	1994*	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	कायदा लागू असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची संख्या.	239	238	Local bodies area to which the Act be applicable.
1	दुकाने—			Shops—
	(अ) दुकानांची संख्या	2,17,378	2,25,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगारांची संख्या	5,03,212	5,18,000	(b) Persons employed
2	व्यापारी संस्था—			Commercial Establishments—
	(अ) संस्थांची संख्या	2,18,127	2,32,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगारांची संख्या	11,19,042	11,40,000	(b) Persons employed
3	हॉटेल, इत्यादी—			Hotels etc.—
	(अ) संस्थांची संख्या	44,417	47,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगारांची संख्या	2,02,209	2,08,000	(b) Persons employed
4	चित्रपटगृहे—			Theatres—
	(अ) संस्थांची संख्या	1,340	1,500	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगारांची संख्या	10,843	12,000	(b) Persons employed
5	कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	5,74,401	6,00,000	Establishments having no employees
	एकूण			Total
	(अ) संस्थांची संख्या	10,55,663	11,05,500	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगारांची संख्या	18,35,306	18,78,000	(b) Persons employed

*अस्थायी/Provisional

टीप.— वरील माहिती १९४८ च्या दुकान व व्यापारी संस्था कायदाखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८) नोंदलेल्या संस्थासंबंधीची आहे.

Note.— The above information relates to the establishments registered under the Shops and Establishments Act, 1948.

जाघार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.7.

रोजगार हमी योजनेखाली महाराष्ट्र राज्यात घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च
CATEGORYWISE NUMBER OF WORKS AND EXPENDITURE INCURRED THEREON UNDER THE EMPLOYMENT
GUARANTEE SCHEME IN MAHARASHTRA STATE

(खर्च काळात/Rs. in lakh)

कामाचा प्रकार	1992-93		1993-94		Category of work
	मार्च १९९३ अखेरची एकूण कामे Number of works at the end of March 1993	सन १९९२-९३ मधील खर्च Expenditure incurred during 1992-93	मार्च १९९४ अखेरची एकूण कामे Number of works at the end of Mar.h 1994	सन १९९३-९४ मधील खर्च Expenditure incurred during 1993-94	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
(1) जलसिंचन	4,518	8,914.18	4,980	5,592.51	Irrigation
(2) मृदसंधारण व जमीन सुधारणा	7,460	8,252.62	5,739	6,145.59	Soil Conservation and Land Development.
(3) जंगल काम	895	4,897.65	459	3,445.09	Forests Works
(4) रस्तेविषयक कामे	1,095	10,514.72	1,375	5,951.53	Road Works
(5) इतर कामे	3,731	1,038.43	311	339.82	Other Works
(6) इतर (कर्मचारी, यंत्र इत्यादीवरील खर्च)	3,202	8,482.40	4,127	9,525.46	Other Works (Expenditure on Staff, Machinery etc.)
एकूण	20,901	42,100.00	16,991	31,000.00	Total

159

आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Bombay.

24. छापखाने व प्रकाशने/PRESSES AND PUBLICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24.1.

छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके

PRINTING PRESSES, NEWSPAPERS, BOOKS AND PERIODICALS

1993-94

संक्रमांक Serial No.	नाव	तपशील Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	छापखान्यांची संख्या	8,465	Number of printing presses
	वर्तमानपत्रे—		Newspapers—
	(अ) दैनिके	470	(a) Dailies
	(ब) साप्ताहिके (आठ दिवसांतून दोनदा- व तीनदा निघणाऱ्या प्रकारचे)	1,984	(b) Weeklies (including bi-weeklies and tri-weeklies).
	(क) पत्रिके	246	(c) Fortnightlies
	(ड) मासिके (द्वैमासिके प्रकृत)	1,041	(d) Monthlies (including bi- monthlies)
	(इ) त्रैमासिके (त्रैमासिके प्रकृत)	321	(e) Quarterlies (including four monthlies).
	(फ) वार्षिके (षण्मासिके प्रकृत)	222	(f) Annuals (including six monthlies).
3	पुस्तके	751	Books.

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत।

Note.—Figures are provisional.

साध्या.—अध्यापक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

25. वार्षिक योजना/ANNUAL PLANS

तफता क्रमांक/TABLE No. 25.1.

महाराष्ट्राची सातवी व आठवी पंचवार्षिक योजना/SEVENTH AND EIGHTH FIVE YEAR PLAN OF MAHARASHTRA

(रुपये कोटीत/Rs in crores)

क्रममांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	सातवी योजना प्रत्यक्ष खर्च Actual expendi- ture in Seventh plan (1985-90).	वार्षिक योजना Annual Plan		आठवी पंचवार्षिक योजना Eighth Five Year Plan			Head of development
			1991-92 प्रत्यक्ष खर्च Actual expendi- ture	1992-93 प्रत्यक्ष खर्च Actual expendi- ture	एकूण मान्य नियतव्यय Total - Approved outlay (1992-97)	वार्षिक योजना मान्य नियतव्यय Annual Plan approved out lay (1993-94)	वार्षिक योजना अपेक्षित खर्च Annual Plan Anticipated expenditure (1993-94)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि व सलग्न सेवा	614 39	274 60	193 53	1,350 22	343 31	268 60	Agriculture and allied Services
2	ग्रामविकास	1,575 86	700 82	497 63	1,709 83	287.02	417 39	Rural development.
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	74 54	35 91	87 42	216 56	88 92	73 57	Special area programm ^e
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	2,239 53	980 62	704 96	3,329 10	848 00	843 06	Irrigation and flood control
5	विद्युत विकास	2,835 39	146 93	832 61	4,579 98	890 36	881 69	Power development
6	उद्योग व मिने	420.26	222 98	102 31	814.46	152 69	122 53	Industry and minerals
7	वाहतूक व वळणवळण	585.77	46 36	240 26	1,739 23	351.43	372 82	Transport and communi- cations
8	वैज्ञानिक तंत्रज्ञान व पर्यावरण	3.00	2.38	0 47	8 11	1.50	1 05	Science, technology and environment

तबला कमांक/TABLE No. 25.1.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
9	सामाजिक आणि सामूहिक सेवा	2,320.42	1,167.25	602 86	4,185.13	706.09	699.31	.. Social and community service.
10	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा ..	290.92	88.54	85.56	386.02	193.56	103.42	.. General Economic services.
11	सामान्य सेवा ..	84.13	40.67	25.20	201.36	41.04	39 94	.. General Services.
12	इतर कार्यक्रम ..	0 29	0.08 Other Programmes
	३ एकूण ..	11,044 50	5,469.95	3,372.81	18,520.00	3,804 00	3,823.38	.. Total

आधार—वाषिक योजना १९९४-९५, भाग २, नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Annual Plan 1994-95, Part-II, Planning Department, Government of Maharashtra.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.1.

राज्याची महसुली जमा/REVENUE RECEIPTS OF THE STATE

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

महसुलाची शीर्षे	अत्यंत Actuals 1992-93	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1993-94	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1994-95	Heads of Revenue
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ए) कर महसूल—				(A) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—				(a) Taxes on Income and Expenditure—
0021 निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	496 07	637.60	620 84	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर ..	0 00	0.00	0 00	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर ..	235 85	240 00	254 40	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(ए) ..	731.92	877.60	875 24	Total—(a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर—				(b) Taxes on Property and Capital Transactions—
0029 जमीन महसूल ..	71 65	58 94	59 94	Land Revenue
0030 मुद्राक व नोंदणी फी ..	484 40	555 00	588 30	Stamps and Registration Fees
0031 संपदा शुल्क ..	0 00	0 00	0 00	Estate Duty
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्ते- वरील कर.	0 03	0 00	0 00	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण—(बी) ..	556.08	613.94	648.24	Total—(b)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26, 1.—contd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(सो) विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील कर--				(c) Taxes on Commodities and Services--
0039 राज्य उत्पादनशुल्क	689.74	822 25	871 58	State Excise
0040 विक्रीकर	4,141 20	4,648 13	5,149 85	Sales Tax
0041 वाहनावरील कर	235 95	267 98	285 39	Taxes on Vehicles
0042 मालावरील व उताख्वरील कर	208 60	252 05	271 05	Taxes on Goods and Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क	276 33	317 96	335 34	Taxes and Duties on Electricity
0045 विक्रीय वस्तु व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क	217 17	235.99	248 63	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
1603 राज्याचा सद्य उत्पादन शुल्कातील हिस्सा	900.56	903 76	1,036 70	States' Share of Union Excise Duties
एकूण--(सो)	6,669 55	7,448 12	8,198 54	Total--(c)
एकूण--(ए)	7,957 55	8,939 66	9,722 02	Total--(A)
(बी) कराभ्यतिरिक्त महसूल--				(B) Non-Tax Revenue--
(ए) इतर आर्थिक सेवा--				(a) Other Fiscal Services--
0047 इतर आर्थिक सेवा	0.01	0 00	0 00	Other Fiscal Services
एकूण--(ए)	0 01	0 00	0 00	Total--(a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभास व नफा--				(b) Interest Receipts, Dividends and Profits--
0049 व्याजाच्या जमा रकमा	828 00	1,039 18	1,205 72	Interest Receipts
0050 लाभास व नफा	5 60	10 20	10 24	Dividends and Profits
एकूण--(बी)	833 60	1,049 38	1,215 96	Total--(b)

(सी) करीब्यतिरिक्त इतर महसूल--

(एक) सर्वसाधारण सेवा--

0051	लोकसेवा आयोग	0.04	0.07	0.07
0055	पोलीस	31.46	35.72	39.31
0056	पुर्वंग	4.69	5.45	5.72
0057	पुरवठा व विनियोग	0.04	0.01	0.01
0058	लेखनसामग्री व मुद्रण	11.81	12.50	13.25
0059	सार्वजनिक बांधकामे	31.83	44.22	40.25
0070	इतर प्रशासनिक सेवा	29.28	31.39	30.42
0071	निवृत्तितेवने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अदादनाच्या व वसुलीच्या रकमा	13.65	13.40	10.50
0075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	79.96	83.07	98.24
एकूण--(एक)				202.76	225.83	237.77

(दोन) सामाजिक सेवा--

0202	शिक्षण, क्रीडा, कला व सस्कृती	16.61	23.88	27.22
0210	वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	39.26	57.79	56.57
0211	कुटुंब कल्याण	0.71	0.68	0.66
0215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	2.17	1.38	1.45

(c) Other Non-Tax Revenue--

(I) General Services--

Public Service Commission
Police
Jails
Supplies and Disposals
Stationery and Printing
Public Works
Other Administrative Services
Contributions and Recoveries towards Pension and other Retirement Benefits.
Miscellaneous General Services

.. Total--(I)

(II) Social Services--

Education, Sports, Art and Culture
Medical and Public Health
Family Welfare
Water Supply and Sanitation

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 26, 1.—contd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
0216 गृहनिर्माण	15 79	14 84	15.58	Housing
0217 नगरविकास	16 04	11.49	8 64	Urban Development
0220 माहिती व प्रसिद्धी	0.54	0.54	0 56	Information and Publicity
0230 कामगार व सेवायोजन	7.05	7.29	7 65	Labour and Employment
0235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	15.34	16.99	15.29	Social Security and Welfare
0250 इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	1.74	1 80	1.85	Other Social and Community Services
एकूण--(दोन)	115.25	136 68	135 47	Total —(II)

(तीन) आर्थिक सेवा—

0401 पीकसंवर्धन	16.82	18.39	19.11	Crop Husbandry
0403 पशुसंवर्धन	2 88	3 19	3 32	Animal Husbandry
0404 दुग्धशाळाविकास	366 09	354.45	385.93	Dairy Development
0405 मत्स्यव्यवसाय	1 29	1.52	1.60	Fisheries
0406 वनीकरण व वन्यजीवन	114 14	119 84	127 03	Forestry and Wild Life
0407 लागवड	0 00	0 00	0.00	Plantation
0408 अन्न साठवणूक व पोषण	1 55	1 57	1.63	Food Storage and Nutrition
0425 सहकार	32 23	28 08	31.05	Co-operation
0435 इतर कृषिसंबंधी कार्यक्रमे	0.82	0.52	0 55	Other Agricultural Programmes
0506 जमीन सुधारणा	0 14	0.14	0.15	Land Reforms
0515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रमे	8 24	15 29	16.05	Other Rural Development Programmes

(III) Economic Services—

0551	डींगपाळ प्रदीप	0 08	0 00	0 00	Hill Areas
0575	इतर विशेष क्षेत्रीय कार्यक्रम	0.00	0 00	0 00	Other Special Areas programme
0701	मीठे व मध्यम पाहबंधारे	45.77	43.10	58 73	Major and Medium Irrigation
0702	कमपाटबंधारे	11 40	7.68	7 83	Minor Irrigation
0801	वीज	51.96	51 77	51 77	Power
0802	पेट्रोलियम	0.00	0 05	0 00	Petroleum
0810	अज्ञेयी अकारंपारिक साधने	0 02	0.01	0 00	Non-conventional sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व कसुउद्योग	0.46	0 92	0 97	Village and Small Industries
0852	उद्योग	3 15	1.65	1 70	Industries
0853	असोह्य खानकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	111.50	155.97	165 12	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
0875	इतर उद्योग	0.07	0 05	0 06	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	0.09	0 00	0 00	Indian Railways
1051	बंदरे व वीपगृहे	0 78	1.07	1 13	Ports and Light Houses
1054	रस्ते व पूल	3 72	3 65	6.11	Roads and Bridges
1055	रस्ते व	0 06	0 00	0 00	Road and Transfer
1425	इतर शास्त्रीय संशोधन	0-00	0.00	0 00	Other Scientific Research
1452	पर्यटन	0.00	0 00	0.00	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	8 59	4 98	5 58	Other General Economic Services
	एकूण—(तीन)	781 35	813 89	885 42	Total—(II)
	एकूण—(सी)	1,099 36	1,176 40	1,258 66	Total—(c)

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1.—concl'd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(बि) सहायक अनुदाने व अंशदाने—				(d) Grants-in-aid and Contributions—
1601 केंद्रसरकारकडून सहाय्यक अनुदाने ..	927 69	1,327 92	1,382 87	Grants-in-aid from Central Government
एकूण—(बि) ..	927 69	1,327 92	1,382 87	Total—(d)
एकूण—(बी) ..	2,860 66	3,553.70	3,857.49	Total—(B)
एकूण—महसुली जमा ..	10,818 21	12 493 36	13,579 51	Total—Revenue Receipts

साधर.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसकल्पीय प्रकाशने, १९९४-९५.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1994-95.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

सफ्तत क्रमांक/TABLE No. 26.2.

महसुली लेख्यावरील खर्च/EXPENDITURE ON REVENUE ACCOUNT

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

खर्चाची शोधे	प्रत्यक्ष Actuals 1992-93	सुधारलेले अदाज Revised Estimates 1993-94	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1994-95	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ए) सर्वसाधारण सेवा—				(A) General Services—
(अ) राज्याची अंगे—				(a) Organs of State—
2011 संसद/राज्य/सथ राज्यसेत्र विधानमंडळे ..	10 44	13.51	15 10	Parliament/State/Union Territory Legislatures
2012 राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/राज्यपाल/सथराज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	1 27	1 45	1.44	President/Vice-President/Governor/Administrator of Union Territories.
2013 मन्त्रिपरिषद	3.85	3.84	3.13	Council of Ministers
2014 न्यायदान	75 11	86 08	94 02	Administration of Justice
2015 निवडणुका	11 17	6.88	2 18	Elections
एकूण—(अ) ..	101 84	111 76	115.87	.. Total—(a)
(बी) आर्थिक सेवा—				(b) Fiscal Services—
(एक) उत्पन्न व खर्च यावरील करांची वसुली—				(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure—
2020 उत्पन्न व खर्च यावरील करांची वसुली ..	238 92	245.53	253.82	Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(एक) ..	238 92	245 53	253 82	.. Total—(i)

तबला क्रमांक/TABLE 'No. 26 2.—contd.

(रुपय कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(बोन) बालमस्ता व भांडवली व्यवहार यावरील करांची वसुली—				(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
2029 बमीन महसूल	63 36	74 11	71 04	Land Revenue
2030 मुद्रांक व नोंदणी	14 82	15 84	13 66	Stamps and Registration
एकूण—(बोन)				Total—(ii)
(तीन) विषये वस्तु व सेवा यावरील करांची वसुली—				(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	10 86	12 97	14 90	State Excise
2040 विक्रीकर	670 14	621 92	682 96	Sales Tax
2041 वाहनावरील कर	168 82	190 58	204 64	Taxes on Vehicles
2045 विविध वस्तु व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क	95 04	104 48	108 22	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
एकूण—(तीन)				Total—(iii)

(चार) इतर आर्थिक सेवा

(iv) Other Fiscal Services—

2047 इतर आर्थिक सेवा	8.72	14 70	11.91	Other Fiscal Services
एकूण—(चार)	8 72	14 70	11 91	Total—(iv)
एकूण—(बी)	1,270 68	1,280 13	1,361 15	Total—(b)

(सी) व्याज प्रदान व ऋण सेवा—

(c) Interest Payment and Servicing of Debt—

2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबन्धन यंत्रणा विनियोजन	344 96	383 86	429 60	Appropriation for Reduction of Avoidance of Debt.
2049 व्याज प्रदान	1,336 83	1,557 08	1,794 14	Interest Payments
एकूण—(सी)	1,681.79	1,940 94	2,223 74	Total—(c)

(डी) प्रशासकीय सेवा—

(d) Administrative Services—

2051 लोकसेवा आयोग	3.31	3 50	4 02	Public Service Commission
2052 सचिवालय—सर्वसाधारण सेवा	22 05	25 14	24 14	Secretariat—General Services
2053 जिल्हा प्रशासन	250 85	275 74	283 61	District Administration
2054 कोबागार व लेखा प्रशासन	19 87	22 89	25 82	Treasury and Account Administration
2055 पोलीस	629 46	737 26	707 64	Police.
2056 सुट्टी	24 84	27 90	25 63	Jails
2057 पुरवठा व विनियोग	0.36	0 34	0 38	Supplies and Disposals
2058 छानसामग्री व मुद्रण	36 93	39 73	40 30	Stationery and Printing
2059 सार्वजनिक बांधकामे	130 08	155 24	138 78	Public Works.
2070 इतर प्रशासनिक सेवा	22 08	28.23	978 22	Other Administrative Services.
एकूण—(डी)	1,139 83	1,315 97	2,228 54	Total—(d)

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.2.—contd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा—				(e) Pensions and Miscellaneous General Services—
2071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ ..	368.41	484 84	570 20	Pensions and Other Retirement Benefits
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा ..	32 60	36 46	44 12	Miscellaneous General Services
एकूण—(इ) ..	401.01	521 30	614 32	Total—(e)
एकूण—(ए) ..	4.595 15	5.170 10	6.543 62	Total—(A)

(बी) सामाजिक सेवा—				(B) Social Services—
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती—				(a) Education, Sports, Art and Culture—
2202 सर्वसाधारण शिक्षण ..	2,178 85	2,461.49	2,369 85	General Education
2203 तांत्रिक शिक्षण ..	95 89	113 59	108 76	Technical Education
2204 क्रीडा व युवकसेवा ..	31 24	62 51	31.94	Sports and Youth Services
2205 कला व संस्कृती ..	14 64	17 50	20.10	Art and Culture
एकूण—(ए) ..	2,320 62	2,645 09	2,530.65	Total—(a)

(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण--		(b) Health and Family Welfare--			
2210, वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	..	533.19	594 35	574.10	Medical and Public Health
2211, कुटुंबकल्याण	..	82 63	93 43	106.29	Family Welfare
एकूण--(बी)		615.82	687.78	680.39	Total--(b)

(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास--		(c) Water Supply, Sanitation, Housing and Urban Development--			
2215, पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता	..	236 47	237 46	242.91	Water Supply and Sanitation
2216, गृहनिर्माण	..	116 69	123 10	131 87	Housing
2217, नगरविकास	..	150 03	168 90	121.24	Urban Development
एकूण--(सी)		503 13	529 46	496 02	Total--(c)

(डी) माहिती व ध्वनिक्षेपण		(d) Information and Broadcasting--			
2220, माहिती व प्रसिद्धी	..	13.00	12 96	13.90	Information and Publicity
एकूण--(डी)		13 00	12 96	13 90	Total--(d)

(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण--		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes--			
2225, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण.	..	216 29	258.14	256.40	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes
एकूण--(इ)		216 29	258.14	256 40	Total--(e)

तफला क्रमांक/TABLE No. 26.2.—contd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(एक) कामगार व कामगार कल्याण—				(f) Labour and Labour Welfare—
2230, कामगार व सेवायोजन ..	67 18	81 94	90 43	Labour and Employment
एकूण—(एक) ..	67 18	81 94	90 43	Total—(f)
(बी) समाजकल्याण भागि पोषण—				(g) Social Welfare and Nutrition—
2235, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	153 35	177 70	172 46	Social Security and Welfare
2236, पोषण आहार ..	46 00	20 28	37 44	Nutrition
2245, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	100 76	84 18	300 41	Relief on Account of Natural Calamities
एकूण—(बी) ..	300 12	282 16	510 31	Total—(g)
(एच) इतर—				(h) Others—
2250, इतर सामाजिक सेवा ..	1 96	1 23	1 26	Other Social Service
2251, सचिवालय-सामाजिक सेवा ..	8.30	9 36	9 79	Secretariat-Social Services
एकूण (एच) ..	10 26	10 59	11.05	Total (h)
एकूण-- (बी) ..	4,046 48	4,518 12	4,589 15	Total—(B)

(सी) आर्थिक सेवा

C. Economic Services—

(ए) कृषि व सम्बन्धित कार्यक्रम—

(a) Agriculture and Allied Activities—

2401- पीक संवर्धन	185.59	240 41	206.74	Crop Husbandry
2402 मृद व जल संधारण	36 75	13.65	12.89	Soil and Water Conservation
2403 पशुसंवर्धन	64 03	71.11	68.39	Animal Husbandry
2404 दुग्धशाळा विकास	550 09	438.45	499.12	Dairy Development
2405 मत्स्यव्यवसाय	11.31	12 59	12 70	Fisheries
2406 बनीकरण व वन्यजीवन	146 99	189 32	207.18	Forestry and Wild Life
2408 अन्न, साठवण व वखार	42 17	91 13	38 06	Food, Storage and Warehousing
2415 कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण	75.84	85.74	84 98	Agricultural Research and Education
2425 सहकार	72.56	74 43	70 60	Co-operation
एकूण—(ए)			1,185 33	1,216 83	1,200 66	Total—(a)

तक्ता क्रमांक/TABLE No 26.2.—contd.

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(१)	(२)	(३)	(४)	(१)
(घी) ग्रामविकास—			(b) Rural Development—	
2501 ग्रामविकाससाठी विशेष कार्यक्रम ..	44 34	69 17	72.98	Special Programmes for Rural Development.
2505 ग्रामीण सेवायोजन ..	500 19	672.30	771 44	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा ..	0 00	0 00	0 02	Land Reforms
2515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम ..	86.51	102.54	119 89	Other Rural Development Programmes
एकूण--(घी) ..	631 04	844 01	964 33	Total--(b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम--			(c) Special Areas Programmes—	
2551 डोंगराळ प्रदेश ..	26 11	43 97	32 87	Hill Areas.
एकूण--(सी) ..	26 11	43.97	32 87	Total--(c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण—			(d) Irrigation and Flood Control—	
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे ..	667.66	698.38	816.38	Major and Medium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे ..	140.99	156 54	168.14	Minor Irrigation
2705 कापडक्षेत्र विकास ..	33 41	39 97	29 12	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण ..	2 75	3 10	3 14	Flood Control
एकूण--(डी) ..	844 81	897.99	1016.78	Total--(d)

(द) ऊर्जा—		(e) Energy—			
2801	बीज	26 54	16 60	9 66	Power
2810	ऊर्जाची अपारंपरिक साधने	16 10	12 12	10 88	Non-Conventional Sources of Energy
एकूण--(द)		42 64	28 72	20 54	Total--(e)

(एफ) उद्योग व खनिजे--		(f) Industry and Minerals--			
2851	ग्रामीण व लघुउद्योग	28 57	33 49	27 60	Village and Small Industries
2852	उद्योग	58 03	15 18	76 65	Industries
2853	अलोहयुक्त खानकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	3 61	3 90	4 04	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
एकूण--(एफ)		90 21	52 57	108 29	Total--(f)

(जी) वाहतूक--		(g) Transport--			
3001	भारतीय रेल्वे-छोरणनिश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर सकीर्ण संघटना.	0 15	0 18	0 19	Indian Railways, Policy formulation, Direction, Research and Miscellaneous Organisation.
3051	बंदरे व दीपगृहे	3 67	3 77	4 02	Ports and Light Houses
3053	नागरी विमान चालन	0 87	0 76	0 89	Civil Aviation
3054	सार्ग व पूल	8 34	4 16	3 83	Roads and Bridges
3055	सार्ग परिवहन	2 18	3 58	3 03	Road Transport
3056	अतर्देशीय जल परिवहन	0 03	0 04	0 04	Inland Water Transport
एकूण--(जी)		15 24	12 49	12 00	Total--(g)

सप्तम कर्मांक/TABLE No. 26.2.— *concl'd.*

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(आय) विज्ञान, तंत्रशास्त्र व पर्यावरण—			(I) Science, Technology and Environment—	
3402 अंतराळ संशोधन	0 05	0.12	0.12	Space Research
3425 इतर वैज्ञानिक संशोधन	0 28	0 32	0 40	Other Scientific Research
3435 पारिस्थितिकी व पर्यावरण	1 34	3.50	8.79	Ecology and Environment

एकूण—(आय)	1.67	3 94	9 31	Total—(I)
(बे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा—			(J) General Economic Services—	
3451 सचिवालय-आर्थिक सेवा	15 81	18.66	19 02	Secretariat-Economic Services
3452 पर्यटन	5 44	6 90	8.06	Tourism
3454 जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी	4.52	5.34	5 15	Census Survey and Statistics
3456 नागरी पुरवठा	0 14	0 06	0 09	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	3 45	4 76	4 60	Other General Economic Services

एकूण—(बे)	29.36	35.72	36.92	Total—(J)

एकूण—(सी)	2,866.41	3,136.24	3,401.70	Total—(C)

b 4078-13	(डी) सहायक भूदाने व अंशदाने—				(D) Grants-in-aid and Contributions—
	3604 स्थानिक स्वयं-चालित राज्य सत्ता यांना दुकानांतरपाईया व अभिहृत्नाहित रकमा देणे	88.66	43.67	43.89	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayat Raj Institutions
	3606 साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामग्री ..	0.00	0.00	0.00	Aid Material and Equipments
	एकूण—(डी) ..	88.66	43.67	43.89	Total—(D)
	एकूण—महसुली लेखावरील खर्च ..	11,546.70	12,868.13	14,578.36	Total—Expenditure on Revenue Account

साधर—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पिय प्रकाशने, १९९४-९५.

Source—Maharashtra State Budget Publications, 1994-95.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3.

राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथ.करण ANALYSIS OF STATE GOVERNMENT BUDGET

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	प्रत्यक्ष Actuals 1992-93	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1993-94	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1994-95	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
एक—महसुली लेखाशोधांसाठी जमा—				I. Receipts on Revenue Account—
(अ) कर महसुल	7,957.56	8,939.66	9,722.02	(a) Tax Revenue
(ब) कराव्यतिरिक्त महसुल	2,860.65	3,553.70	3,857.49	(b) Non-Tax Revenue
एकूण—(एक)	10,818.21	12,493.36	13,579.51	Total (I)
दोन—भांडवल लेखावरील जमा—	2,481.13	3,361.65	4,810.03	II. Receipts on Capital Account
एकूण जमा—(एक + दोन)	13,299.34	15,855.01	18,389.54	Total Receipts (I+II)
तीन—महसुली लेखाशीर्षवरील खर्च—				III. Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	8,131.24	8,868.37	9,269.88	(a) Development Expenditure
(ब) विकामेतर खर्च	1,733.67	2,058.82	3,084.74	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	1,681.79	1,940.94	2,223.74	(c) Debt Services
एकूण—(तीन)	11,546.70	12,868.13	14,578.36	Total (III)

III. भांडवली खर्च--

IV. Capital Expenditure--

(अ) महामुली लेखाबाहेरील भांडवली खर्च	1,380.01	1,850.84	1,878.65	(a) Capital Expenditure outside the Revenue Account
(ब) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च :	1,086.85	1,426.38	2,443.45	(b) Disbursements on Loans and Debt Section
एकूण (चार) ..	2,466.86	3,277.22	4,322.10	Total (IV)
एकूण खर्च (तीन+चार) ..	14,013.56	16,145.35	18,900.46	Total Expenditure (III+IV)

साधार.—गुजरातराज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९४-९५.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1994-95.

27. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

सक्ता क्रमांक /TABLE No. 27.1.

बालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न
STATE INCOME AT CURRENT AND CONSTANT PRICES

विभाग	राज्य उत्पन्न/State income				Sector
	1992-93*		1993-94@		
	बालू किमती- नुसार At current prices	१९८०-८१ च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (1980-81)	बालू किमती- नुसार At current prices	१९८०-८१ च्या स्थिर किमतीनुसार At con- stant prices (1980-81)	(1)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
I. उत्पन्न (कोटी रुपयात)--					Income (Rs. in crore)--
(अ) कृषि, वन उद्योग, मत्स्योद्योग आणि खाने.	17,397.4	6,322.2	20,777.1	6,764.5	(A) Agriculture forestry, fisheries, mining and quarrying.
(ब) कारखाने, बांधकाम, वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा.	25,847.8	10,201.8	30,394.2	11,027.6	(B) Manufacturing, construction, electricity, gas and water supply.
(क) परिवहन, दळणवळण, हॉटेल्स आणि उपाहारगृहे.	14,451.8	5,099.7	16,967.7	5,521.4	(C) Transport, storage and communication, trade, hotels and restaurants.
(द) बँका व विमा उद्योग, स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी, व्यावसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन आणि इतर सेवा.	20,697.3	8,467.2	23,069.3	9,077.8	(D) Banking and insurance, real estate and ownership of dwellings, business services, public administration and other services.
एकूण	78,394.3	30,090.9	91,208.3	32,391.3	Total
II. दरदोई राज्य (रुपयामध्ये)	9,627.8	3,695.5	10,983.7	3,900.7	Per capita State Income (in Rs.).

*अस्थायी/Provisional @प्राथमिक/Preliminary.

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

सप्तता क्रमांक/TABLE No. 28. 1.

28. संकीर्ण/

तबला क्रमांक/

नियंत्रित बाजारपेठा/

(३० सप्टेंबर १९९३ रोजी/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठाची नावे
(१)	(२)	(३)
1	बृहन्मुवई ..	मुवई
2	ठाणे ..	मुरवाड, गहापूर, भिवंडी, पालघर, बल्याण, बसई, वाडा
3	रायगड ..	कर्जंत, पनवेल, पेण, रोहा, खालापूर (खोपोली), महाड, अलिबाग, माणगाव, मुरुड.
4	रत्नागिरी ..	रत्नागिरी
5	सिध्दुर्ग ..	
3	नाशिक ..	थोटी, लासलगाव, मालेगाव, नादगाव, सिन्नर, सटाणा, येवला, नाशिक, कळवण, चांदवड, मनगाई, दिंडोरी
7	धुळे ..	धुळे, दोडाइचा, शिरपूर, नदुरबार, गहादा, सात्री, नवापूर, तळोदा
8	जळगाव ..	जामनेर, धरणगाव, कुमळनेर, जळगाव, पारोळा, धाळीसगाव, चोपडा, बौदवड, पाचोरा, रावेर, भुसावळ, यावळ.
9	अहमदनगर ..	अहमदनगर, कोपरगाव, श्रीरामपूर, राहुरी/सगमनेर, शेवगाव, पाथर्डी, जामखेड, श्रीगोदा, नैवासा, पारनेर कर्जंत, अकोले.
10	पुणे ..	बारामती, खेड, निरा, भोद, पुणे, शिरूर, इंदापूर, जुन्नर, दोंड, मंजर, तळेगाव-दामाडे.
11	सातारा ..	कोरेगाव, कराड, फलटण, सातारा, वडज, प्राटण, कोणद, दहीवडी, बाई.
12	सांगली ..	सांगली, सासगाव, इस्लामपूर, विटा, आटपाडी
13	सोलापूर ..	सोलापूर, मोहोळ, करमाळा, कुर्दवाडी, अक्कलकोट, चाशी, अकलूज, पठरपूर, मयळवेडा, सांगोला.
14	कोल्हापूर ..	कोल्हापूर, गडहिंग्लज, जयसिंगपूर, वडगाव, (पेठ).
15	औरंगाबाद ..	औरंगाबाद, वैजापूर, लासुर स्टेशन, पंढण, कृष्ण, सिल्लोड, गंगापूर, सोयगाव,
16	जालना ..	जालना, अंबड, भोकरदन, भटा, परतूर.
17	परभणी ..	परभणी, मानवत, सीलू, गगाखेड, पूर्णा, बसमत, हिंगोली, भाखाडा-बाळापूर, जितूर, कळमनूरी, पिंगळी-बवळा बाजार, पाथरी.
18	बीड ..	बीड, भांबेजोगाई, किल्ले धारूर, नेवराई, मांजळगाव, परळी-बैजनाथ, कडा, पाटोदा.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 28-1.

REGULATED MARKETS

As on 30th September 1993)

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Greater Bombay	.. Bombay.
Thane	.. Murbad, Shahapur, Bhiwandi, Paighar, Kalyan, Vasal,
Raigad	.. wada, Karjat, Panvel, Pen, Roha, Khalapur (Khopoli), Mahad, Ahibag, Mangaon, Murud
Ratnagin	.. Ratnagiri.
Sindhudurg	..
Nashik	.. Ghoti, Lasalgaon, Malegaon, Nandgaon, Sinnar, Satana, Yevla, Nashik, Kalwan, Chandwad, Manmad Dindoli.
Dhule	.. Dhule, Dondaicha, Shirpur, Nandurbar, Shahada, Sakri, Nawapur, Taloda.
Jalgaon	.. Jamner, Dharangaon, Amalner, Jalgaon, Parola, Chalisgaon, Chopda, Bodwad, Pachora, Raver, Bhusawal, Yawal.
Ahmadnagar	.. Ahmadnagar, Kopergaon, Shirampur, Rahuri, Sangamner, Shevgaon, Pathard, Jamkhed, Shrigonda, Nevasa, Pamer, Karjat, Akole.
Pune	.. Baramati, Khed, Nira, Bhor, Pune, Shirur, Indapur, Junnar, Daund, Manchar, Talegaon-Dabhade.
Satara	.. Koregaon, Karad, Phaltan, Satara, Vaduj, Patan, Lonand, Dahiwadi, Wai.
Sangli	.. Sangli, Tasgaon, Islampur, Khanapur-Vita, Atpadi
Solapur	.. Solapur, Mohol, Karmala, Kurduwadi, Akkalkot, Barshi, Akluj, Pandharpur, Mangalvedha, Sangola.
Kolhapur	.. Kolhapur, Gadhinglaj, Jaysingpur, Vadgaon (Peth).
Aurangabad	.. Aurangabad, Vaijapur, Lasur Station, Paithan, Kannad, Sillod, Gangapur, Soyegaon.
Jalna	.. Jalna, Ambad, Bhokardan, Mantha, Partur.
Parbhani	.. Parbhani, Manwat, Sailu, Gangakhed, Purna, Basmath, Hingoli, Akhada-Balapur, Jintur, Kalamnuri, Pngali-Javla market, Pathri.
Beed	.. Beed, Ambejogai, Kilk Dharur, Georai, Manjalegaon, Parli-Vajinath, Kada, Patoda.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा (1)	नियतित बाजारपेठेची नावे (2)	(3)
19	नांदेड	नांदेड, मूदखेड, उमरी, धमबाद, भोकर, फिगवट, हवगाव, छोटा, वेगळूर, मुखेड, कुंडलवाडी, नायगाव, कंधार.	
20	उस्मानाबाद	कळब, उस्मानाबाद, मुस्म, परदा, भूम, तुळजापूर, उमरगा.	
21	ठातूर	ठातूर, उदपीर, निलंगा, अहमदपूर, देवघो-गुरांचा बाजार, मोसा, हुडरगुली-गुरांचा बाजार, रेणापूर-गुरांचा बाजार, चाकूर.	
22	बुलढाचा	बलकापूर, नादुरा, योगाव, शामगाव, जळगाव-जामीद, देळगाव राजा, विखली, मेहकर, सोनार, सयामपूर, मोताळ.	
23	बकोला	बकोला, अकोट, तेल्हारा, मृत्तिजापूर, कारजा, वाशिम, रिखोड, पालेगाव, बाळापूर, पातूर, मंगळपेरी, बाशी-टाकळी, मनोर.	
24	अमरावती	अमरावती, शामगाव रेल्वे, र्वापूर, अजनावाव, सुर्गी, अचलपूर, बरुड, भोशी, धारणी चादूर-बाजार, चादूर-रेल्वे, सीवसा, मादगाव खडेभवट.	
25	यवतमाळ	यवतमाळ, घाटंजी, पांडरकवडा, दारव्हा; वणी, दिपत, बोरीअरव, उमरखेड, पुसद (कापूस व धान्य) राजेगाव, नेर, महागाव, नारेगाव.	
26	बर्घा	बर्घा, सिंदी, पुलगाव, नार्गी, द्विगणघाट, भाय्डी	
27	नागपूर	काटोल, भिवापूर, नरखेड, सावनेर, रामटेक, उपरेड, कळभेश्वर, नागपूर, मांडळ, पारगिबती.	
28	बंगारा	गोंदिया, बंगारा, तिरोडा, आमगाव, लावणी, पवनी, तुमसर, कावणदूर, अर्जुनी-भोरगाव, मोहाडी, भोरेगाव.	
29	चंद्रपूर	चंद्रपूर, बरोरा, मूल, बहापुरी, सिदेवाही, नागभिर, राजूर, विमुर, गोरपिपरी, भद्रावती.	
30	बरचिरोली	बरचिरोली, बारबोरी, बहेरी.	

जाघार—नवव उच संघाटक, महाराष्ट्र शासन मुंबई.

TABLE No. 28.1.—*contd.*

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Nanded	Nanded, Mudkhed, Umri, Dharmabad, Bhokar, Kinwat, Hadgaon, Loha, Deglur, Mukhed, Kundalvadi, Naigaon, Kandhar.
Osmanabad	Kalamb, Osmanabad, Murum, Paranda, Bhoom, Tuljapur, Umrga
Latur	Latur, Udgir, Nilanga, Ahmedpur, Deoni cattle market, Ausa, Handargulli-cattle market, Renapur-cattle market, Chakur.
Buldana	Malkapur, Nandura, Shegaon, Khamgaon, Jalgaon-Jamod, Deulgaonraja, Chikhli, Mehkar, Lonar, Sangrampur, Mutala.
Akola	Akola, Akot, Telhara, Murtijapur, Karanja, Washim, Risod, Malegaon, Balapur, Patur, Mangrulpir, Barshi, Takli, Manora.
Amravati	Amravati, Dhamangaon Railway, Daryapur, Anjangaon, Surji Achalpur, Warud, Morshi, Dharani, Chander Bazar, Chandur Railway, Tiwsa, Nandgaon khandeshar.
Yavatmal	Yavatmal, Ghatanja, Pandharkaoda, Darwba, Wani, Digras, Bori-Arab, Umardhed, Pusad (Cotton and grain) Ralegaon, Nere, Mangaon, Maregaon.
Wardha	Wardha, Sindi, Pulgaon, Arvi, Hinganghat, Asti.
Nagpur	Katol, Bhivapur, Narkhed, Saoner, Ramtek, Unred, Kalmeshwar, Nagpur, Mandhal, Parshivani.
Bhandara	Gondiya, Bhandara, Tirora, Amgaon, Lakhani, Pavani, Tumsar, Lakhandur, Arjuni-Morgaon, Mohadi, Moregaon.
Chandrapur	Chandrapur, Warora, Mul, Brahmapuri, Sindewadi, Nagbhir, Rajura, Chimur, Gondpipri, Bhadravatti.
Gadchiroli	Gadchiroli, Armori, Aheri.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra Bombay.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तपता क्रमांक/TABLE No. 28.2(A).

महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती

LIFE INSURANCE IN MAHARASHTRA

वाव	परिमाण	1992-93	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)
पॉलिसी	संख्या	12,837.89	Number	Policies
विम्याची रक्कम	कोटी रुपयात	5,088.61	Rs. in crore	Sum assured

आधार.—भारतीय आयुर्विमा महामंडळ.

Source.—Life Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2(B).

महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम

GROSS DIRECT PREMIUM WRITTEN IN MAHARASHTRA

1993-94

(कोटी रुपये/ Crore Rupees)

बाब	रक्कम/Amount	Item
(1)	(2)	(1)
भारतीय साधारण विमा मंडळ व त्याच्या संलग्न कंपन्यांनी महाराष्ट्रात उत्तरेविलेल्या विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम	1,231.72	Gross direct premium written in Maharashtra by of General Insurance Corporation of India, and its subsidiary companies.

आधार.—भारतीय साधारण विमा मंडळ.

Source.—General Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3.

पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची महाराष्ट्रातील संख्या
**NUMBER OF HOTELS IN MAHARASHTRA APPROVED
 BY THE TOURISM DEPARTMENT**

1993-94

(संख्या/Number)

ठिकाण	पंचतारांकित (डिलक्स)	पंच तारांकित	चार तारांकित	तीन तारांकित	दोन तारांकित	एक तारांकित	Place
	5 Star De'luxe	5 Star	4 Star	3 Star	2 Star	1 Star	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	7	7	9	16	31	6	Bombay
पुणे	..	2	4	1	9	12	Pune
औरंगाबाद	..	2	1	..	Aurangabad
नागपूर	1	1	..	Nagpur
अहमदनगर	Ahmadnagar
कराड	1	1	..	Karad
कोल्हापूर	3	..	Kolhapur
माथेरान	2	..	Matheran
नाशिक	1	4	..	Nashik
ठाणे	2	..	Thane
एकूण	7	11	13	20	54	18	Total

साधर.—पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन,
 पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.— Department of Tourism, Government of India.
 Directorate of Tourism, Government of Maharashtra.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28. 4.

हवाईमार्गे मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक

FOREIGN TOURISTS DISEMBARKING AT BOMBAY BY AIR

1993

सं- क्रमांक Serial No.	वाणिज्यत्वाचा देश (2)	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists (3)	Country of Nationality (2)
1	उत्तर अमेरिका ..	81,770	North America
2	दक्षिण मध्य अमेरिका ..	5,192	South and Central America
	एकूण अमेरिका खंड ..	86,962	Total America
3	पश्चिम युरोप ..	2,15,299	Western Europe
4	पूर्व युरोप ..	3,569	Eastern Europe
	एकूण युरोप खंड ..	2,18,868	Total Europe
5	आफ्रिका ..	53,451	Africa
6	पश्चिम आशिया ..	1,02,801	West Asia
7	दक्षिण आशिया ..	22,448	South Asia
8	दक्षिण-पूर्व आशिया ..	20,914	South-East Asia
9	पूर्व आशिया ..	28,802	East Asia
	एकूण आशिया ..	2,28,416	Total Asia
10	ऑस्ट्रेलिया ..	10,225	Australia
11	राष्ट्रीयता नसलेले ..	2,559	Stateless
	एकूण ..	5,47,030	Grand Total

माधार—भारत पर्यटक आंकडे, भारत सरकार

Source.—India Tourist Statistics, Government of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5.

महाराष्ट्र राज्यातील कच्च्या (क्रूड) तेलाचे उत्पादन
PRODUCTION OF CRUDE OIL IN MAHARASHTRA STATE

('००० टनांत/Tonnes)

वर्ष/ Year (1)	मुंबई हाय किनारा Off shore Bombay High (2)
1976-77	406
1977-78	2,074
1978-79	3,310
1979-80	4,422
1980-81	4,985
1981-82	7,975
1982-83	12,877
1983-84	17,392
1984-85	20,136
1985-86	20,823
1986-87	20,618
1987-88	20,164
1988-89	21,112
1989-90	21,716
1990-91	21,191
1991-92	18,963
1992-93	15,746
1993-94*	15,375

* अस्थायी/Provisional

आधार — अर्थ व सांख्यिकी विभाग, मिनिस्ट्री ऑफ पेट्रोलियम ऑफ नॅचुरल गॅस, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas,
Government of India, New Delhi.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6.

महाराष्ट्र राज्यातील नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर
RESERVES, GROSS PRODUCTION AND UTILISATION OF NATURAL GAS IN
MAHARASHTRA STATE

वर्षे/Year	मुंबई हाय किनारा/Off shore Bombay High		
	साठे** (अब्जघन मीटर) Reserves (Bn. Cubic Metres)	एकूण उत्पादन (दशलक्ष घन मीटर) Gross production* (Million Cu. Metres)	वापर (दशलक्ष घनमीटर.) Utilisation (Mn. Cu. Metres)
(1)	(2)	(3)	(4)
	106.62		
1976-77	148.08	48
1977-78	186.15	229	3
1978-79	264.64	386	204
1979-80	270.96	542	372
1980-81	329.04	673	307
1981-82	330.62	1,345	671
1982-83	377.21	2,357	1,400
1983-84	377.80	2,259	1,834
1984-85	368.55	4,408	2,515
1985-86	377.69	5,180	3,067
1986-87	400.99	6,705	5,042
1987-88	411.09	8,259	5,820
1988-89	440.47	9,731	6,944
1989-90	457.36	13,087	8,585
1990-91	483.50	14,082	10,035
1991-92	479.77	14,394	11,378
1992-93*	465.13	13,352	12,453
1993-94*	454.56	13,356	12,472

**अस्थायी/Provisional.

*कॅलेंडर वर्ष/Calendar Year

संस्तर -- अर्थ व सांख्यिकी विभाग, गिनितरी आक पेट्रोलियम अंड नैसर्गिक गॅस, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas Statistics, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7.

द्विभूत पेट्रोलियम बायूचे महाराष्ट्रातील घरगुती ग्राहक
LPG DOMESTIC CUSTOMERS IN MAHARASHTRA

(१ एप्रिल १९९३ रोजी/As on 1st April 1993)

(हजारत/In thousand)

कंपनीचे नाव (1)	ग्राहकांची संख्या No. of Customers (2)	Name of Company (1)
भास्तीय तेल महामंडळ मर्यादित ..	166	Indian Oil Corporation Limited.
हिंदुस्तान पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	1,460	Hindustan Petroleum Corporation Limited.
भारत पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	1,652	Bharat Petroleum Corporation Limited.
एकूण ..	3,278	.. Total

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी विभाग, मिनिस्ट्री ऑफ पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस स्टॅटिस्टीक्स, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas Statistics, Government of India, New Delhi.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1.

29. निवडक निर्देशकांचा फल/

तबता क्रमांक/

शेती/

(जेथे आकडे हजार हेक्टर व उत्पादनाचे आकडे हजार मे. टनात आहेत)

प्रसूक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1.	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गावपत्रका- नुसार)	30,758	30,769	30,766	30,758
2.	सागवड केलेले निव्वळ क्षेत्र	17,878	18,135	17,668	18,262
3.	सागवड केलेले एकूण क्षेत्र	18,823	18,972	18,737	19,664
4.	भोळिताबाबतीत एकूण क्षेत्र	1,220	1,388	1,570	2,171
5.	मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन —				
	(अ) तांदूळ—				
	(१) क्षेत्र	1,300	1,321	1,352	1,416
	(२) उत्पादन	1,369	884	1,662	2,286
	(ब) गहू—				
	(१) क्षेत्र	907	833	812	1,169
	(२) उत्पादन	401	280	440	1,199
	(क) जोषळा—				
	(१) क्षेत्र	6,284	6,057	5,703	6,064
	(२) उत्पादन	4,224	2,295	1,557	3,466
	(ड) बाजरी—				
	(१) क्षेत्र	1,635	1,828	2,039	1,808
	(२) उत्पादन	489	370	824	560

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.1.

AGRICULTURE

Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

1980-81	1985-86*	1990-91*	1991-92*	1989-90*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
30,758	30,758	30,758	30,758	30,758	Total geographical area according to village papers.
18,299	18,031	17,941	17,730	18,049	Net area sown
19,642	20,269	21,052	21,479	21,029	Gross cropped area
2,415	2,420	3,170	2,814	3,235	Gross area irrigated
					Area and outturn of principal crops—
					(a) Rice—
1,459	1,536	1,581	1,572	1,543	(i) Area
2,315	2,160	2,314	2,100	2,363	(ii) Outturn
					(b) Wheat—
1,063	888	873	628	680	(i) Area
886	652	919	626	798	(ii) Outturn
					(c) Jowar—
6,469	6,628	6,331	5,485	5,921	(i) Area
4,409	3,918	5,948	3,390	6,688	(ii) Outturn
					(d) Bajra—
1,534	1,717	1,927	1,911	1,908	(i) Area
697	420	1,114	898	1,780	(ii) Outturn

*अन्वयित/Provisional.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
मुख्य विकांछालील क्षेत्र व त्याचे उत्पादन—पुढे चालू					
(ई) एकूण तुणधान्ये (इतर धान्ये धरून)—					
(१)	क्षेत्र	10,606	10,512	10,320	10,931
(२)	उत्पादन	6,755	4,037	4,737	7,869
(फ) एकूण कढधान्ये—					
(१)	क्षेत्र	2,349	2,330	2,366	2,914
(२)	उत्पादन	989	657	677	1,168
(ग) ऊस—					
(१)	क्षेत्र	155	171	204	268
(२)	उत्पादन (ऊसात)	10,404	10,080	14,433	20,534
(घ) कापूस—					
(१)	क्षेत्र	2,500	2,716	2,750	2,307
(२)	उत्पादन (लिटरमध्ये)	288	179	82	433
(ङ) भुईमूग—					
(१)	क्षेत्र	1,083	1,117	904	854
(२)	उत्पादन	800	473	586	693
(च) संवाखू—					
(१)	क्षेत्र	25	13	12	11
(२)	उत्पादन	12	6	5	5
शेती उत्पादनांचे निर्योर्गांक—					
(१९६७-७०=१००)					
(१)	अन्नधान्ये	115.6	71.1	86.3	143.9
(२)	अन्नधान्येतर	102.6	79.9	90.9	121.9
(३)	सर्वे पिके	109.8	75.0	88.3	134.1

TABLE No. 29.1.— *contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
					Area and outturn of principal crops— <i>contd.</i>
					(e) All cereals— (including other cereals)
10,976	11,209	11,142	10,027	10,555	(i) Area
8,647	7,554	10,740	7,418	12,225	(ii) Outturn
					(f) All pulses—
2,715	2,840	3,257	3,008	3,350	(i) Area
825	1,156	1,444	933	1,829	(ii) Outturn
					(g) Sugarcane—
319	355	533	552	470	(i) Area
23,706	23,268	38,416	36,187	30,854	(ii) Outturn (cane)
					(h) Cotton—
2,550	2,709	2,730	2,724	2,480	(i) Area
208	338	320	196	307	(ii) Outturn (in lint)
					(i) Groundnut—
695	670	881	742	652	(i) Area
451	491	992	546	759	(ii) Outturn
					(j) Tobacco—
12	10	10	10	10	(i) Area
8	8	10	8	12	(ii) Outturn
					Index numbers of agricultural production (1967-70=100)
143.3	133.7	184.5	128.6	212.3	(i) Foodgrains
138.4	142.1	216.8	180.3	180.3	(ii) Non-foodgrains
141.1	137.4	198.9	151.6	198.1	(iii) All commodities

29. निवडक निर्देशकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

संख्या क्रमांक/TABLE No. 29.2.

पशुधन व कुक्कूट/LIVESTOCK AND POULTRY

(हजारत/In thousand numbers)

संख्यांक Serial No (1)	प्रकार (2)	1961 (3)	1966 (4)	1972 (5)	1978 (6)	1982 (7)	1987 (8)	1992 (9)	Category (2)
1	गाई-बैल—								Cattle—
	तीन वर्षांवरील बैल ..	6,490	6,530	6,206	6,329	6,687	6,690	6,955	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील गायी ..	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	5,739	5,843	Females over 3 years
	बाळरे ..	4,194	3,645	3,912	4,108	4,228	4,555	4,636	Young stock
	एकूण—गाई-बैल ..	15,328	14,729	14,705	15,218	16,162	16,983	17,434	Total— Cattle
2	म्हशी-रेठे—								Buffaloes
	तीन वर्षांवरील रेठे ..	353	340	308	325	351	356	336	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील म्हशी ..	1,639	1,135	1,871	2,148	2,307	2,816	3,223	Females over 3 years
	रेठे ..	1,095	967	1,122	1,425	1,313	1,583	1,883	Young stock
	एकूण—म्हशी-रेठे ..	3,087	3,042	3,301	3,899	3,972	4,755	5,442	Total— buffaloes
3	बंदरे ..	2,093	2,205	2,128	2,636	2,671	2,873	3,074	Sheep
4	बैलगा ..	5,181	5,121	5,911	7,563	7,705	9,195	10,011	Goats
5	घोडे, चिपरे ..	105	101	58	48	49	43	39	Horses and Ponies
6	इतर पशुधन ..	360	352	317	326	340	447	449	Other livestock
	एकूण—सर्वांचे ..	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,255	36,449	Total— livestock
7	ऊंढरगा, बरके वगैरे ..	10,577	9,902	12,217	18,751	19,844	24,839	32,195	Poultry

तबला कलाक/TABLE No. 29.3.

29. निवडक निदेशकाचा कल/

तबता क्रमांक/

उद्योग आणि खाणकाम/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1960 (3)	1965 (4)	1970 (5)	1975 (6)
1	बालू कारखान्यांची संख्या	8,010	9,472	9,803	11,425
2	कामगारांची दैनिक सरासरी (हजार)	746	903	952	1,015
3	औद्योगिक उत्पादन—				
	(१) कापूस मूत (दसतक्ष कि. ग्रॅम)	242	251	227	420
	(२) कापूस कापड (लाख मीटर)	16,747	15,654	14,411	12,983
	खनिज उत्पादन—				
	(१) कोळसा (हजार मे. टन)	783	1,140	1,771	3,580
	(२) कच्चे मॅंगेजिज (हजार मे. टन)	187	317	216	188

N.A.—उपलब्ध नाही/

@ मुंबई शहर सोडून/

*अस्थायी/

†बिबी कारखान्यांचा समावेश वेगळ्या अधिनियमाखाली १९७४ पासून केलेला आहे

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.3.

INDUSTRY AND MINING

1980	1985*	1989*	1990*	1991*	1992*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
15,170	18,922	23,057	23,410	24,119	24,549	Number of working factories†
1,177	1,129	1,160	1,163	1,169	1,165	Average daily number of workers (thousand No)
						Industrial production—
249	221	231	242	N.A.	N.A.	(i) Cotton yarn (million kg.).
12,603	10,431	9,020	7,335	N.A.	N.A.	(ii) Cotton cloth (lakh metres)
						Mineral production—
5,300	10,792	15,891	16,030	19,290	19,191	(i) Coal (thousand tonnes).
223	238	264	262	294	327	(ii) Manganese ore (thousand tonnes).

Not Available.

Excluding Bombay city.

Provisional

‡ Bidi Factories covered under separate Act, from 1974.

29. निवडक निवेशकाचा क्रम

तक्ता क्रमांक/

बीज/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट)	759	1,304	2,119	2,786
2	विजेचे उत्पादन (बसक्या किलोवॅट तास)	3,268	5,635	9,134	12,052
3	विबेचा वापर (बसक्या किलोवॅट तास)				
	(अ) एकूण	2,720	4,717	7,650	9,490
	(ब) उद्योगांकडून	1,853	3,297	5,312	5,935
4	महाराष्ट्र राज्य विद्युत संकटाफडून बीजपुरवठा केलेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या (प्रत्येक वर्षा-बसक्या)	853	4,665	12,752	20,112

*अस्थायी/

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.4.

ELECTRICITY

1980-81	1985-86	1990-91	1992-93*	1993-94*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
4,298	7,091	8,876	9,324	9,414	Installed capacity (thousand kw.).
18,751	27,647	37,311	39,446	42,236	Electricity generated (million kwh.).
					Consumption (million kwh.).
14,034	20,979	30,775	34,755	36,995	(a) Total
8,150	11,124	14,706	15,119	15,824	(b) Industrial
27,914	33,927	39,413	39,413	39,413	Towns and villages electrified by M.S. Electricity Board as at the end of each year

* Provisional

29. निवडक निर्देशकाचा काले।

तक्ता क्रमांक।

सहकार।

प्रक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	सहकारी संस्थांची संख्या	31,565	37,405	42,603	49,651
2	त्यामधील सभासदांची संख्या (हजाराने)	4,191	6,786	8,581	11,629
3	खेळते भांडवल (कोटी रुपये)	291	712	1,490	2,588
4	प्राथमिक कृषि पत संस्थानी दिलेले कर्म (कोटी रुपये)	43	91	133	170

टीप--वरील काकडे सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांचे मिळून आहेत. (त्यांचे सुपरवायझिंग पॅनिशन, विभागीय व जिल्हा
बोर्ड, विभागाच्या, इत्यादी संस्थांचा अंतर्भाव आहे)

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.5.

CO-OPERATION

1980-81	1985-86	1990-91	1991-92	1992-93	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
60,747	79,291	1,04,620	1,12,023	1,18,457	Societies (No.)
14,783	20,141	26,875	23,355	31,715	Members (thousand No.)
6,210	1,085	2,418	2,685	3,228	Working capital (Crore Rs.)
250	419	779	970		Advances by primary agricultural credit and multipurpose societies (Crore Rs.)

Note—The above figures relate to all types of societies. (including supervising unions, divisional and district boards and insurance societies, etc.).

29. निघडक निर्देशकोचा कलम/

लक्षता क्रमांक/

परिवहन आणि दळणवळण/

क्र.सं.क्रमांक Serial No.	वार	1960	1965	1970	1975	1980
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी बसलेली रस्त्यांची लांबी (कि मीटर).	३७,७५७	४८,०५३	६२,७०३	१,५८,९२८	१,३८,६१३
2	वापरतात असलेली याहने (प्रत्येक वर्षाच्या एक जानेवारी रोजीची)—					
	(अ) मोटारी	४५,३२८	६६,३६३	१,०८,६७९	१,६९,८९५	२,१३,७००
	(ब) सर्व प्रकारची वाहने	४९,१२७	१,४३,४९७	२,५७,५३९	४,५८,२१४	७,२५,३५२

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29 6

TRANSPORT AND COMMUNICATION

1985	1990	1991	1992*	1993*	Item
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1,51,671	1,72,859	1,72,965	1,74,494	1,77,012	Length of roads as on 31st March of each year (kilometres).
					Motor vehicles in operation (as on 1st January of each year).—
2,82,972	4,04,240	4,23,505	4,41,542	4,56,375	(a) Motor cars
13,45,048	24,30,615	24,40,585	28,49,783	30,18,623	(b) All types of vehicles

29. मिडलक विद्याशाळांचा फल/

तक्ता क्रमांक/

शिक्षण/

वर्ग	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
माध्यमिक शिक्षण—				
(पूर्व-प्राथमिक व्यतिरिक्त)				
(१) संस्था (संख्या) ..	34,594	41,781	45,143	48,299
(२) विद्यार्थी (हजारत) ..	4,178	5,535	6,229	6,993
(३) शिक्षक (हजारत) ..	113	153	185	221
पुष्कल शिक्षण—				
(१) संस्था (संख्या) ..	2,468	4,032	5,339	5,810
(२) विद्यार्थी (हजारत) ..	858	1,500	1,936	2,442
(३) शिक्षक (हजारत) ..	35	57	77	96

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.7:

EDUCATION

1980-81	1985-86	1989-90	1990-91	1991-92	Item
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
					Primary education—
					(excluding pre-primary).
51,345	54,406	56,820	57,744	58,168	(1) Institutions (No.)
8,392	9,418	10,192	10,424	10,661	(2) Students (thousand No)
222	245	265	268	271	(3) Teachers (thousand No)
					Secondary education—
6,119	8,177	9,418	9,992	10,613	(1) Institutions (No.)
3,309	4,585	5,536	5,794	6,064	(2) Students (thousand No)
114	146	175	132	187	(3) Teachers (thousand No.)

29. निम्नलिखित निर्देशिकांचा काल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्त्या क्रमांक/TABLE No. 29.8.

कृषिगत भारतीय बाजार किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL-INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (New Series)

(माझारमूल वर्ष/Base year 1981-82=100)

क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	मूलमूल पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ति, दिवा- बत्ती व वगण Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माळ Manu- factured products	सर्व वस्तु All commo- dities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	भार/Weight—	(32.295)	(10 663)	(57.042)	(100.000)
1	1982-83	106.7	106.5	103.5	104.9
2	1983-84	118.2	112.5	109.8	112.8
3	1984-85	125.5	117.3	117.5	120.1
4	1985-86	125.7	129.8	124.4	125.4
5	1986-87	137.1	138.6	129.2	132.7
6	1987-88	152.6	143.3	138.5	143.6
7	1988-89	160.1	151.2	151.5	154.3
8	1989-90	163.6	156.6	168.6	165.7
9	1990-91	184.9	175.8	182.8	182.7
10	1991-92	218.4	199.0	203.4	207.8
11	1992-93	234.6	227.1	225.6	228.7
12	1993-94	250.9	262.4	243.2	247.8

जाचार. — मासिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source. — Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

तपता क्रमांक/TABLE No. 29.9.

29. निवडक निवेष्टकांचा फल

तफता क्रमांक

क्रामगाराकरिता ग्राहक किमतीचे निदेशाक (नवी मालिका)

अनुक्रमांक Serial No	क्षेत्र	वर्ष	भार Weight	1971-72	1976-77
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुंबई (फेब्रुवारी वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	59.9 100.00	204 190	320 298
2	सोलापूर (फेब्रुवारी वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	59.9 100.00	214 193	328 308
3	नागपूर (फेब्रुवारी वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	53.08 100.00	210 192	327 295
4	पुणे (फेब्रुवारी वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	50.60 100.00	189 176	314 287
5	नाशिक (फेब्रुवारी वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	52.9 100.00
6	जळगाव (फेब्रुवारी वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	55.98 100.00	203 188	319 296
7	नांदेड (फेब्रुवारी वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	60.26 100.00	210 198	345 31
8	औरंगाबाद (फेब्रुवारी वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	53.65 100.00	201 190	335 308
9	कोल्हापूर (फेब्रुवारी वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	55.64 100.00
10	अकोला (फेब्रुवारी वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निदेशाक	62.30 100.00

@ आधारभूत वर्ष/Base year 1982 = 100

**पायाभूत वर्ष १९८२ मधील निवेशाक पायाभूत वर्ष १९६०/१९६१ मध्ये रूपांतरित करण्यासाठी वापरण्याचा शुभक

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.9.

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

1981- 82	1986- 87	1990- 91@	1991- 92@	1992- 93@	1993- 94	**जोड़णारा गुणक Linking factor	Item	Centre
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
508 460	799 717	212 201	255 234	285 260	302 279	5 44 5 12	Food General Index	Bombay (Calendar year 1960=100)
544 499	756 697	194 196	242 234	274 263	271 269	5 37 5 03	Food General Index	Solapur (Calendar year 1960=100)
505 469	708 673	195 201	229 230	257 257	270 273	5 24 4 99	Food General Index	Nagpur (Calendar year 1960=100)
490 432	717 639	212 198	251 226	287 257	299 273	4.86 4 53	Food General Index	Pune (Calendar year 1961=100)
..	..	202 202	247 236	266 257	285 277	..	Food General Index	Nashik (Calendar year 1982=100)
530 472	718 667	201 196	247 228	276 251	277 259	5 12 4.78	Food General Index	Jalgaon (Calendar year 1961=100)
579 523	749 707	191 200	238 234	261 256	260 264	5 51 5 01	Food General Index	Nanded (Calendar year 1961=100)
548 496	830 743	205 197	247 227	277 252	276 258	5.63 5 18	Food General Index	Aurangabad (Calendar year 1961=100)
....	200 196	249 230	285 259	286 267	Food General Index	Kolhapur (Calendar Year 1962=100)
....	198 199	237 229	263 253	270 266	Food General Index	Akola (Calendar year 1982=100)

Linking factor for converting index number with base 1982 into with base 1960/1961.

29. निचरक निर्वेशकाचा कर

तक्ता क्रमांक/
राज्य उत्पन्न/(सुधारित मालिका)

क्रमांक Serial No.	वर्ष	1980-81	1981-82	1985-86	1986-87
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1 राज्याचे बालू किमतीनुसार उत्पन्न—					
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयात)	15,162.6	16,993.4	26,466.5	28,430.9
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्वेशांक (आधार १९८०-८१=१००)	(100.0)	(112.1)	(174.6)	(187.5)
(क)	दरदोई उत्पन्न (रुपयस्त)	2,435.3	2,672.9	3,825.7	3,995.4
(ख)	दरदोई उत्पन्नाचा निर्वेशांक (आधार १९८०-८१=१००)	(100.0)	(109.8)	(157.1)	(164.1)
2 राज्याचे स्थिर (१९८०-८१) किमतीनुसार उत्पन्न—					
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयात)	15,162.6	15,518.9	18,714.3	18,968.6
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्वेशांक (आधार १९८०-८१=१००)	(100.0)	(102.3)	(123.4)	(125.1)
(क)	दरदोई उत्पन्न (रुपयात)	2,435.3	2,440.9	2,705.1	2,665.6
(ख)	दरदोई उत्पन्नाचा निर्वेशांक (आधार १९८०-८१=१००)	(100.0)	(100.2)	(111.1)	(109.5)

*अस्थायी/Provisional

टीप.—दरदोई उत्पन्नाचे आकडे तयार करण्याना, मधीमध्ये कोरसक्याचे आकडे वापरण्यात आले आहेत.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.10.

STATE INCOME (Revised Series)

1987-88*	1988-89*	1989-90*	1990-91*	1991-92*	1992-93*	1993-94@	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
							I Net State Domestic Product at current prices—
33,770 4	39,977.3	48,482.7	57,170 4	64,536 4	78,394 3	91,208 3	(a) State income (in crore Rs.).
(722 7)	(263 7)	(319 8)	(377 0)	(425.6)	(517 0)	(601 5)	(b) Index No. of State income. (Base:1980-81=100)
4,637 6	5,363 7	6,353 4	7,315 3	8,082 9	9,627 8	10,983 7	(c) Per capita income (in Rs.)
(190 4)	(220*2)	(260 9)	(300 4)	(331.9)	(395 3)	(451 0)	(d) Index No. of per capita income (Base:1980-81=100)
							II Net State Domestic Product at constant (1980-81) prices—
20,248.0	22,105 0	25,485.2	26,868 1	26,994 9	30,090 9	32,391 3	(a) State income (in crore Rs.).
(133 5)	(145 8)	(168 1)	(177.2)	(178 0)	(198 5)	(213 6)	(b) Index No. of State income (Base:1980-81=100)
2,780 6	2,965 8	3,339 7	3,437 9	3,381 0	3,695 5	3,900 7	(c) Per capita income (in Rs.)
(114 2)	(121 8)	(137 1)	(141 2)	(138 8)	(151 7)	(160 2)	(d) Index No. of per capita income (Base:1980-81=100)

*आवधिक/Preliminary.

Note.—While calculating per capita income mid-year population has been used

रूपांतर गुणके/CONVERSION FACTORS

1. लंबी/LENGTH

फुट Foot	=	30.48	सेंटीमीटर (ततोतत) Centimetres (Exact)	मीटर 1 metre	=	1.09361	यार्ड yard.
यार्ड Yard	=	0.9144	मीटर (ततोतत) metre (Exact)	किलोमीटर 1 kilometre	=	0.62137	मील mile.
मील Mile	=	1.609344	किलोमीटर (ततोतत) kilometres (Exact)				

2. क्षेत्रफल/AREA

वर्ग फुट Square foot	=	9.2903	वर्ग डेसीमीटर square decimetres.	हेक्टर 1 hectare	=	2.47105	एकर acres.
एकर Acre	=	0.404686	हेक्टर hectare	वर्ग किलोमीटर 1 sq. kilometre	=	0.386101	वर्ग मील square mile.
वर्ग मील Square mile	=	2.58999	वर्ग किलोमीटर square kilometres.				

3. वजन/WEIGHT.

किलोग्राम kilogram	=	2.20462	पाउंड pounds	=	1.07169	सेर seers.	
पाउंड pound	=	0.4535924	किलोग्राम kilogram	टन 1 ton	=	1.01605	मेट्रिक टन tonnes.
मेट्रिक टन tonne	=	0.98420	टन ton	=	26.7913	मण Maunda	

4. धारकता/CAPACITY

गैलन (इंपिरियल) 1 gallon (Imp) = 4 54596 लिटर्स litres 1 litre = 0.219976 गैलन (इंपिरियल) gallon (Imp)

गैलन (U S) 1 gallon (U S) = 3 78533 लिटर्स litres = 0 83268 गैलन (इंपिरियल) gallon (Imp.)

5. मेट्रिक परिमाणे/METRIC UNITS

लांबी Length	किलोमीटर 1 kilometre	= 1,000	मीटर metres
	मीटर 1 metre	= 1,000	मिलिमीटर millimetres
क्षेत्रफळ Area	चौ किलोमीटर 1 sq kilometre	= 100	हेक्टर hectares
	हेक्टर 1 hectare	= 10,000	चौ मीटर sq metres.
वजन Weight	टन 1 tonne	= 1,000	किलोग्रॅम kilograms = 10
	किलोग्रॅम 1 kilogram	= 1,000	ग्रॅम grams.